Andrejs Pumpurs

Lāčplēsis

I D Z I E D Ā J U M S

DIEVU SAPULCE

Zilajā debesu velvē,

Pērkona brīnišķā pili,

Kur mājo mūžīga gaisma,

Kur nemitas priecība jauka,

Sabrauca Baltijas dievi

Klausīties Likteņa tēvu,

Kurš baltas, nebaltas dienas

Gan nolēma raibajā mūžā.

Pērkona sirmajie zirgi

Stāvēja sedloti galmā:

Caur sedliem gaismiņa ausa,

Caur iemauktiem saulīte lēca.

Patrimpam kūlīšu rati,

Zeltoti stiebriņi spieķos;

Ar vaska dzelteniem zirgiem

Ir aizjūgti Patrimpa rati.

Pakola melnajie zirgi

Kaulainās kamanās jūgti,

No ribām balzoni, slieces

Un atzveltens, ilksis no stilbiem.

Antrimpam zvīnaiņi zirgi,

Zaļgani niedriņu rati;

No skaistiem gliemežu vākiem

Lokanais sēdeklis taisīts.

Līgo un Puškaitis abi

Sēdēja ziedaiņos ratos;

Ar ātriem spārnotiem zirgiem

Tie laidās caur varvīksnes vārtiem.

Dievu un Pērkona dēli

Pagalmā ieradās jāšus;

Tiem bija zeltoti sedli

Un iemaukti dimanta kalti.

Austra un Laima, un Tikla,

Daiļajās Saulītes meitas

Ar rožu vizuļu ratiem

Un spīdošiem kumeļiem brauca.

Daiļajās Saulītes meitas

Turēja zeltotus grožus;

Pār viņu celiņiem bira

Gan vizuļi sudraba, zelta!

Likteņtēvs mūžīgais, sirmais

Sēdēja dimanta klonā;

Pa labo Pērkons un Patrimps,

Pa kreisajo Pakols un Antrimps,

Tālāki Puškaitis, Līgo,

Dievu un Pērkona dēli;

Tad Austra, Laima un Tikla,

Un daiļajās Saulītes meitas;

Tad vēl pulks mazāko dievu

Ieņēma sapulcē vietas,

Jo visi labajie gari

Še varēja klausīties sanākt.

Likteņtēvs mūžīgais, sirmais

Pacēlās sēdeklī savā

Un vārdos tumšajos pauda

Viņš sapulcei lēmumu šādu:

"Aizmūžā notika brīnums!

Dzemdēja jaunava Gaisma,

Un varens dieva dēls nāca

Virs pasaules noliktā laikā!

Mācīja vareni, jauki

Cilvēkiem dievību atzīt

Un pašiem tikumos augstos

Kā dievībai līdzīgiem dzīvot.

Ļaunajie turējās pretim,

Pēdīgi nokāva viņu;

Bet pekle nespēja turēt

Pie sevim to tumšajā varā:

Varenais cēlās no nāves,

Uzbrauca godībā augšām!

Tā vārds gan zināms jums visiem,

To pasaulē nosauca - Kristus.

Drīzumā mācības labās

Pieņēma pasaules tautas;

Tik žēl, ka cilvēki paši

Tās grozīja ļaunīgā prātā.

Nolemts ir Baltijā arī

Kristīgo ticību ievest,

Bet dieviem atļauts ir locīt

Pēc iegribas cilvēku prātu!"

Pērkons nu pacēlās, teikdams:

"Likteņa lēmumam nākas

Ir dieviem padoties pašiem;

Bet apsolos tomēr pie sevim

Apsargāt latviešu tautu.

Mācības atvēlu labas.

Nav Kristus mācība jauna,

Iz austruma pamati viņai.

Ticības nesējiem šeitan

Nolūki citādi priekšā:

Tie gribēs Baltijas zemi

Sev iekarot, kalpināt tautu.

Centieniem šādiem es būšu

Pretim un tādēļ, tik tiešām

Kā es tos akmeņus šķeļu

Un stiprākos ozolus spārdu,

Agri vai vēlākā laikā

Zibiņiem satriekšu visus,

Kas manu latviešu tautu

Še kalpināt, nospaidīt dzīsies!

Vasarā, Ziedonim nākot,

Auglīgu lietiņu došu,

Pa dienām tīrīšu gaisu

Un naksniņā uguni šķilšu;

Vienumēr tuvumā būšu

Dabā es latviešu tautai;

Tā dzirdēs Pērkona balsi

Un nezaudēs Pērkona vārdu!

Vēlēju arī jums citiem

Darīt šai priekšzīmei pakaļ

Ik katram savējā vietā

Un savējā noliktā kārtā!"

Patrimps nu pacēlies teica:

"Baltija maizītes zeme,

Bet zelta briedušas vārpas

Tik vienīgi latviešiem došu;

Latvieši Baltijas druvās
Bagātus pļāvumus savāks,
Bet svešajo arkli un griezes
Gan celmaiņos līdumos lūzīs!"

Antrimps tad sacīja tālāk:
"Baltijas Baltajā jūrā,
Kur plosās Ziemeļa vēji
Un viruļo paslēptas radzes,
Svešajo naidnieku kuģus
Dragāšu Baltajā jūrā,
Līdz reizi Baltijas karogs
Ies, plivinās pasaules jūrās!"

Vēlāku Pakols tad teica:
"Peklē būs svešajiem vieta,
Bet latvju varoņu gari
Jo projām pa Baltiju lidos,
Ziemeļa blāzmā un baigos
Kaudamies, svešajos baidīs,
Bet, Veļos nākdami, svētīs
Tie latviešu īstajos dēlus!"

Kad šādā kārtībā visi
Pērkonam solīj'šies bija,
Tad Līgo pacēlās beidzot
Un sapulcē runāja šādi:

"Skaitos gan īsti pie dieviem
Mazākiem latviešu tautā,
Bet Likten's nolēmis manim
Pie tautības mīļāko vietu:

Uzturēt dziesmības garu
Tautiešiem visādos laikos
Un locīt, jūsmināt sirdis
Caur sērām un priecīgām dziesmām.
Līgo vārds nezudīs arī
Mūžīgi tautiešu mutē,
Ja vecā dievība šeitan
Ar citādi aizmirsta tiktu,

Tad tautas dailīgās dziesmās
Tiksiet jūs slavēti visi,
Tu, Pērkon, Laimiņa, Tikla
Un dievdēli, Saulītes meitas.
Šie vārdi, vareni dziesmās;
Vēlāki modinās tautu
No jauna gaismotā garā,
No jauna iet brīvības karā!"

Sapulce gāja uz beigām,
Dievi jau gribēja šķirties,
Kad Staburadzīte nāca
Un pēdīgi prasīja runāt;

Sacīja: "Nāku no mājām;
Nesdama dieviem par vēsti,
Kas šonakt gadījās manim
Pie atvara vecajiem vārtiem:

Sēdēju, vērpdama miglu,
Naktī uz Stabraga klintes;
Jau spole pietinās pilna
Un gaiļu laiks nebija tālu,
Te redzu lidojot gaisā
Jājošas raganas divas;
Uz līkiem ozola bluķiem
Tās laidās pār Daugavu pāri.

Piepeši nometa viņas
Atvarā jājamo bluķi;
Uz otra sēdušās abas,
Tās aizskrēja ātrumā projām.
Gribēju palūkot, zināt,
Kādēļ gan viņas tā dara,
Es laidos atvarā iekšā
Un ievilku bluķi pie sevis.

Bet kā es brīnījos, redzot
Caurajā viducī bluķī
It skaistu jaunekli guļot,
Kurš apreibis, apģībis bija;

Izvilku jaunekli bluķim,

Ienesu kristalu pilī,

Tam sausas apģērbu drēbes

Un ieliku gliemežu gultā.

Tiklīdz kā dzīvības zīmes

Pirmajās manīju, nācu

Tev ziņot, Pērkoni lielais,

Un tālāku pavēli saņemt.

Zināms, ka atvarā kritis

Cilvēks par akmeni paliek:

Caur šādiem akmeņiem pieaug

Mūs' Staburags lielāks un lielāks.

Gribētu jaunekli tagad

Augšām pa pilsvārtiem vadīt,

Tad Likten's sasniegtu viņu -

Par akmeni paliktu mūžam.

Tādēļ es vēlētos viņu

Paturēt vienād' pie sevis;

Tas manā kristalu pilī

Gan varētu laimīgi dzīvot."

Dzirdot šo Stabradzes vēsti,

Sacīja skarbajā Tikla:

"Nu Staburadzītei laikam

Reiz apnicis mūžīgais mīļais,

Apnicis ilgāki raudāt,

Asarām slacināt klinti, -

Tā vēlas cilvēku dēlu,

Ko pavadīt mīlīgus brīžus."

Stabradze nosarka ļoti,

Dzirdot, kā pārmeta Tikla.

"Ne tādēļ, skarbajā Tikla,

Es vēlējos jaunekli izglābt;

Apstākļi šeitan, man liekas,

Savādi nekā ik dienas:

še dievu svētītais cīnās

Pret dažādiem tumšajiem spēkiem!"

Laima še sacīja starpā:

"Manim ir jāzina likten's,

Es tādēļ redzēšu pati,

Ko darīšu jaunekļa lietā." -

"Sievišķi, paliekat mierā!"

Uzsauca pēdīgi Pērkons.

"Šis staltais jauneklis iraid

Mans svētītais augstākam mērķim, -

Raganas atvarā meta

Lāčplēsi, Lielvārda dēlu.

Ka laikā jaunekli glābi,

To, Stabradze, darīji labi!

Pasteidzies tagadiņ mājās,

Apkopi, spirdzini viņu!

Tad vedi pilsvārtiem cauri,

Kaut tas ar par akmeni paliek!

Vēlāk tu rūpēsies, Laima,

Jaunekli vadīt caur likstām,

Līdz kamēr lēmumu savu

Tas piepildīs varoņa mūžā!"

Sapulce tagad bij slēgta,

Izšķīrās Baltijas dievi;

Vai Likteņtēvs mūžīgais, sirmais

Tos pulcēs vēl kādureiz kopā?!

II D Z I E D Ā J U M S

LĀČPLĒŠA PIRMAIS VAROŅA DARBS - LĀČPLĒSIS DODAS CEĻĀ UZ BURTNIEKU PILI - AIZKRAUKĻA MEITA - VELNA BEDRE - STABURADZE UN VIŅAS MEITIŅA - KOKNESIS

Sensenos laikos Baltijas zemē,

Kur teka Daugava līčotiem krastiem,

Kur miežu līdumi liesmoti dega,

Dzīvoja laimīga latviešu tauta.

Daugavas malā, Ķeguma galā,

Kur Rumbas upīte, Daugavā krītot,

Caur klintīm izlauza dziļajas gravas,

Stāvēja slaveno Lielvārdu pile.

Gadījās kādā jaukajā dienā,

Kad Ziedon's smaidīja tēvijas ārēs

Un modrie dzīvnieki kustēja dabā,
Cēlušies spirgti pēc Ziemeļa miega.
Jaunekļu, meiču gaviles jaucās
Ar putnu dziesmiņām blāzmotā rītā, -
Tie juta dzīvības jaukumu pilnam
Dabīgā brīvībā, Ziedoņa laikā.

Lielvārdes kunigs staigāja laukā
Ar dēlu abi šai jaukajā dienā.
Jau astoņpadsmitā vasara bija
Nākusi jaunajam mantniekam tagad.
Mācīja vecais jaunajam atzīt,
Cik tuvu dievība parādās dabā
Iekš viņiem vareniem, brīnišķiem spēkiem
Debešos, ūdenī, mežā un laukā.

Runājot viņi nākuši bija
Pie tuvas mežmalas, ozolu ēnā;
Te vecais nosēdās, piekusis būdams,
Ozolu apakšā zaļajā zālē.
Piepeši lācis izlec no meža
Un metas dusmīgi vecajam virsū, -
Tam laika nebija turēties pretim,
Pēdīgo bridi jau nākušu domā.

Ātrumā pieskrien jaunākais klātu
Un lāci saķer aiz vaļējiem žokļiem, -

Ar lielu stiprumu zvēru tas pārplēš
Viducī pušam kā kazlēnu kādu.
Redzēdams tādu varenu spēku
Pie dēla, vecākais saka uz viņu:
"Tu tiešām izredzēts varonis būsi,
Kā jau ir sludināts tevim papriekšu.

Šodien priekš astoņpadsmitiem gadiem
Pienāca laiviņa Daugavas krastā.
No laivas izkāpa cienījams vecis,
Turēdams rokās tas puisēnu mazu,
Jaunekļa soļiem devās uz pili
Un manim vēstīja likteņa prātu:
Šo mazo puisīti pieņemt par dēlu,
Audzināt viņu par mantnieku savu.

Cienījams vecis Vaidelots bija
Un teica atradis dziļajā mežā
Pie kādas lācenes pienīgām krūtīm
Zīžot šo dīvaino cilvēku bērnu,
Kuram, kā teica, nolemts no dieviem
Par tautas varoni vēlāki palikt,
Priekš kura vārda vien bīšoties visi
Tautiešu ļaundari nākamā laikā!

"Rietruma pusē vareni gari,"
Tas teica, "sacēlās Pērkonam pretim,

Kā baigi briesmīgi krustaiņiem ragiem
Debešos viņi pret austrumu bada.
Dievi gan karos, dievi gan dzīvos,
Bet mūsu tautieši brīvību zaudēs,
Un mūsu slavenie varoņi kritīs,
Cīnoties svešajiem naidniekiem pretim.

Vaidelots būdams, dzīvoju ilgi
Pie Krīva svētajā Romoves birzē;
Gan simtas priecīgas, skumjīgas vēstis
Nonesu virsaišiem, nonesu tautām.
Pēdīgo reizi grūtāko vēsti
Tev daru zināmu, Lielvārdes kunigs!
Nevienas nebija grūtākas manim
Darāmas ilgajā dzīvības mūžā!

Nesēro daudzi, slavenais tautiets:
Pēc gadu simteņiem modīsies tauta,
Un sevim brīvību izkaros atkal,
Pieminot vectēvu slavenos darbus.
Nolicis Liktenis neredzēt manim
Gan savu tautiešu grūtajo jūgu -
Raug, Saule grimdama aicina mani,
Baltijas zeltotā saulīte noiet."

Teicis šos vārdus, Vaidelots gāja
Un, laivā iesēdies, brauca uz leju.

Es domīgs skatījos, aizgrābtu sirdi
Krastmalā stāvēdams, braucējam pakaļ.
Daugavā krāca Ķeguma straume
Un laivu mētāja draudošiem viļņiem;
Jau saules pēdējie stariņi laidās -
Laiva ar īrēju pazuda straumē!

Mūžībā pēc tam aizgāja gadi,
Es svēti pildīju Likteņa prātu.
Par staltu jaunekli pieauga puisēns,
Vaideļa dāvināts, - tu pats tas esi!
Lāčplēsi sauksim tevi joprojām,
Lai paliek vārds šis par piemiņu šodien,
Ka tēvu izglābi nelaimes brīdī,
Rādīdams pirmo varoņa darbu.

Kumeļu staltu, sedlotu koši,
Un smagu zobenu rītā tev došu,
Ir šķēpu, vairogu, sudraba piešus,
Pušķotu cauņādas cepuri arī.
Izrīkots šādi ceļā tu dosies
Uz mūsu slaveno Burtnieku pili
Pie mana agrākā jaunības drauga
Vecaja kuniga Burtnieku pilī.

Sveicini viņu, sacīdams viņam,
Ka esi vecaja Lielvārda mantnieks,

No tēva sūtīts še mācīties ziņas
Slaveno Burtnieku gudrības skolā.
Laipnīgi Burtnieks vecajā pilī
Tad tevi uzņems un izrādīs arī,
Kur šķirstos glabājas svētajie burti,
Dodami ziņas par likteni tumšo.

Svētajie burti tikumus māca
Un stāsta teikas par austruma zemi,
Un apdzied latviešu varoņus dziesmās,
Dievības, ticības dziļumus atklāj.
Visas šās ziņas un vēl daudz citas,
Tur būdams, mācīsies septiņos gados;
Tu arī redzēsi, kari kā jāved,
Kautiņos līdz iesi naidniekam pretim."

Otrajā dienā apsedlots kumeļš
Pie durvīm stāvēja Lielvārdes pilī.
Ar smago zobenu apjozās Lāčplēsis,
Paņēma šķēpu un vairogu savu,
Uzlika cauņu cepuri galvā
Un, priekšā nostājies vecajam tēvam,
Ar dieviem sacīja, dodamies ceļā, -
Šķiršanās īsa un sirsnīga bija.

"Lielvārdu cilts ir slavena tautā,"
Tēvs dēlam sacīja, mācību dodams,

"Daudz mūsu priekš'tēvu varoņi bija,
Nekādi traipekļi nepielīp viņiem.
Lāčplēsi, dēls mans, tevim ir arī
Gan nolemts gods šis no Likteņa tēva;
Ja pats vien cītīsies nolūku panākt,
Dievi tad apsargās, uzturēs tevi.

Pasaules viltus jaunekļus māna,
Bet paši jaunekļi liekas sev' mānīt:
Nedari tādēļ, kā citi tev māca,
Bet tā, kā citi tev padoma prasa.
Taisnību zināt diezgan ir grūti,
Bet grūtāk nākas vēl taisnību sacīt.
Kas dzīvē pārvar šo grūtumu darbos,
Cilvēku augstāko tikumu panāk!

Paturi cieņā ierašas tautā,
Jo projām vectēvu ticību sargā!
Bet svētiem liekuļiem neklausi tomēr,
Tādēļ ka māca pret brīvības garu.
Labumu savu meklējot, viņi
Izrauga upurus dievības vārdā;
Bet vēlāk ar jodu nāvīgām zālēm
Tuvojas viņiem un pēdīgi nokauj.

Latviešu tauta tēvijā savā
Vēl tagad neatzīst dzimušus kungus:

Tā pati izvēlē vadoņus karā,
Vecākos tiesnešus mierīgos laikos, -
Zināms, tik tos, kuri krietnajos darbos
Pie tautas parāda cienību savu,
Tos viņa godina, cienī un beidzot
Apdzied kā varoņus dailīgās dziesmās!"

Nopietni Lāčplēsis klausījās tēvu.
Caur viņa sirsnīgiem mācības vārdiem
Tas augšup cildītas sajuta krūtis,
Sajuta spēcību dzīties pēc mērķa,
Tādēļ tas solij' ievērot visu,
Tad tēvu apkampa, spieda tam roku
Un, sedlos uzlēcis, cepuri celdams,
Vairogu vicinot, aizjāja projām.

*

Aizkrauklis sēdēja pili pie galda,
Atspiedis galvu, nogrimis domās:
Spīdala, viņa vienīgā meita,
Rotājās gredzeniem, krellēm pie loga;
Jaunekle īsta skaistule bija,
Tumšbrūnām, zvēroti dedzīgām acīm.

Tomēr tai trūka tāds mīlīgais jaukums,
Pievilkdams liegi jaunekļu sirdis.

Ātrumā māna dedzīgās acis,
Bailīga lieta ir skatīties tādās.
"Spīdala," vecais uzsauca viņai,
Paceldams lēnītēm domīgo galvu,

"Gribēju pavaicāt tevi arvienu:
Kur tu šās krelles, gredzenus ņemi,
Kuriem tā ļoti greznoties mīļo?"
Spīdala satrūkās, varēja redzēt,
Negaidīts nāca jautājums viņai;
Tomēr tā ātrumā atteica tēvam:

"Manim tos dāvina vecaja kūma,
Nākdama ciemā, viņai ir mājās
Zeltītās lādēs daudz tādu mantu." -
"Mīļaja meitiņ," sacīja vecais,
"Nevaru atļaut tevim joprojām
Dāvanas saņemt no vecajas kūmas,

Vecaja kūma, kā ļaudis runā,
Ragana esot, barojot pūķi,
Dodot tam arī cilvēku gaļu;
Pūķis tai pienesot visādas mantas,
Visas šās mantas burvības pilnas,
Godīgai meitai tās neklājas valkāt!"

Spīdala skatījās laukā caur logu,

Slēpdama savu sarkstošo ģīmi,
Un, it kā tēva izteiktos vārdus
Nedzirdot, sacīja meita uz viņu:
"Mūs, tēv, gan viesis apmeklēs šodien,
Lūk, kur jauns kareivis iejāj pa vārtiem."

Vientuļa stāvēja Aizkraukles pile,
Attāļu nost no Daugavas krasta;
Dziļajos mežos dzīvoja lāči,
Vilki un pūces tur kauca pa naktīm.
Nedrošas tekas cauri še veda,
Reti kāds ceļinieks nonāca pilī.

Spīdala tādēļ ar brīnījās, redzot
Mežmalā kādu jātnieku, staltu
Kumeļu valdot, jājot uz pili.
Aizkrauklis piegāja arī pie loga,
Gribēdams redzēt, kas tas par viesi.
Pagalmā turēja kumeļu Lāčplēs's.

Jauneklis klanījās laipni pret logu,
Teikdams, ka ceļā uz Burtnieku pili
Kaimiņam mīļi nakts māju lūdzot.
Aizkrauklis nosteidzās Lāčplēsim pretim,
Teikdams, ka labprāt redzot pie sevis
Slavenā kaimiņa Lielvārda dēlu.

Lāčplēs's iz sedliem nolēca vingri,
Apsveica veci, roku tam spiezdams,
Kumeļu puišiem atdevis, gāja
Lielajā istabā Aizkrauklim līdzi.
Spīdala nāca abējiem pretim,
Jauneklim tirpuli gāja pār kauliem.

Skaistumu tādu tas nebija redzēj's;
Spīdalas acis raudzījās droši,
Burvīgas liesmas spīdēja tanīs,
Roku kad dodama jauneklim teica:
"Sveicinu tevi, kareivi staltais,
Priecājos nākošo varoni redzēt!"

Lāčplēsim pateicot kļūdījās vārdi;
Spīdala smaidot apgriezās apkārt
Glodenes kārtā, ātri un viegli,
Skatījās atkal no jauna tam acīs,
Kurš tik vēl nule redzēja viņas
Augumu daiļo un greznotu rotu.

Meitenes dīvaini lunkanā daba
Jaunekli tīri mulsināt sāka,
Līdz kamēr vecais vēlēja beidzot
Spīdalai gādāt par azaidu krietnu.
Jaunavai ejot, Lāčplēsim arī
Vieglāki palika tūliņ ap sirdi.

Azaidu ēdot, tas tērzēja daudzi,
Spīdalai krietni atteikdams pretim.
Bailīgais bridis pārgājis bija -
Jauneklis, klausīdams labākai balsij,
Bruņojās pretim asajām bultām,
Šautām iz Spīdalas zvērošām acīm.

Nakts pa tam tuvojās, nemiera pilna
Spīdala cēlās augšām no galda,
Teikdama, - viņa radusi esot
Apgulties, iekām vēl pusnakts nākot;
Lāčplēsis arī noguris būšot,
Tādēļ to vadīšot guļamā vietā.

Labunakt vecajam Aizkrauklim teicis,
Jauneklis gāja Spīdalai līdzi.
Tā viņu veda otrapus pilij
Greznotā guļamā istabā iekšā,
Teikdama smīnot: "Lāčplēša varon's,
Gulēsi tu še kā dieviešu klēpī."

Lāčplēsim tiešām ar brīnumi bija:
Gulta kā sniega kupana, baltiem
Palagiem klāta, purpura segiem,
Asiņu sarkaniem, spīdēja pretim.
Smaržota vēsma istabā laidās,

Pamazām apņēma jauneklim galvu.

Spīdala rādījās pati tik skaista,
Burvīgi skaista, vildama ļoti,
Aizmirsdams visas labākās jūtas,
Jauneklis iekarsis izstiepa rokas, -
Tumšota ēna laidās gar logu,
Spīdala pazuda viņam iz acīm!

Pusnaktī mirdzēja zvaigznīšu pulki
Debesu velvē, spīdēja mēness,
Sudrabu bālo kaisīdams lejās.
Lāčplēsim istabā nospieda krūtis,
Atvēris logu, skatījās laukā,
Elpodams vieglaju, tīraju gaisu.

Te viņam izlikās atkal, ka ēnas
Aizietu gaisā mēnesim garām.
Vai varbūt jodi un raganas skraida,
Pusnaktī dzīdami tumsības darbus?
Spīdala kādēļ nozuda ātri?
Lāčplēs's te apņēmās nolūkot viņu.

Rītā tas vecajam Aizkrauklim teica, -
Patīkot viņam ļoti šā pilī,
Tādēļ tas gribot dieniņas kādas
Palikt vēl labajā kaimiņu mājā:

Aizkrauklis labprāt vēlēja palikt
Jaunajam viesim un atpūsties krietni.

Nākošā vakarā Spīdala teica, -
Ciemiņš nu tagad istabu zinot,
Apgulties varot, kad vien tam tīkot;
Vēlējot šī viņam mierīgu dusu.
Lāčplēsis arī, labunakt teicis,
Drīzumā ieradās istabā savā.

Bet pēc tam klusiņām izgāja laukā,
Apslēpās tumsā sētsvidus kaktā, -
Durvis še labi varēja redzēt,
Nolūkot gājējus iekšā un ārā.
Pusnaktī lēni atvērās durvis,
Spīdala nedzirdot iznāca laukā.

Viņa bij tērpusies uzvalkā melnā,
Kājās bij autas zeltotas kurpes,
Vaļējie mati plīvāja gaisā,
Ugunim līdzīgas zvēroja acis,
Uzacis garās sniedzās līdz zemei,
Rokā tā turēja burvekļu spieķi.

Sētmalā gulēja līkumains bluķis.
Spīdala gāja, sēdās tam virsū,
Burvekļu vārdus murminot, sita

Trīs reiz ar spieķi pa līkajo bluķi,
Piepeši gaisā pacēlās bluķis,
Ragana šņākdama aizskrēja gaisā.

Lāčplēsis stāvēja sētmalā ilgi,
Lūkojās velti Spīdalai pakal.
Labprāt tas būtu aizskrējis līdzi,
Redzējis jodu un raganu darbus;
Bet priekš tam trūka varonim spēka, -
Noskumis devās tas istabā iekšā.

Lāčplēs's no rīta, pa sētsvidu iedams,
Redzēja bluķi vecajā vietā;
Aplūkoj's tuvāk, ierauga bluķa
Viducī izdobtu caurumu lielu,
Varēja cilvēks viegli tur ielīst.
Lāčplēsim nodoms te drīzi bij gatavs.

Vakarā, atkal kad Spīdala šķirās,
Lāčplēsis steidzās istabā savā;
Uzlika cauņu cepuri galvā,
Apjozies zobenu, izgāja laukā,
Ielīda bluķa caurumā iekšā,
Mierīgi gaidīdams Spīdalu nākot.

Un atkal pusnakti Spīdala nāca,
Tērpusies melnā raganu rotā;

Sēdās uz bluķi, trīs reiz ar spieķi
Uzsita, murminot burvekļu vārdus.
Ozola bluķis pacēlās gaisā,
Aizskrēja pāri par Aizkraukles mežiem!

*

Reizi pašā sākumā zvēri, putni runāja,
Daugavu rakti Pērkons viņiem vēlēja.
Visi zvēri, putniņi kopā nāca strādāt:
Lauzt, grauzt, kasīt, plūkāt un knābāt;
Pāvs vienīgs neraka, kalna galā sēdēja.
Velns, garām iedams, pāva putnu vaicāja:
"Kur tie citi kustoņi, zvēri, putni, lopi?" -
"Visi zvēri, putniņi Daugavu roka." -
"Kādēļ tu viens negribi arī iet pie rakšanas?" -
"Netīk manim slapināt dzeltenās kājiņas."
Velns ar pāvu nogāja Daugavas lejā,
Bezdibena bedri raka upes ceļā, -
Acumirklī bedrē iegāzās Daugava!
Zvēriem, putniem bailēs pazuda valoda,
Viņi sāka ākstīties, badīties un lēkāt
Un tur klātu dažādi sliktos balsos brēkāt:
Lāči rūca briesmīgi, vilki, suņi gaudoja,
Cūkas dikti rukšķēja, vērši dobji bauroja,
Kaķi žēli ņaudēja, zirgi skaļi zviedza,
Visas pūces klaigāja, visi strazdi spiedza,

Dzeguzes kūkoja, visi ūpji dūkoja,

Sīki, mazi putniņi viņiem starpā dziedāja.

Sacēlās dumpis, visu lielais troksnis,

Līdzi kamēr debesīs dzirdēja Pērkons,

Un, par velnu apskaities, Pērkons meta zibiņus,

Līcī garām aizgrieza Daugavas ūdeņus;

Kalns ar stāvu krastu bedrei apkārt cēlās.

Pāvam no šī laika tika melnas kājas!

Ļaudis no šīs vietas tagadiņ vēl sargājas:

Ceļiniekiem ejot naktī spoki parādās,

Māna bedrē iekšā, dara viņiem ļaunu,

Tādēļ ar to nosauca "Velna bedres kalnu".

Šinī pašā vietā nolaidās Spīdala,

Kad bij diezgan skrējusi augšā zvaigžņu klajumā.

Viegli nebij Lāčplēsim caurajā bluķī:

Apkārt viņiem locījās astaini pūķi,

Tumšā naktī skriedami, naudu, mantu nesdami,

Ugunīgas dzirksteles viņam virsū pūzdami.

Arī citas raganas piebiedrojās augšā,

Galva reiba Lāčplēsim, aizturējās dvaša,

Kustēšana mazākā tiktu pamanīta

Un tad viņa dzīvība laikam netaupīta.

Nolaidušās raganas gāja velna bedrē,

Jājamos bluķus atstādamas zemē.

Divpadsmit bluķi kalna galā gulēja,

Divpadsmit raganas velna bedrē iegāja.

Lāčplēsis arī atspirga drīz atkal,

Devās bedrē iekšā raganām pakal.

Dziļa, bieza tumsība velna bedrē valdīja

Un ap galvu milzīgi sikspārņi skraidīja;

Beidzot kādu gaismu ieraudzīja spīdam;

Turpu ejot, notika tas līdz lielam namam.

Tanī bija visādas ērma lietas piekrautas,

Kuras visas nevar tikt ar vārdiem nosauktas:

Miroņu galvas, kauli, mati, nagi,

Vilkatu kažoki, ģīmji, zobi, ragi,

Pavārnīces, katli, veci podi, vērpeles,

Maisi, ķipji, režģines, ķērnes, piestas, grezeles,

Slotas, dakšas, āmuri, apdeguši kruķi,

Ratu rumbas, grābekli, kāši, veci striķi,

Rakstāmas ādas, tīksti, melnās grāmatas;

Kādā kaktā sakrauti stādi, zāles kaltētas;

Plauktos bija saliktas vāceles, kārbas,

Zāļu podi, kausiņi, kubuliņi, cibas.

Pašā nama viducī uguns dega pavardā,

Atspīdēja sienas nejaukākā gaišumā;

Liels katlis vārījās, uzkārts līkā kāsī,

Uguni čurdīja krupji, melni kaķi;

Čūskas, odzes, rupuči lodāja kaktos,

Melnas pūces, sikspārņi skraidīja dūmos.

Lāčplēsis iegājis zāļu čupās paslēpās,

Bet tai pašā brīdī arī krietni satrūkās,

Jo uz reizi kustoņi sāka troksni taisīt:

Šņākt, dūkt, svilpot, kvarkstēt un kurkstēt;

Drīzi arī ieskrēja iekšā vecā ragana

Tur pa sānu durvīm iz tālākā kambara,

Bet, neviena neredzot, apsauca mošķus:

"Kāds jūs negaiss dzenā šeitan, tādus draņķus?

Gan, kas šeitan ienācis, arī kaklu nolauzis."

Tūdaļ visi neģēli drīzumā apklusa.

Ragana paņēma pavārnīcu rokā,

Maisīja katlā, teica: "Jāsauc kopā

Meičas vakariņās, gaļa izvārīj'sies."

Tad par katla malu sita trijās reizēs, -

Ienāca iekšā divpadsmit meitenes,

Saņēma ēdienu, pasniegtu no vecenes;

Katra daļu desas, gabaliņu gaļas.

Lāčplēsim kā likās, sivēnu gaļas.

Tālāk durvis veda citā lielā kambarī,

Tur bij visas sienas, grīda, griesti sarkani;

Kambara vidū stāvēja liels klucis,

Un uz kluča nolikts bij kāds sarkans cirvis;

Citādi pavisam telpas tukšās atradās.

Tālāk tomēr bija atkal durvis redzamas,

Kuras kādā citā kambari aizveda;

Turp ar gaļas podiem raganas aizgāja.

Lāčplēsis klusiņām gāja viņām pakaļ.

Redzēja aiz durvīm kambari atkal -

Tur bij galdi, krēsli, visas lietas baltotas,

Tāpat arī sienas likās baltas baltotas.

Vienā galā stāvēja divas baltas krāsnis,

Vienā krāsnī ogles, otrā baltas pupas.

Raganas pie galda ēda vakariņas,

Un pie tam ne vārda nerunāja viņas:

Tālāk atkal durvis gāja kādā kambarī:

Tur bij augstas velves, lieli, augsti pīlari,

Dzeltenā krāsā parādījās telpas.

Kambarī stāvēja divpadsmit gultas.

Paēdušas raganas ņēma savus podiņus,

Nokopa galdus, nolasīja kauliņus.

Vecene teica: "Iesim tagad kukņā,

Lai es jūsu acis redzīgas daru;

Precnieki drīzi šeitan ieradīsies,

Līgavām tādēļ vajag sataisīties."

Lāčplēsis nu steidzās tām pa priekšu kukņā,

Noslēpās atkal tas aiz zālēm kaktā.

Vecene paņēma kādu zāļu podiņu,

Smērēja acīs zāles tām ar spalviņu,

Pēc tam atkal visas aizgāja no kukņas, -

Acis tām bij tagad padarītas gaišas.

Lāčplēsis lūkojās tagad pēc Spīdalas,

Bet to nepazina - visas bija vienādas;

Viņš to zāļu podiņu bija vērā licis

Un ar sevim zāles iesmērēja acīs, -

Tūdaļ it kā migla tam no acīm nokrita,

Un viņš visas lietas tagad skaidri izšķīra:

Lielajā katlā vakariņu paliekās

Ieskatot redzēja mazu bērnu rociņas,

Un, kur agrāk domāja redzējis desas,

Bija melnas čūskas, sulā izvārītas.

Tālāk ejot, redzēja viņš, ka pirmā kambara

Grīda, griesti, sienas bij no tīra kapara;

Un uz kluča gulēja kapara cirvis,

Nevarēja saprast, ko ar viņu darīs.

Tālākais kambars bij no tīra sudraba,

Tāpat visas lietas, galdi, krēsli, lukturi;

Sudraba skapji bija abas krāsnis,

Vienā zelta rotas, otrā dārgas pērles.

Tālāki pēdējā, trešā, lielā kambari,

Mirdzēja no zelta sienas, velves, pīlari;

Zelta gultas stāvēja pīlaru starpās,

Purpura segiem viņas bija segtas.

Sudraba kambarī raganas novilka

Savus garos uzvalkus, it kā pirtī iedamas,

Kājās vien tik bija visām zelta kurpes,

Vecene iz skapjiem ņēma saktas, sprādzes,

Meitenēm ap kaklu, rokām aplikdama,

Viņu slaidos matus pērlēm rotādama.

Lāčplēsim par brīnumu, netik vien Spīdala,

Bet daudz citas bija tagad pazīstamas;

Visas viņas mirdzēja zelta, pērļu rotās,

Visas bija burvīgi, jodiski skaistas!

Pušķoties beigušas, uzvalkus paņēma,

Kapara kambarī visas līdzās izgāja,

Apstājās ap kluci visas apkārt riņķi;

Spīdala ar uzvalku apsedza kluci,

Paņēmusi cirvi, cirta virsū spēcīgi;

Pie tam viņa teica šādus vārdus spītīgi:

"Šodien pirmā cērtu, rītā nepazīšu!"

Tūdaļ laukā izlēca kundziņš kāds no kluča,

Apkampa Spīdalu, abi kopā aizlaidās

Prom uz zelta kambari, kur bija gultas gatavas.

Citas tāpat darīja, un drīz bija visas

Līdz ar saviem kundziņiem projām otrā galā.

Tiem bija mugurā melni samta svārciņi,

Uzvilkti kājās zābaciņi spīdoši,

Trīsstūra cepures uzliktas galvā,

Bet aiz ausīm redzami bija mazi ragi.

Pēc tam pati vecene teica, klucī cirzdama:

"Šodien cērtu pēdīgā, rītā nepazīšu."

Tūdaļ šņākdams iznāca laukā Līkcepure

Jeb, kā ļaudis sauca, klibais Nagcepure,

Lielākais jodu, raganu virsait's,

Pazīstams no līkās cepures ar širmi,

Taisītu no cilvēku nogrieztiem nagiem.

"Vai jau viss ir gatavs?" prasīja tas raganu.

"Gatavs, kungs," tā atteica vecene tam pretim.

Līkcepure cirta klucī cirvi vareni:

Acumirklī piešķīda kambars pilns ar uguni,

Un par zelta ratiem pārvērsās klucis

Un par pūķi, aizjūgtu ratiem priekšā, - cirvis.

Līkcepure brauca līdz ar veco raganu,
Caur' uz zelta kambari, tur tie ratus turēja.
Pūķis zemē nogulās, atpleta rīkli
Un iz mutes izgrūda dzirksteles un dūmus.
Jaunie pāri uzcēlās, troksni dzirdēdami,
Sveicina Līkcepuri, apkārt dancodami;
Pēc tam visi izskrēja pavarda namā,
Saņēmušies dakšas, atpakaļ nāca,
Nokarsēja dakšas pūķa rīklē sarkanas,
Un tad visi ratiem riņķī apkārt nostājās.
Tagad vecā ragana pacēlās stāvus
Un, ar spieķi sizdama, skarbi sauca: "Iekšā!"
Tūliņ kāda siena atdarījās dibinā,
Un tur iekšā veda spalvaiņi tēviņi
Kādu bālu cilvēku, iztrūkušos ļoti;
Ieveduši iegrūda raganu riņķi.
Lāčplēs's, to redzot, arī diezgan iztrūkās -
Tas bija izslavēts svētnieks un labdaris,
Viņu sauca Kangars, dzīvoja kā vientul's
Kangaru kalnos, liela meža vidū.
Briesmīgā balsī Līkcepure izsauca:
"Grēcinieks, šodien tevim laiks ir apgājis,
Saņem savu algu tagad pūķa rīklē, -
Tevi tur iegrūdīs raganu dakšas."

Gauži sāka lūgties Kangars, zemē nokritis:
"Paildzini, varenais, vēl kādus gadiņus,

Kalpošu tev joprojām no jauna."

Kādu brīdi domājis, Līkcepure teica:

"Nevis tava lūgšana, cita lieta varētu

Tev' no nāves izglābt, paildzināt laiku;

Pērkona ticīgo tādu nava daudzums,

Grūti diezgan nākas mums viņus vilināt;

Tādēļ ka par laimi Baltijā drīzumā

Nācis no vakariem kāda sveša tauta,

Viņa meklēs iekarot Baltijas zemi,

Ticību jaunu šeitan gribēs izplatīt.

Es arī vēlējos še to jauno ticību,

Tā manim vairāk ienesis gan pelņas,

Tādēļ ka man tā jau pieder liela dala

Pašu viņas nesēju, viņas mācītāju.

Es no tevis prasu palīdzēt šo ticību

Ievest šinī zemē, izplatīt pa Baltiju;

Par to tevim dāvinu trej-deviņus gadus!

Zvērē manim, liekuli, pie šā pūķa rīkles,

Ka tu pilnam apņemies Pērkonu aizliegt!" -

"Es apņemos pilnīgi Pērkonu aizliegt.

Un par savas tautas nodevēju palikt." -

"Un par savas tautas nodevēju palikt,

Palīdzēt tautas varoņus samaitāt." -

"Palīdzēt tautas varoņus samaitāt.

Še svešas ticības mācītājus ievest." -

"Še svešas ticības mācītājus ievest.

Tautiešus pierunāt svešiniekiem klausīt." -

"Tautiešus pierunāt svešiniekiem klausīt,

Kaut un dedzināt tos, kas turas pretim." -

"Kaut un dedzināt tos, kas turas pretim,

Vispārīgu verdzību beidzot še ievest." -

"Vispārīgu verdzību beidzot še ievest.

Uzcelies, dzīvo līdz noteiktam laikam!"

Pēc tam visi Kangaru apsveica laipni.

Līkcepure ziņoja darīšanas beigtas,

Tad, no visiem pavadīts, brauca ar raganu

Atpakaļ atkal uz kapara kambaru.

Šeitan melnie kundziņi izcēla veco

Raganu laukā, paši kāpa iekšā;

Raganas noliecās vaigiem pie zemes,

Piešķīda kambarā atkal sēra uguns,

Un ar troksni iebrauca Līkcepure zemē.

Lāčplēs's arī steidzās laukā no šā mājokļa.

Aiziedams caur kukņu, paņēma tas līdzi

Kādu aprakstītu, mazu tīstoklīti,

Lai tā būtu zīme, ka viņš bijis šeitan,

Redzējis še visus negantības darbus.

Kalna gaisā skaidrajā vieglāk viņam palika,

Tomēr tam žēlums, rūgtums sirdi pārņēma.

Bluķī atkal ielīdis, gaidīja Lāčplēs's,

Kamēr iznāks Spīdala, pārskries uz mājām.

Meičas mājās palaižot, vecene sacīja:

"Spīdala, tevim pateikšu ko jaunu -

Lāčplēs's bija šeitan klāt pie vakariņām,

Redzēja, kā kundziņi dzīvoja ar meičām."

Spīdala palika drīz gan bāla, sarkana,

Mīlestība pirmā ienaidā negantā

Pārvērtās drīzi viņas kaislā sirdī.

"Kādēļ tu to pirmīt neteici manim?

Tas būt' galu atradis pūķa uguns rīklē!"

"Mūsu kungam starpā negribēju maisīties;

Zināms, dzīvot nebūs tālāki Lāčplēsim -

Viņš guļ tavā bluķī, gaid', kad skriesi mājā.

Jūs ar Sērenieti jājat abas kopā.

Tālāk uz augšu līdz pat Staburagam;

Tikušas virs atvara, lec uz viņas bluķa,

Palaid savu vaļā, burves vārdus sakot, -

Tas ar visu Lāčplēsi atvarā iekritīs,

Kur vēl neviens cilvēks dzīvs nava iznācis!

*

Skaista un cienīga debešķīgi,

Un tērpusies greznotās rotās,

Stabradze pārnāca noskumusi

No Likteņa sapulces mājās.

Vai arī viņai, kas sēroja daudz

Pie Latvijas Daugavas krastiem,

Tādēļ ka Staburags mūžīgi snauž

Un vientuļa viņa starp dzīviem, -

Vai viņai nākotnē raudāt vēl būs

Par Baltijas likteni sūro?

Veclaiku slava, kas aizmirsta kļūs

Pie tautas, ko viņa tā mīļo?

Tagad, kur vectēvu ticība vald',

Tā dalību ņēma pie visiem:

Salnainos rītos tā miglu uzmet,

Lai neskādē arāju stādiem;

Pusnaktī piedraudē laiviniekiem,

Lai atvara tuvūmā nebrauc;

Pusdienā ganiem un ceļiniekiem

Iz avota spirgtumu pasniedz;

Bet viņas mīļākā darbošanās

No laika uz laiku ir šāda:

Izlūkot meitiņas tikumīgas

Un dzimušas zināmās dienās -

Tās viņa sargā kā nevainīgas

Un aicina kristalu pilī,

Pamāca, roto un apdāvina

Un izlaiž tad laimīgas tautās,

"Stabradzes meitiņas" sauktas tās tiek,

Un tautieši laimīgi teicas,

Laimas-māt' kuram par līgavu liek

Reiz Stabradzes meitiņu dabūt.

Lāčplēs's jau atradās atmozdamies

Iekš Stabradzes gliemežu gultas,

Brīnījās, apkārt sev skatīdamies,

Un domāja, kur gan tas esot;

Gultiņa likās tam līgojoties,

Kā šūpota ūdeņa viļņiem,

Gaismiņa spīdēja zilganota

Caur kristalu skaidrajām sienām.

Istaba ļoti bij izgreznota

Ar zelta un sudraba lietām;

Jaukākā kārtībā sastādītas

Bij visas šīs brīnuma lietas.

Kamēr vēl Lāčplēs's atminējās,

Kā vakar ar raganām braucis,

Durvis it nejauši atdarījās

Un jaunava ienāca kāda,

Tās seja likās tik piemīlīga,

Ka neviļot jāsaka bija:

Līdzīga viņa kā mēnesnīca,

Ar magoņu ziediņiem jaukta;

Tumšzilās acis tai nolūkojās

Tik liegi kā austoša diena;

Bet, ilgāk skatot, tās parādījās

Tik dziļas kā atvara dzelme, -

Paldotas drāniņas, gaišzilganas

Tās augumu aplenca slaidi;

Mati bij atsieti vizulīšiem,

Tie nolaidās sprogās līdz ceļiem.

Lāčplēs's domāja, ieraugot to,

Ka dieviete parādās kāda,

Gribēja uzcelties, pateikties tai,

Ka glābusi viņu no nāves,

Viņa to neļāva, runādama,

Ka vajagot spēkus vēl taupīt;

Pēc tāda tik reta gadījuma

Tas pilnam vēl neesot izglābts:

"Debesu radījums, saki jel man:

Kur nokļuvis tagad es esmu?

Pastāsti pati, kas esi tu ar,

Lai zinu, kā godināt tevi." -

"Mani par Stabradzes meitiņu sauc,

Un šī viņas kristalu pile;

Tevi tā glābusi ienesa še,

Kad raganas atvarā meta."

Lāčplēsim bij, it kā debešķīga

Jau laimība pildītu krūtis -

Tagad tas zināja meitiņu šo

Tik cilvēku bērnu vien esot.

Meitiņa ienesa uzkožamo

No plāceņiem, piena un medus,

Lūgdama, Lāčplēs's lai baudot kaut ko,

Šī iziešot Stabradzei vēstīt.

Lāčplēs's uzcēlās, spirdzinājās

Un apģērbās kārtībā ātri.

Atkal drīz durvis te atdarījās,

Un ienāca Stabradze pati;

Laipni tā Lāčplēsi sveicināja

Un jautāja, kā viņam klājas:

Jauneklis pateicās klanīdamies

Un teica, ka klājoties labi;

Mūžam šai pilī tas vēlējoties

Pie labajām dievietēm dzīvot.

Stabradze skatījās slēpumīgi,

Kad Lāčplēsim atteica šādi:

"Varbūt ka vēlāki satiksimies,

Un mūžība nebūs tad gara;

Tagad tev dievi sprieža tālāki iet

Uz grūtaja dzīvības ceļa,

Pūlēties darbos viskrietnākajos

Priekš tēvijas tautiešu pulkā;

Slavu pie tautas sev iemantoties

Un laimi pie mīļotām krūtīm!"

Lāčplēša acis gan spīdēja prieks,

Ar jaunekļa dūšu tas teica:

"Pateicos dieviem, ka sprieduši man

Tie tēvijā likteni šādu, -

Dzīšos to izpildīt; laimīgāks vēl

Sev teicos, ka redzu no vaiga

Stabradzi labajo, debešķīgo

Un arī tās meitiņu skaisto, -

Abas jūs būsiet mans augstākais skats

Un dzineklis tuvoties mērķim!" -

"Tevim to vēlējam abas no sirds,"

Tam atteica Stabradze smaidot.

"Varoni jaunais, tev nāksies gan grūt

Pret naidniekiem ļaunajiem karot,

Sevišķi tiem, kuri slepeni lien,

Un tādi būs Spīdala, Kangars;

Ņemi šo mazajo spogulīti

No manim kā piemiņas zīmi

Un, kad reiz ļaunajie uzmācas tev,

To ātrumā turi tiem priekšā, -

Tūliņ tie paliks kā bezspēcīgi,

Jo ieraudzīs Pērkona ģīmi!"

Stabradze izņēma runādama

Iz tīnītes spoguli mazu,

Iedeva Lāčplēsim, sacīdama,

Lai glabājot viņu it labi.

Lāčplēs's tai pateicās, izlūdzās ar

No jaunavas piemiņu kādu;

Meitiņa nosarka, raisīja tad

Iz matiem tā zīļotu lenti,

Pušķoja cepuri viņam ar to

Un kaunīgi skatoties teica:

"Brīnišķas lietas, ko dāvāt, man nav,

Bet pušķojot cepuri tavu,

Bāliņu pulkā es palaižu tev'

Un vēlēju laimīgu ceļu!" -

Lāčplēs's bij aizgrābts un nezināja,

Kā meitiņai pateikties labāk.

Stabradze atkal to uzrunāja:

"Nu steidzies, varoni jaunais, -

Vadīšu tevi es augšām uz klints

Caur kristalu pils vārtiem laukā;

Meitiņu, kuru par Laimdotu sauc,

Tu tiksi vēl kādu reiz redzēj's; -

Cerēju, zīļotā lentīte ši,

Iz brūnajiem matiņiem ņemta,

Brīnumus darīs vēl vairāk pie tev'

Nekā mans dāvātais spogul's." -

Lāčplēs's pie durvīm tak atgriezās vēl

Un uzmeta Laimdotai acis -

Izlikās spiežoties ārā kaut kas

iz meitiņas dzelmīgām acīm;

Lāčplēsim nekād' bij pārdomāt to,

Jo pils vārtos atmaņa zuda,

Krita pie zemes un palika tas

Tur pārvērsts par akmeni guļot! -

*

Lecoša saulīte apspīdēja

Jau Daugavas līčotos krastus,

Debess bij skaidra, un izrādījās,

Ka jauka būs nākoša diena.

Pacēlās tomēr kāds mākulīt's mazs

Un uzkāpa augstāk un augstāk:

Mākulim priekšā jāja vecs virs

Uz zirga, ar pātagu rokā.
Sirmajo zirgu tas apturēja
Tur augšā pret Stabraga klinti;
Pātaga rokā tam noplīkšķēja -
Un liesmoti zibiņi cirtās,
Pērkoņa spērieni norībēja,
Gar klints sienām akmeņi šķīda,
Staburags pamatos nodrebēja,
Un krastmalā stāvēja - Lāčplēs's! -
Grūti tam nācās to atminēties,
Ko piedzīvoj's; redzēj's šai laikā;
Tomēr tas atrada, pārdomājot,
Ka nebij tas noticis sapnī;
Sevišķi atmiņas divējādas
Tam darīja iespaidu dziļu:
Sievišķu ļaunumi netikumos
Un sievišķu tikumi augstie.
Jo projām apņēmās sargāties tas
No pirmajo kaislības valgiem,
Iemantot otrajo cienīšanu
Caur cītību krietnajos darbos.

Lejupus staigājot redzēja tas
Pret Pērses upītes grīvu
Krastmalā ļaudis, tie ielaiduši
Bij celtuvi jaunu iekš ūdens,
Taisījās pārcelties, tomēr neviens

Tie negāja celtuvi airēt;

Lāčplēsim arī bij vajadzīgs tikt

Pār Daugavu otrajā pusē,

Tādēļ tas solījās airēt viens pats, -

Lai kāpjot šie citi tik iekšā.

Visi nu sakāpa celtuvē drīz,

Un jauneklis iesāka airēt:

Tamēr pie pirmajiem vilcieniem jau

Tam salūza smagajas aires, -

Celtuve griezās bez valdīšanas

Uz lejpusē krācošo straumi -

Ļaudis uz celtuves pārbijušies

Jau rēdzēja nāvi priekš acīm;

Lāčplēsim nebij ko apdomāties,'

Tas iesāka airēt ar pļaukstīm;

Spēcīgi ūdenī iecirzdams tas

Drīz celtuvi iegrieza ceļā.

Pēdīgi laimīgi pārvilka to

Pār Daugavu otrajā pusē! -

Ļaudis nu vareni izbrīnījās

Par Lāčplēša lielajo spēku.

Krastmalā stāvēja jauneklis kāds,

Kurš iznesa baļķus no meža.

Jauneklis bija ar noskatījies

Šo Lāčplēša spēcīgo darbu,

Pienācis gribēja iepazīties

Ar stiprajo varoni, teikdams:

"Mani par Koknesi ļaudis še sauc

Un stiprāko jaunekli dēvē,

Tādēļ ka būvbaļķus iznesu es

Uz pleciem no tuvaja meža;

Strādājam, mezdami vaļņus, še mēs,

Ap Pērses un Daugavas jūtīm, -

Patversmes vajaga cietas še gan,

Jo turēties gadās pret daudziem."

Lāčplēs's tam laipnīgi paklanījās

Un pateica savējo vārdu,

Prasīja ceļa uz Aizkraukli iet

Un stāstīja nolūku savu.

Drīzi vien draudzību noslēdza tie,

Un apņēmās Koknes's iet līdzi,

Kopā ar Lāčplēsi izmācīties

Tās gudrības Burtnieku pilī.

Spīdalas bailes bij domājamas,

Kad redzēja otrajā dienā

Lāčplēsi spirgtu pie veselības

Jau nonākam Aizkraukles pilī. -

Tēvu tā lūdza, lai saņemot viens

Tas nākdamus jaunajos viesus,

Neesot labi šai tagad pie sirds,

Tā aiziešot kambarī savā.

Turpretim Aizkrauklis priecājās daudz,

Kad Lāčplēsi redzēja sveiku;

Gribējis bija tas ziņu jau laist

Uz Lielvārdes kuniga pili.

Lāčplēsim arī vis nēpatikās

Ar Spīdalu satikties atkal,

Tādēļ tas prasīja aizbildināt,

Kad Aizkrauklis lūdza nākt iekšā;

Esot jau ilgi šis nokavējies

Un tādēļ nu došoties tālāk;

Aizkraukles mežos tas apmaldījies,

No kurienes Koknes's to glābis.

Aizkrauklis grozīja galvu par to,

Bet tomēr drīz vēlēja atvest

Lāčplēša kumeļu apsedlotu.

Un jaunekļi devās uz ceļu.

Spīdala pakaļ tiem noskatījās,

Un acis tai zvēroja nikni.

"Jāj tu līdz austrumam," sacīja tā,

"Gan atriebjot panākšu tevi!" -

Nākošā vakarā notika tie

Jau slavētā Burtnieku pilī.

Burtnieks tos saņēma, izprasīja,

No kurienes nākot, ko gribot.

Jaunekļi izteica vēlējumos,

Un Lāčplēs's to sveica no tēva.

Laipnīgi Burtnieks tad pieņēma tos

Kā mācekļus vecajā pilī.

III D Z I E D Ā J U M S

KANGARS UN DITERICHS - MILZIS KALAPUISIS - KARŠ AR IGAUŅIEM - NOGRIMUSĪ BURTNIEKU PILS - TEIKAS UN MĀCĪBAS BURTNIEKU RAKSTU TĪSTOKĻOS - VEĻU NAKTS - LAIMDOTA PAZŪD

Kangaru kalnos drūmīgi šņāca lielajie meži,

Dziļajie purvi izsvīda miglu kalnāju starpās;

Mežos plosījās plēsīgi zvēri, nāvīgas čūskas

Lodāja purvos, un bailīgi ūpji kauca pa naktīm, -

Nelabu iespaidu darīja ceļniekiem visiem šis vidus.

Šaurajā celiņa malā, kas ap purviem un kalniem

Locījās, stāvēja kādā pakalnā Kangara māja.

Svētulis Kangars atlaida nupat pēdējos laudis,

Kuri pie viņa bija nākuši padoma, palīga meklēt

Visādos trūkumos, dažādās nelabās miesīgās kaitēs.

Aizslēdza durvis vakara krēslā un iededza lāpu,

Ņēma tad kukuļus, ziedus, ko dienā bij nesuši ļaudis,

Nolika visus tos kambarī, kopā pie agrākām lietām.

Kambarī stāvēja tīnes un lādes piekrautas mantām,

Dārgajām ādām, arī vēl zelta un sudraba naudām.

"Hm ... jā," ņurdēja svētulis, skatot šīs dažādas mantas,

"Tiešām aplam tas būtu, ja velns man viņajā naktī -

Bet, vai tik neesmu tomēr par dārgu atpircis savu

Dzīvību? Nagucepure noprasa briesmīgas lietas!

Taču neviens to nezinās, raganas neteiks pie savas

Pašas sodības - ļaudis pa vecam godinās mani,

Kā jau arvienu par svētnieku; viņu muļķībā pastāv

Labums mans, un tiešām tas manim vairāk ģeld nekā

Tauta, tēvzeme; negribu varonis būt tāds,

Kuram, cīnoties tautas un tēvzemes labumā, tomēr

Pašam ir lielākais grūtums, raizes un trūcība jācieš."

Runājot šādi, ietinies svārkos, staigāja Kangars.

Ārā dzirdēja viesuli šņācot pa Kangaru kalniem;

Vakara pusē tālumā grauda Pērkonis dobji.

Kangars dzirdēja sitot pie durvīm, taisīja vaļā,

Brīnēdamies, kas gan tik vēlu vēl nākšot pie viņa.

Spīdala ienāca iekšā, ne kā ragana, bet it

Glītās sievišķu drēbēs. "Labvakar," sacīja viņa,

"Laikam gan ciemiņus, tēvoci, tu vairs negaidi šodien?" -

"Negaidu," atteica Kangars, "priecājos tādēļ jo vairāk

Savu skaistāko kaimiņieni redzēt pie sevis.

Kā labi klājas?" - "Neklājas labi," Spīdala teica;

"Liekas, ka kādi vareni spēki darbojas pretim

Nodomam manam, - atnācu tādēļ palīga lūgties;

Kopīgi spēki iespēj jo vairāk, sevišķi tad, kad

Abēju nolūki pie tam tiek sekmīgi panākti galā."

Spīdala stāstīja Kangaram nu par Lāčplēsi, kurš tai

Arī priekš viņa nelabā naktī klātumā bijis,

Velna-bedrē redzējis visus tos jodiskos darbus;

Vēlāki atvarā iemests, palicis diezin caur kādu

Brīnumu dzīvs un aizgājis tagad uz Burtnieku pili.

Nopietni klausījās Kangars, viņu pārņēma bailes,

Dusmas par to, ka bija nu liecnieks, - varēja Kangars

Arī pie ļaudīm neslavā iekrist; jādomā bij, ka

Lāčplēs's ar viņa tumšos liekuļa nedarbus atklās;
Tādēļ tas sacīja: "Gudri tu darīji, Spīdala, manim
Vēsti par Lāčplēsi dodama; liekas, ka dievi to sargā;
Tādēļ jo vairāk un stiprāki mūsu pretinieks būs tas;
Līdzekļi citi še jālieto, tādi, kur jauneklis pats, pēc
Varoņa goda dzīdamies, nāves briesmībās dodas.
Piemēram pateikšu tevim divus līdzekļus tādus,
Kurus drīzumā izdarīt varam: ilgāku laiku
Bijis nav milzis Kalapuisis Kangaru kalnos, -
Laidīšu vēsti uz Peipus ezeru igauņu milzim,
Ka laiks atkal izdevīgs izpostīt latviešu ciemus;
Kūdīšu latviešus atriebties igauņiem karā,
Zināms, ka Lāčplēs's, kā dūšīgs kareivis, nepaliks mājās,
Dosies ar Burtnieku kautiņā; bet to zināma nāve
Sagaida, ja tie ar Kalapuisi satiktos abi, -
Igauņu milzim pretinieks nerodas latviešu zemē!"
Priecīga gribēja Spīdala Kangaram pateikties, kad uz
Reizi piešķīda istaba pilna ar uguni, - briesmīgs
Pērkona spēriens rībēja, visa zeme un māja
Drebēja, neganta vētra sacēlās; debeši krāca,
Lietus ar straumi nogāzās, lāči rūca un vilki
Gaudoja, pūces un ūpji kliedza un vaidēja purvos,
Izbailes valdīja vispāri dabā, kad varenais Pērkons
Rādija savu spēcību, vētrā zibiņus mezdams!
Arī Kangars ar Spīdalu stāvēja bāli kā līķi, -
Zināma sirds tos baidīja vairāk kā zvērus pa mežiem,
Zinot, ka Pērkons saspārda burvjus un raganas līdz ar

Jaunajiem gariem. "Vai, kas par briesmīgu negaisu," teica
Kangars, "Spīdala, šonakt tu nevari nostaigāt mājās,
Paliec pie manim, kamēr nostājas briesmīgais negaiss."
Kangars aizvēra logus, nodzēsa lāpu un savu
Drebošu biedreni ievilka tumšajā kambarī; abi
Ļaundari aptina galvas ar segiem un gaidīja, gultā
Līduši, lielās izbailēs, kamēr nostājas vētra.
Bet drīz spēriens uz spēriena rībēja, Kangaru kalni
Trīcēja, resni ozoli gāzās laukā ar saknēm;
Likās, ka dievi gribētu sagāzt debesi, zemi
Nogremdēt! Tiešām, Baltijas dievi karoja šonakt:
Debešus šķēla un zibiņus meta Pērkons ar varu;
Antrimps bangotā jūrā sakrāva ūdeņu kalnus,
Šļākstoši viļņi vienojās kopā ar mākoņu čulgām!

Daugavas grīvā mētājās kuģis bez stūra un mastiem, -
Katrā acumirklī tas varēja dibinā nogrimt;
Cilvēki brēca pēc glābšanas. Pērkons ar Antrimpu postam
Dēvēja tos; bet cilvēku gribai ir brīvība - līvi
Svešniekus izglāba, viņi izglāba nākošos kungus.
Sarkana uzlēca saulīte pēc š1s vētrainās naktes.
Kangars uzcēlies skatījās savas draudzenes, - viņa
Gulēja. "Brr, - tas bij bailīgi! Labi, ka pārgāja nakte.
Likās, ka Pērkons visus jodus būt' gribējis nospert!
Nezinu redzēj's tik briesmīgas vētras," teica tas, svārkus
Uzvilcis, ārā iziedams. Mājai bij noplēsti jumti,
Sētsvidū gulēja krustiem šķērsiem salauzti koki,

Kangaram bija ko brīnīties, apkārt skatoties. Te tas
Ierauga kalnā divus vīrus pa šaurajo ceļu
Nākot uz viņa mājokli. Klātu pienākot, Kangars
Vienu no viņiem pazīst kā Rīdziņu zvejnieku, otris
Svešs pavisam - apģērbies baltā mēteli garā,
Kuram pret krūtīm krusts bija iešūts, - svešais bij ļoti
Piekusis. Zvejnieks nu Kangaram stāsta, ka Daugavas grīvā
Nakti sadragāts kuģis, iz kura šie glābuši ļaudis;
Starp tiem atradies arī šis baltais, vēlējies runāt
Kādu šejienes virsaiti; tādēļ pie Kangara svešo
Novedis, kurš gan labāki zināšot, tālāk kas darāms.
Abi šie vīri nu skatījās tuvāki acīs viens otram -
Redzi, vienādas dvēseles tiekas pa jūru un zemi!
Svešais runāja kādus šejienes valodas vārdus,
Teikdams: "Mani sauc Diterichs, esmu priesteris lielā;
Varenā dieva, kas savu dēlu sūtījis visu
Pasauli valdīt un aplaimot; braucu savējiem ļaudīm
Līdzi, kuri še meklēja tirgoties Baltijas ostās.
Izjauca vētra mūsējo nolūku, - pateicam dievam,
Dzīvību savu kad izglābām: mūsējiem jāpaliek šeitan,
Kamēr kāds kuģis no jauna no Vāczemes radīsies; bet es
Vēlētos pazīties pa to laiku ar virsaiti kādu."
Kangars nu teica: "Sveicinu tevi Baltijas zemē!
Zinu ar nolūku tavu, - manis dēļ nebaidies, pretim
Jau vis nebūšu tavam varenam, spēcīgam dievam;
Lai gan tu netici manim, tāpat kā ir es tevim,
Vedīšu tevi pie varenā Kaupa uz Turaidas pili, -

Tur tu, ja iesāksi gudri, atrasi auglīgu zemi
Savam sējumam. Tomēr vēl šodien paliec pie manis,
Atpūties labi no izciestām bailēm un domā, ka arī
Baltijas dievi ir vareni!" Zvejnieku atlaida Kangars,
Ditrichi vadīja istabā; arī Spīdala bija
Cēlusies. Drīz starp šiem trijiem iesāka valoda sekties
Tālāk un tālāk, kamēr ar kopīgu draudzību beidzās.

*

Gadi aizgāja. Atgadījumi tuvāki veda
Lielisko pārmaiņu sadzīvē Baltijas mierīgā zemē.
Burtnieku pilī mācījās Lāčplēs's ar Koknesi krietni
Visās kareivju rīcībās, daudzās gudrības ziņās;
Arī Burtnieku vecajos rakstus jaunekļi paši
Tagad jau varēja lasīt; Lāčplēs's sevišķi kārīgs
Šķirstīja tanīs. Viņam tur atvērās avoti dziļi,
Pauzdami cilvēka mūžu pasaulē; pilnību, galā
Nīcību, pēdīgi atpakaļ iešanu lielajos garos.
Taču tam bija sevišķis iemeslis Burtnieka pilī
Dzīties, ka krietnajos darbos panāktu augstāko mērķi.
Zilajā zīļu lentīte; kuru pie cepures nesa,
Darīja brīnumus. Stabradzes meitiņu atrada Lāčplēs's
Burtnieka pilī. Laimdota bija tā miesīga meita!
Mīlība dedzīga radījās drīzi jaunekļa sirdī.
Laimdota arī labprāt to redzēja, satikās bieži,
Vakaros viņi staigāja Burtnieku ezara malā;

Laimdota stāstīja tam par ezarā grimušu pili
Un par daudz citām dīvainām veco Burtnieku teikām.
Lāčplēsis gribēja Burtniekam lūgt jau Laimdotas roku,
Kad drīz izpaudās vēsts, ka Kangaru kalnos
Piemītot atkal Kalapuisis un izpostot ciemus, -
Daudz tas cilvēku nositot, daudz ar nolaupot mantu.
Bailes pārņēma apkārtnes vidu, nebija tādu,
Kuri drīkstētu Kalapuisi apkarot kalnos.
Burtnieks tad izlaida ziņu visiem kareivjiem zemē:
Ja kāds kur uzņemtos milzi izdzīt no Kangaru kalniem
Vai ar to nokautu, tam viņš pildītu lūgšanu katru,
Kaut tas ar prasītu viņa meitas Laimdotas roku.
Vēsti šo saņēma Lāčplēsis - abi ar Koknesi kāri
Lūdza no Burtnieka atļauju doties apkarot milzi.
Burtnieks to sākumā liedza, bīdamies jaunekļu briesmas,
Tomēr, zinādams abējo viņu spēcību lielo,
Beidzot tos palaida, abējiem viņiem vēlēdams laimi.
Drīzi jaunekli, staltus kumeļus jādami, devās
Kareivju drēbēs un ieročiem rokā uz Kangaru kalniem,
Vadīti laukā no jaunekļu, meiču skanīgām dziesmām.
Pusceļā būdami, satika jaunekļi vēstnešus, kuri
Jāja uz Burtnieku pili, vēsti nesdami šādu:
Igauņu pulki, pāri pār robežu nākuši, laupot
Un ar dedzinot latviešu ciemus; tādēļ tie gribot
Burtnieku lūgt, lai tiem sūtītu savus kareivjus pretim.
Nu bija mūsu jaunekļiem jādomā, labāk kā darīt, -
Burtniekam vajaga bija ar' viņu palīga, ja tas

Karā pret igauņiem dotos. Beidzot tie nosprieda, vienam
Griezties ar vēstnešiem atpakaļ. Koknes's to uzņēmās, teikdams:
"Mēģini, Lāčplēsi, viens tu izpelnīt Laimdotas roku,
Atsakos es no dalības, zinādams mīlību jūsu."
Kalapuisis turēja launagu, sēdēdams kalna
Galā pie savas no stāviem kokiem saslietas būdas;
Vērsēnu apēdis, tas vēl sivēnu cepa uz iesma.
Blakus tam stāvēja pieslieta nūja, milzīgi liela,
Tā bij no zaraiņa baļķa, ar dzirnu akmeni galā.
Milzis, redzēdams Lāčplēsi jājot, paķēra nūju,
Grieza to riņķī ap galvu, tā ka sacēlās viesul's;
Smējās par Lāčplēsi, teikdams, vai šim lāvusi māte
Nāvē tik nelaiku doties. Lāčplēs's tam atteica pretim:
Laiks jau atnācis, kur vairs nederot pasaulē milži,
Tādēļ šo arī Pakola valstībā noraidīt gribot.
Tam par atbildi milzis svieda ar smagajo nūju,
Izsita Lāčplēsim zirgu ar visiem sedliem iz kājām.
Zirgs ar nūju ieskrēja purvā. Lāčplēs's uz kājām
Nolēca zemē, zobinu izrāvis, iecirta milzim
Gūžā ar varenu spēku, tā ka tas nogāzās zemē.
Krītot tas ķērās pie tuvākās priedes, izrāva priedi
Laukā ar saknēm, uzgāza krītot sev virsū uz krūtīm.
Lāčplēsis neļāva piecelties viņam; zobinu celdams,
Gribēja galvu tam nocirst. "Pagaidi, varoni jaunais,"
Kalapuis's sauca, "atļauj priekš miršanas runāt
Kādus vārdus ar tevim! Laikam tu Lāčausis esi?
Māte man stāstīja: reizi kad nākšot no Daugavas puses

Varonis Lāčaus's, kurš vienīgais pretnieks manim še būšot,
Tad lai glābjoties šejienes tautas. Izvemšot jūra
Briesmoņus kādus ar dzelzu miesām un vēderiem lieliem, -
Aprīšot visu: cilvēkus, kustoņus, augļus un zemi!
Derēsim mieru, apstākļos šādos nebūtu gudri,
Kad mēs viens otru nonāvēt sāktum, atstātum tautas
Briesmoņu varā. Apsolu tevim, varoni jaunais,
Aiziet no šejienes, uzturēt mieru uz mūžīgiem laikiem
Igauņu, latviešu starpā! Mūsu jūrmalas salas
Sargāšu es joprojām; kamēr vien dzīvošu, netiks
Svešajie zemē; pēdīgi mirstot, nogulšos Zundā."
Lāčplēsis līdzēja Kalapuisim piecelties ātri,
Sniedza tam roku, sacīdams: "Tai ziņā miers lai ir mūsu
Starpā; aiziesim arī, izšķirsim abējās tautas,
Kuras tur klajumā viena ar otru tagad jau kaujas;
Karš šis lai paliek pēdīgais latviešu, igauņu starpā."
Pārcirsto gūžu drīzi tie sasēja, devās tad abi
Lejā uz ciemu; šeitan tie nobeidza igauņu karu.
Tur, kur bij kritis milzis pie zemes, palika bedre
Kangaru kalnos; ļaudis vēl šodien milzoņa gultu
Nosauc šo bedri, un viņa nūja guļot vēl purvā.

"Vēl auga ozoli Latvijas ārēs,
Kuplotiem zariem, robotām lapām,
Vēl mūsu tautiešos varoņi rodas,
Sargājot tēvzemi spēcīgi, droši;
Ozola vaiņagiem pušķojam viņus,

Apdziedam sirdību dailīgās dziesmās.

Apdziedat Lāčplēsi, Latvijas meitas,

Lāčplēs's kad cirta, Kalapuisis krita -

Lāčplēs's to pārspēja Kangaru kalnos;

Piespieda igauņus saderēt mieru;

Igauņi nenāks vairs latviešu ciemos,

Nebaidīs zeltenes, nelaupīs mantas.

Bāliņi līdīs līdumus droši,

Rudenī tēvi izdarīs alu.

Priecīgi dzersim jaunekļiem kāzas,

Panāksti, vedēji dziedās un dejos:

Vēlējam arī Lāčplēsim pašam

Tikušu krietnaju līgavu atrast!"

Dziedot tā, Laimdota kopā ar citām zeltenēm nāca

Pilsvārtos kareivjiem pretim, kad pēc salīgta miera

Burtnieks ar savējiem atgriezās mājās no igauņu kara;

Meičas turēja rokās ozolu vaiņagus, ar kuriem

Pušķoja kareivjus, - Lāčplēs's dabūja Laimdotas kroni.

Meitām par atbildi Lāčplēs's ar citiem dziedāja šādi:

"Kur augi ozoli, aug arī liepas -

Kur rodas varoņi, tur krietnas meitas;

Latviešu kareivi, lepoties vari,

Zeltenes skaistas, tikumu pilnas

Laimiņa laidusi Baltijas zemē.

Priecīgi latviešu kareivji atdos

Dzīvību savu, tēvzemi glābjot,

Sargājot krietnajas Latvijas meitas,

Lai viņu vaiņagi zīļoti vizi -

Vizuļus nebūs naidniekam traucēt,

Līdz kamēr Laimiņa tautiņās raidīs!

Laimdota, skaistākā Latvijas meita,

Apsolos dzīvot un nomirt priekš tevis!"

Ir pats Burtnieks, aizgrābts caur jaunajiem, iesāka dziedāt -

Vispāra jautra līgsmība pārņēma kareivju sirdis,

Kopīga brālība piemita visu tautiešu starpā.

Laimdota pēdīgi aicināj' iekšā, maltīte gaidot

Slavenos kareivjus. Burtnieks lika miestiņa atnest.

Lāčplēs's bija priecīgs par visiem; Laimdota nesa

Miestiņu apkārt, - uzdzēra viņam nākošu laimi.

Drīzi vien izpaudās Lāčplēša slava Baltijas zemē -

Ļaunīgais nodoms varoni nomaitāt bija caur dievu

Lēmumu tapis par lielāko labumu, lielāko slavu!

Pēc tam kādā vakarā Lāčplēs's iegāja viens pats

Lielajā velvē, kur stāvēja tīstokļi, rakstīti burtiem.

Te viņš redzēja dibina sienā pusveras durvis,

Kuras agrāki nebija zinājis; paceldams lāpu,

Viņš it ziņu-kārīgi skatījās iekšā pa durvīm, -

Šauras akmeņu kāpenes noveda dziļumā tālā;

Lāčplēs's kāpa pa kāpenēm lejā, staigāja kādā
Alā tālu pa zemes apakšu, notika beidzot
Lielā veclaiku pilī, - varēja zināt pēc soļiem,
Ka tas staigājot noticis pašā ezara vidū.
Pilī daudz istabas pieliktas bija ar dažādām lietām,
Veclaiku ieročiem, kādus Lāčplēs's nebija redzēj's.
Te tas manīja kādā kambarī atspīdam gaismu.
Lēnām tas iegāja kambarī; šeitan stāvēja šķirsti,
Plaukti, piekrauti lieliem rakstu tīstokļiem, runu
Kokiem un birkām; kambara vidū uz akmeņu galda
Stāvēja, tumši degdama, lāpa, pie kuras tas kādu
Jaunavu redzēja sēdam un rakstu tīstokli rokās
Turam. Jaunava nemanīja Lāčplēsi nākot -
Bija tik dziļi tā, tīstokli lasot, aizņemta; tik, kad
Lāčplēša soļi pašā tuvumā darīja troksni,
Viņa kā nejauši pagrieza galvu, un "Laimdota" sauca
Lāčplēs's, "neņem par ļaunu, ka tevi traucēju šeitan!
Laikam man labākais liktens nolēmis satikt ar tevi
Kā ar labajo dievieti visās brīnišķās vietās;
Nevilšu atradu slepenās durvis lielajā velvē,
Nokāpu alā un atnācu šinī burvīgā pili.
Šoreiz atļauji arī manim še brītiņu palikt,
Ieskatīt šinīs dīvainos rakstu tīstokļos; laikam
Šī ir tā pati pils, par kuru stāstīji manim?" -
"Pils ir tā pati," atteica Laimdota, "nezinu, kā es
Aizmirsu aiztaisīt durvis. Bez tēva zināmas viņas
Nebija šeitan nevienam; tomēr, kad atradis reizi

Esi tu apslēpto pili, paliec, lasīsim kopā

Veco Burtnieku teikas un viņu dailīgās dziesmas." -

"Ak, es vēlētos visu mūžu ar biedreni tādu

Kopā še palikt pie mūsu vectēvu varoņu teikām!" -

"Nevēlies, Lāčplēsi, neko ātrumā," Laimdota teica.

"Vārdi iz cilvēku mutes daudzreiz noejot dievu

Ausīs, un pārsteigta vēlēšanās piepildās ātri.

Sevišķi šeitan, kur sakarā stāv ar šo apburto pili

Mana nākošā laime - Burtnieku pēdējā meita

Vēlēta ir tam varoņam, kurš še pārgulēs pilī

Nakti un paliks pie dzīvības; pile tad burvību zaudēs,

Izcelsies līdz ar varoni rītā pie saulītes gaismas!"

Lāčplēs's saķēra viņas roku un iekarsis teica:

"Laimdota, gudro slaveno Burtnieku pēdējā meita,

Še tavā vectēvu noslēptā pilī vaicāju tevi:

Vai tu gribētu Lielvārda dēlu Lāčplēsi mīlēt?

Tad vien jutīšos spēcīgs, izpildīt varoņa darbus,

Tūliņ še palikšu pilī un gribu tās burvību salauzt."

Lēni atteica Laimdota: "Gribu - dzīvosim kopā,

Nomirsim kopā priekš mūsu mīļotas latviešu tautas!"

Lāčplēs's vilka to tuvāki. Sprogaino galviņu viņa

Nolieca tam pie krūtīm, un divas spēcīgas sirdis,

Augstu tikumu pilnas, vienojās kopā kā divas

Spīdošas zvaigznes, reti kas parādās debesu velvē!

Ezara viļņi līgojās, mēnesim spīdot pār vecās

Burtnieku piles jumtiem; tumšas un dīvainas ēnas

Lidoja caur' pa istabām, - viņas smaidīja apkārt

Mīlīgo pāri. Jaunie to nejuta, nejuta nekā

Vairs no pasaules; viņi tai laimīgā brītiņā radās,

Kādu tik reizi jaunības pirmā mīlība piešķir

Cilvēkiem maldīgā mūžā. Īsais laimīgais-brītiņš,

Kādēļ tu esi tik īss un kādēļ pāreji tu kā

Sapnis? Īstenā cilvēku paradize virs zemes -

Kādēļ izdzeni savus lutekļus ātrumā laukā

Un tos viena brītiņa dēļ, ko baudīja tevī,

Lieci sēras un rūgtumu baudīt veselu mūžu?

Bet vai brītiņš paradizē gan neatsver bēdu

Pilnu mūžu? Tiešām tas atsver! Brītiņu mīlēt

Laimīgi, visu mūžu ciest un pēdīgi nāvē

Visu aizmirst, ir vienalga, laimīgs vai nelaimīgs bijis.

Kamēr Lāčplēs's ar Laimdotu debesu laimību juta,

Atradās arī tuvumā jaunums, kas kā arvienu

Laimību jauca un sēras pieveda jaunajam pārim.

Ezara dibinā tuvu pie loga glūnēja kāda

Ūdens čūska; - tai bija Spīdalas zvērotas acis!

Laimdota atjēdzās pirmā, teica, ka vēlu jau būšot,

Vajagot aiziet no piles, kamēr vēl neesot pusnakts.

Lāčplēs's turpretim apņēmās pilī palikt pa nakti.

Kad tas nelikās pierunāt, Laimdota aizgāja viena.

Pusnaktei nākot, palika pilī tik auksti, ka Lāčplēs's

Tikko varēja glābties; tādēļ tas paņēma kādus

Salauztu šķirstu gabalus, uzkūra uguni no tiem

Lielajā pavardā un tad sildoties gaidīja, kas še

Notikšot. Sacēlās viesul's pa visām istabām, un aiz

Sienām krāca ezara ūdeņi; atvērās durvis,

Un pa viņām ienesa iekšā septiņi mori

Lielu, vaļēju zārku; iekšā tur gulēja briesmīgs

Tēviņš ar zobiem kā kapļiem un nagiem kā tuteniem; sākot

Likās, ka būtu tas nomiris, bet pēc laiciņa sāka

Kustēties, atvēra platās acis un iesāka vaidēt:

"Vai, kā man salst, un vai, cik man salti!" Negribot širkas

Lāčplēsim gāja caur kauliem, tādu nejauku balsi

Grūti bij izturēt; tādēļ tas sakūra uguni lielu,

Sagrāba tēviņu cieši aiz krūtīm, izrāva laukā

To iz zārka un, ugunim piegrūdis, sacīja: "Sildies,

Draņķi, bet nebrēc tik nejauki!" Tomēr tas brēca vēl vairāk

Un ar zobiem grāba pēc Lāčplēša garajām ausīm -

Laikam tas zināja, ka, ja ausis nokostu, tad ar

Lāčplēša spēcība pazustu un viņš to varētu pārspēt;

Lāčplēs's turējās sirdīgi pretim, iegrūda viņu

Ugunī iekšā, tā ka tam spalvas iesāka nosvilt.

Beidzot tas iesāka runāt un lūgties, lai palaižot vaļā.

Tomēr Lāčplēs's to nelaida, teikdams: "Netiksi agrāk

Vajā, kamēr šī pils būs uzcelta augšām pie gaismas."

Durvis atvērās atkal ar troksni, un ieskrēja iekšā

Ragana Spīdala līdz ar agrākiem septiņiem moriem;

Visiem bij rokās ugunī karsētas sarkanas dakšas,

Visi tie uzbruka Lāčplēsim, draudēja nodurt ar dakšām, -

Spīdala visiem pa priekšu ar dzirksteļu sprēgošām acīm.

Lāčplēsim nācās jau grūti pretoties briesmoņiem visiem;

Te tam iekrita prātā Stabradzes spogulis, kuru

Tas arvienu pie sevim nēsāja; izraudams ātri,
Viņš to turēja Spīdalai priekšā. Negantīgs kliedziens
Dimdēja pilī, briesmoņi visi krita pie zemes,
Un tad, putekļus viesulī griezdami, aizmuka projām.
Nostājās putekļi, norima viesul's, vēsmiņa dzestra
Tīrīja gaisu; tālākā istabā rādījās gaišums;
Iz šā gaišuma iznāca kāds jo cienījams vecis,
Sveica Lāčplēsi, sacīdams: "Mans dēls, vēlēju labu
Tevim un latviešu tautai! Tu esi pārspējis jodus
Negantos, atņēmis tumsības varai Burtnieku pili;
Rītā tā rādīsies dienas gaišumā. Gaišumu nesis
Tautai ar šeitan sakrātās vectēvu garīgas mantas,
Kuru starpā atrodas arī likumi mani.
Saki tur augšā, ka likumi šie ir iz dievības ņemti, -
Uzturot viņus, tauta zels un mūžīgi nemirs!
Viduveds esmu es. Esmu dibināj's latviešu tautu.
Mans dēls, dzīvo ar dieviem, guli mierīgi tagad
Burtnieku pilī, manas meitiņas iemidzis tevi!"
Vecais, to sacījis, izklīda atkal gaišumā lēnām.
Ienāca pēc tam trīs it skaistas jaunavas iekšā.
Rokās tās nesa meldru pagalvjus, palagus, segus,
Taisīja Lāčplēsim gultu un lūdza, lai ejot tas gulēt.
Lāčplēs's ar bija piekusis ļoti, nolikās gultā.
Jaukas kā dieviešu dziesmas skanēja Lāčplēsim ausīs -
Viegli tam elpoja krūtis, acis aizslēdzās cieti,
Likās, ka gultiņa viņa paceltos augšā jo viegli
Līdz ar tīstokļu šķirstiem, līdz ar Burtnieku pili.

Nākošā rītā brīnījās visi Burtnieku ļaudis,
Redzot, ka ezara vidū uz kādas saliņas stalta
Stāvēja veclaiku pile. Laimdota pateica tēvam,
Lāčplēs's ka palicis vakar grimušā pilī pa nakti.
Burtnieks zināja tūliņ, ka tagad svabada vecā
Burtnieku pile. Priecīgs tas kopā ar Laimdotu devās
Turpu. Iekšpusē tie vēl atrada Lāčplēsi guļot.
Laimdota lēni to uzmodināja. Atverot acis,
Redzēja Lāčplēs's, ka logos spīdēja saulītes stari.
Ātri uzcēlies, jauneklis apkampa Laimdotu un, to
Sirsnīgi skūpstot, sacīja: "Tagad tu piederi manim,
Tagad sarautas saites, kuras mums vienoties liedza!" -
"Slavēti dievi, slavēti visi labajie gari!"
Sacīja Burtnieks. "Laimdota pieder vienīgi tevim.
Saņemiet svētību arī no manām tēvišķām rokām:
Lai caur šo derību vienojas divas slavenas ciltis,
Kurām ir nolikts apgaismot, apsargāt latviešu tautu!"
No ši laika nu bieži nogāja jaunajie ļaudis
Vecajā pilī, lasīja tos tur glabātus rakstus;
Pie tam Lāčplēs's par brīnumu lielu atrada, cik daudz
Bija Laimdota mācīj'sies vecos Burtnieku rakstus;
Cik tā jauki zināja runāt par augstajiem dievu
Likteņiem, cilvēku tikumiem, tautu un varoņu teikām.
Kādā vakarā, atkal kad viņi sēdēja kopā
Vecajā pilī, Laimdota bija tīstokli kādu
Tinusi vaļā un sacīja: "Tagad lasīšu tevim

Priekšā par mūsu nogrimušo un caur tev' uzcelto pili:

Austrumā tālu, aiz septiņām lielām karaļu zemēm,
Pacēlās gaisā balts mākulis itin kā apsedlots kumeļš;
Mākoņam virsū sēdēja Pērkons ar pātagu rokā,
Kuru plīkšķinot, zibiņi šķīda un akmeņi plīsa,
Kalni un lejas drebēja, trīcēja cilvēku bērni.
Pērkons austrumā sauca, ka zeme dimdēja: "Kas grib
Līdzi man staigāt un maniem dieva likumiem klausīt,
Tos es vadīšu tālu uz vakariem jaunajā zemē!"
Visi stāvēja klusi, bīdamies bargajā dieva;
Pēdīgi sacēlās Burtnieku cilte - dūšīgie, stiprie
Kareivji, gudrie rakstu pratēji, teikdami: "Tevim
Staigāsim līdzi, varenais Pērkons, klausīsim tavu
Balsi kā ticīgi ļaudis, ved mūs uz jaunajo zemi!"
Pērkons jāja pa priekšu, Burtnieki staigāja pakaļ
Tālu pret vakariem. Ceļā tie satika negantas tautas,
Briesmīgus milžus, pūķus un visādus nešķistus jodus,
Kuri tiem uzkrita. Pērkons tos spārdīja. Burtnieki dūra
Šķēpiem. Tā tie atkāvās līdz kādai vakara jūrai,
Kur tie pirmo reiz varēja mierīgi apmesties, tādēļ
Sauca to "Baltajo jūru". Burtnieki atrada zemes
Viducī auglīgu ieleju, kurā tie nometās dzīvot.
Burtnieki būvēja ielejā pili, nolīda mežus,
Iesēja miežus, un Pērkons deva auglīgu lietu,
Patrimps ar Saulīti - briedušas vārpas; rudenī Ūziņš
Dāvāja medu, dievdēli līdzēja miestiņu darīt.

Burtnieki dzēra un priecājās. Jaunekļi apņēma daiļas

Līgavas, - vairojās viņu ciltis Baltijas ārēs.

Atnāca Ziedon's - nolaidās Līgo ar zeltotām koklēm,

Priecīgas dziesmas skanēja jauki kalnos un lejās.

Tie bija līgsmīgi zelta laiki Burtnieku zemē!

Jodam netika Pērkona laimīgā Burtnieku cilte;

Jods nu sūtīja Viesuli Baltajā jūrā un lika

Sagriezt milzīgu ezaru gaisā un nomest to zemē

Burtnieku ielejai virsū. Burtnieki redzēja kādā

Dienā briesmīgu viesuli šņācot un griežoties augšā;

Vecis kāds, to redzēdams, nodurt to gribēja, ņēma

Trīs asmiem dakšu, apgāja riņķī viesuļam un, to

Apvārdoj's, taisījās dakšu mest jau viesuJam sirdi.

Otris, to redzēdams, sacīja: "Pagaidi, kamēr es ūdens

Vārdus sacīšu, - liekas, ka aiz viesuļa ezars

Meklējas vietas, - nokritīs zemē, līdz apstāsies viesul's."

Pirmais to nelika lāgā, svieda gaisā ar dakšu -

Viesulis izklīda, un tad rūkdams nokrita ezars

Zemē, pildīja ieleju, apklāja Burtnieku pili!

Burtnieki būtu pagalam, nebūtu viņiem par laimi

Klātumā atradies Līgo. Līgo nu iesāka koklēt,

Ezara dibinā dziedāt, dziedāt tik dailīgi, ka pat

Akmeņi mīksti palika, zeme dalījās, un drīz

Burtnieki līdz ar Līgo dziesmu dailīgām skaņām

Iznāca laukā pa plašu alu pie saulītes gaismas!"

Citā reizē Laimdota atkal tur lasīja šādi:

"Sākumā nebija nekā. Bez gala tālumā mita

Tikai tas dīvainais atspīdums, no kā cēlušās visas

Lietas, - pats bez sākuma un bez gala kā visas

Pasaules dvēsele, visu garu augstākais, vecais,

Mūžīgais dievs un viņam blakus dzīvoja otris

Gars - tas velns bija; bet vēl bija tas paklausīgs dievam

Visās lietās un nebija Jaunumā atkritis no tā,

Lai gan domāja toreiz jau pats uz labumu savu.

Dievs bija domājis pasauli radīt un sacīja velnam:

"Nolaidies muklainā dibinā, tur tu atrasi kādas

Cietēj'šas dūņas; pagrābi vienu sauju no tām un

Uznesi augšā." Velns ar nolaidās, atrada dūņas;

Ņemot tas domāja, dievs ko gan darīšot augšā ar viņām.

Lai ar to pašu varētu darīt, tas paņēma vienu

Sauju priekš sevim un to iebāza platajā mutē,

Otro sauju tas uznesa augšām un atdeva dievam.

Dievs, šo dūņu sauju izsēdams, sacīja: "Zeme,

Rodies!" Izsētā sauja auga par līdzenu zemi,

Bet ar otrajā sauja izauga velnam pa muti.

Velns, to ilgāki turēt nespēdams, sprūdīja laukā,

Un tā uzgrūda līdzenai zemei lielajos kalnus.

Dievs pēc tam paņēma pats iz sava spīduma kādu

Sauju, sēja to, teikdams: "Radaties, saule un mēness!"

Un redz, zeltota saule uzlēca, sudrabots mēness

Spīdēja zemē. Saule un zeme bija tik ļoti

Skaistas jaunavas, ka dievs pats tās mīlēja un no

Viņām radīja daudzi dievu dēlu un Saules

Meitu. Mēness apņēma kādu mīlīgu Saules

Meitu, un tūkstošas zvaigznītes viņu bērniņi bija.

Visi pirmajie dievu dēli jo vareni bija,

Paši kā pilnīgi dievi; viņi dalīja visu

Pasauli sev par valdības nodalām. Pērkons ar saviem

Pieciem staltajiem dēliem būvēja debesu velvi

Priekš daudz mūžīgiem jaukiem garu mājokļiem, - Saulei

Kaldināj' zelta kumeļus, lai tā varētu viegli

No pat rīta līdz vēlam vakaram visu debesu velvi

Pārbraukt un savus kumeļus peldināt jūriņā. Antrimps

Vēlējās jūru par dzīves vietu, - vakaros Sauli

Jūrā saņēma, pārcēla zelta laiviņā to pa

Nakti uz rīta pusi, kur tā uzlēca atkal.

Patrimps aptērpa zemi zaļā uzvalkā un ar

Ziedoni kopā rotāja ziediem un zeltotām vārpām.

Pakols bruģēja ceļu uz nākošām dvēseļu mājām.

Daudz caur velna nedarbiem tikušas citādas lietas,

Ne kā sākumā bija. Visi akmeņi bija

Mīksti. Dievs nu sacīja velnam, lai neminot uz tiem,

Kamēr būšot tie tapuši reizi par irdenu zemi.

Velns tak, gribēdams zināt, kas tad notikšot, kad tas

Akmeņos iemīšot, meklēja kādus akmeņus lielus,

Tanīs iemīdams. Acumirklī akmeņi visi

Palika cieti. Daugavas malā atrodas viens tāds

Akmens, kur vēl šodien redzama iemīta pēda;

Ļaudis to tagad velna pēdas akmeni nosauc.

Sākumā kokiem nebija zaru, bet stumbeni gaisā.

Velnam bij izkapte, ar ko tas sevim sapļāva sienu;
Dievam bij kaltiņš, kaldināts viņam no Pērkona dēliem.
Velns kamēr gulēja, paņēma dievs šā izkapti un ar
To sev sapļāva pulka siena; uzcēlās velns un
Brīnījās, dievs kā varējis sapļaut ar kaltiņu sienu,
Gribēja pats ar mēģināt pļaut ar kaltiņu sienu.
Zālē iestājies, velns nu meta ar kaltiņu, bet tas
ieskrēja kokos, - no šā laika atradās zari.
Velnam bija daudz govu, visas toles bez ragiem
Un ar apaļiem, nešķeltiem nagiem, un zilganu spalvu.
Dievs ar būvēja kūtis; velns nu prasīja: "Ko tu
Vedīsi kūtīs, kad tev pavisam vēl govu nav?" Dievs tam
Atteica, govis gan dabūšot. Aizdzina nākošā naktī
Dievs iz velna laidara govis uz jaunajām kūtīm,
Pāršķēla nagus, pielika ragus un raibotu spalvu.
Otrajā rītā velns nu gribēja govis dzīt ganos,
Bet tas atrada laidaru tukšu; aizskrēja velns uz
Dieva jaunajām kūtīm, tās bija pilnas ar govīm,
Bet pavisam svešādas sugas, pāršķeltiem nagiem,
Līkajiem ragiem, dažādā spalvā, raibaļas, lauces.
Kādu reiz dievs vēlējās sunīti, sacīja velnam:
"Ņem šo spieķīti, noeji kalnā, taisi no zemes
Kustoni šādu: galvu ar purnu, divējām acīm, ,
Divējām ausīm, četrējām kājām, asti un spalvu;
Siti tad ar šo spieķīti, trīs reizes sacīdams: "Dievs tev'
Radījis," tūdaliņ dabūs tas dzīvību." Nogāja kalnā
Velns un taisīja kustoni, sita ar spieķīti, teikdams:

"Dievs tev' radījis!" Sunītis uzlēca augšām un skrēja
Dievam pakaļ. Velns nu gribēja arī priekš sevis
Sunīti radīt, bet to taisīja lielāku nekā
Dieva sunīti un ar spalvu tumšāku; savām
Uzacīm kādas spalvas izplūkdams, piesprauda tās pie
Kustoņa acīm, paņēma spieķīti, sita un teica:
"Velns tev' radījis!" - bet tas nemaz necēlās augšā.
Beidzot tak bija jāsaka: "Dievs tev' radījis!" - kuston's
Uzlēca augšā un velnam krūtīs pieslējās. "Ūja,
Vilks!" tas iesaucās. Vilks nu ieskrēja mežā.
Dievs nu beidzot cilvēku radīja. Nogājis lejā
Jaukākā zemes viducī, dievs tur paņēma tīru
Zemes pīti un darīja cilvēku tikai ar vienu
Aci un ausi, divām rokām un kājām, tā teikdams:
"Tev būs redzēt tik labu, dzirdēt tik labu un darīt
Otru tiek laba un staigāt tiešām pa labajiem ceļiem."
Dievs tam ieurba vienu nāsi degunā un tur
Iepūta savu dzīvības dvašu, sacīdams: "Būsi
Līdzīgs dieviem, cēlies iz mūžīga dievības gara!"
Cilvēks iesāka viegli elpot un dusēja pirmā
Saldajā miegā. "Guli līdz rītam," tas sacīja. "Saule
Uzlēkdama modinās tevi uz laimīgu dzīvi!"
Nakti tomēr atnāca velns un, cilvēkam guļot,
Taisīja otru aci un ausi, sacīdams: "Tevim
Redzēt būs ļaunu, dzirdēt ar ļaunu un darīt jo projām
Pusē labu un ļaunu, klibojot abējās pusēs."
Velns tam ieurba otru nāsi degunā un tur

Iepūta arī no savas dvašas. Otrajā rītā,
Saulei uzlecot, uzmodās pasaulē radījums visu
Brīnišķākais. Pildīts ar brīvu dievišķu garu,
Dzīdamies augsti pēc dievišķa mērķa, darīdams labu,
Pats sevi aizliedzot, dzīvību savu nododams, lai tas
Panāktu mūžā augstāko tikumu pilnību, pie kā
Tam var būt tik liela griba un nelokāms prāts, ka
Tas pat dievus var pārspēt. Turpretī otrādi, ļauns un
Briesmīgs, slepeni uzkrizdams, nokaudams, maitādams visu
Labu pasaulē, darīdams to par niknāko pekli.
Redzēdams samaitāto cilvēku, apskaitās dievs nu
Ļoti par velnu, sodīja ar mūžīgiem lāstiem,
Aizdzina projām no sevis un to nogrūda peklē.
Velns tur radīja nešķīstus garus un briesmīgus pūķus,
Nāca tad augšā un sāka ar dievu negantu karu.
Visi dievi un dievu dēli nu karoja pretim;
Karojot juka un plīsa zeme ar debesi, vētras
Krāca, Pērkons briesmīgi rūca un, zibiņiem sperot,
Kalni nogrima, jūra, debešos celdamās, lielus
Zemes gabalus apklāja. Pēdīgi velni un jodi
Uzvarēti un bezdibenī slodzīti k~uva,
Kur tie briesmības dara un, augšā nākdami, meklē
Cilvēkus kārdināt, ievilt savos ļaunuma tīklos;
Pērkons taču, tos manīdams, sasper un atpakaļ aizdzen."

Pēc tam kādā vakarā atkal Laimdota, kādu
Vecu tīstokli ņēmusi, teica: "Lāčplēsi, klausies,

Lasīšu tagad iz gudrā Vidveda mācībām, kādas
Devis tas tikai priekš tādiem, kuri var saprast un panest."
Laimdota atvēra tīstokli, lasīja nodalu šādu:
"Laiks ir mūžība. Ārpus šī laika skrituļa citu
Kādu mūžību domāties aplama ticība būtu.
Aiziet laiks, atiet laiks, bet nekad laiks nepaiet, tādēļ
Dieviem, saulei un zemei pietiek ar ilgajo laiku.
Kādēļ gan cilvēkam nebūtu diezgan, kurš, tik vien īsu
Brītiņu dzīvodams, bauda ar apziņu ko no šā laika?
Cilvēce pati tomēr par sevi bezgala laiku
Mūsu pasaulē ieņem; kas gan skaitīs tos gadus
Atpakaļ, pirmais cilvēks kad pasaulē atpleta acis,
Un kas noteiks to dienu, kad pēdīgais aizdarīs acis?
Vienīgais cilvēks nomirst, veselas tautas var izmirt,
Cilvēku cilts tomēr dzīvos, kamēr stāvēs šī zeme.
Priekš šās lielās, neizmirstošās cilvēku tautas
Darboties, viņai palīdzēt vienādi pilnīgai tikt un
Augstu stāvokli ieņemt, priekš tās dzīvot un nomirt
Ir ikkatra cilvēka uzdevums laicīgā mūžā.
Tāpat kā vienīgi cilvēki, var arī vesela tauta
Pacelties gudrībā augsti, tā ka tiek līdzīga dieviem, -
Bet tad viņa vairs netic saviem bijušiem dieviem,
Kuri tai izliekas zemi; viņa izvēlas sevim
Augstākus dievus, jaunu, brīnišķu ticību, un tā
Pirmajā vēlāk par māņu ticību paliek.
Še nu ir darbalauks cilvēces draugiem aizstāvēt, sargāt
Tautas no maldīgām ticībām, kuras brīvības garu

Valdzināt dzenas un grozās tik zināmām kārtām par labu.
Tautas prāts ir dievu prāts. Viņai ir tiesība pašai
Tādēļ vadoņus savus un arī valdoņus iecelt;
Bet, ja vēlētie vadoņi nepilda tautisku prātu
Un dēļ sava labuma dažas kārtas vai visu
Tautu grib nospiest, tautai tad ir pilnīga vara
Itin kā citus nederīgus kalpus, vadoņus atcelt.
Brīvības mīļotājiem še atkal darbalauks rodas
Tautām labus likumus pasniegt, kas apsarga visu
Locekļu mantu un dzīvību, dibinātus uz augstiem
Cilvēces tikumiem, nepārgrozāmiem likumiem dabā.
Tad ar viss tautu un cilvēku ienaids pasaulē zudīs,
Ja pie tam viņi dabas tiesības pilnīgi atzīs,
Tulkos viņas noslēptus, brīnišķus, varenus spēkus.
Še ir vislielākais darbalauks tiem, kuriem dāvanas dotas
Gaismotā garā iet un pētīt, rakt, svērt un mērot.
Dibināt, domāt pa dabas tālajo, plašajo lauku,
Atklāt miglaino segu no sirmās senatnes, caur ko
Cilvēki, mācoties pazīt pagātni, varēs ar drīzi
Savu klātību pārlabot un tad sataisīt jauku,
Lielu nākotni pilnīgi glītotā, laimīgā veidā.
Katris, strādādams priekš šā augstajā cilvēces mērķa,
Panāks pie saviem tautiešiem, kā ar pie cilvēces visas,
Lielāko godu un slavu, un, pēdīgi aizdarot acis,
Pavadīs sērodamas draugu sirdis un vadīs
Pateicīga tauta viņu uz pēdīgo dusas
Vietiņu dabas-māmiņas klēpī; piemiņa viņa

Nezudīs tautu sirdīs, un viņa gars mājos tur augšām
Gaismas dzīvokļos dievu dēlu pulciņā mūžam!"
Laimdota palika klusu -satina tīstokli un to
Nolika šķirstā pie citiem, teikdama: "Daudz vēl še tādas
Mācības atrodas putekļu šķirstos; izlasīt viņas
Visas varētu tikai pa kādiem ilgākiem gadiem.
Varbūt ka vēlākos laikos slaveni tautieši viņas
Vedis pie saulītes gaismas, putekļus tīrīs un tautai
Darīs zināmas senatnes mācības, ziņas un teikas!"

*

Veļu-laiks bija pienācis. Laimdota strādāja visu
Dienu pa kukņu, mielastu sagatavodama; šonakt
Burtnieks gribēja sagaidīt veļus un pamielot savu
Mīļo dvēseles, kuri caur nāvi šķīrušies bija.
Lāčplēs's ar Koknesi arī strādāja; lielajā rijā
Sastūma ārdus, slaucīja krāsni, tīrīja klonu.
Un tad visas šās telpas pušķoja ozolu zariem,
Smalkām skujām un baltām smiltīm kaisīja plānus.
Rija arvienu bij mīļākā vieta priekš visādiem mājas
Gariem: krāsns bedrē dzīvoja rūķi, aizkrāsnē ciemnieks;
Ļauniem kaimiņiem augšā uz rijas tupēja pūķis;
Ziemā, kad labības kulšana beigta, tukšajās rijās
Stomījās pusnaktīs visādi mošķi, ķēmi un spoki.
Šonakt visiem šiem mājiniekiem bija jāatstāj rija,
Jāatdod vieta veļiem, cienīgiem miroņu gariem.

Lāčplēs's ar Koknesi, tīrīt un pušķot beiguši telpas,
Atnesa galdus un meldru krēslus un nolika rijā;
Laimdota apklāja tos ar smalkiem, baltajiem linu
Galdautiem, uzlika siltus plāceņus, pienu un medu.
Salika gaļas bļodas ar mīkstiem vārītiem kūķiem.
Burtnieks atvilka vaļā logus un pieslēja abās
Pusēs lubiņas, veļi lai varētu ievelties viegli.
Vēlāki sanāca pilssaime rijā, un Laimdota līdz ar
Citām jaunavām nolika grozus un smalki
Sukātus linus pagaldēs; pie tam dziedāja viņas:

"Augšlecīte, Zemlecīte,
Velies vilnas groziņā,
Velies vilnas groziņāi,
Sēdies meldru krēsliņā!

Velies viegli, Veļu-māte,
Manā tēva rijiņā,
Lai pēdiņas nepalika
Baltā smilšu plāniņā!

Es tev lūdzu, Veļu-māte,
Baudi mūsu mielastiņ',
Baudi mūsu mielastiņu,
Taupi manu augumiņ';

Taupi manu augumiņu,

Kamēr mūžu nodzīvoš'.

Kamēr mūžu nodzīvoš',

Tautu dēlu aplaimoš'!"

Tumsai metoties, tika aizdegti skali un lāpas.

Visi palika kopā līdz pusnaktei; Burtnieks tad teica:

"Bērni, eita nu mierīgi gulēt un nedarat troksni,

Laižat man vienam še palikt sagaidīt mirušo ēnas!"

Visi klusumā izšķīrās, katris meklēja savu

Dusas vietu un vēlējās netraucēt svētajo nakti.

Rītā Burtnieks ar Lāčplēsi gaidīja Laimdotu nākot,

Kurai bij jānes no rijas veļu ēdieni, lai tie

Tagad ar paši no svētītas barības dabūtu baudīt.

Burtnieks bij domīgs, sacīja tad uz Lāčplēsi: "Mans dēls,

šonakt, veļiem ienākot, ievēroju dažādas zīmes,

Kuras mums un zemei sludina bēdīgus laikus;

Arī tavs un Laimdotas liktenis liekas tur stipri

Aizņemts. Pērkons un dievi lai izvada visu par labu!

Bet kur gan kavējas mūsu Laimdota? Palūko, vai tā

Nav vēl cēlusies!" Lāčplēs's Laimdotas kambara durvis

Atrada aizgrieztas; saucot un klauvējot atbildes nebij.

Atpakaļ griezies, tas sacīja, laikam jau Laimdota būšot

Izgājusi. Viņi nu lika klaušināt visā

Pilī pēc Laimdotas, bet neviens to nebij redzēj's.

Burtnieks nu abi ar Lāčplēsi Laimdotas kambara durvis

Uzlauza, bet to atrada tukšu, - stāvēja gulta

Vakar kā salikta, Laimdota nebija gājusi gulēt.

Bailes un briesmas pārņēma visus; izskrēja tie nu
Meklēt visapkārt pilī un apkārtnes vietās,
Tomēr par velti. Arī Koknes's neradās pilī -
Abi ar Laimdotu bija un palika zuduši viņi.
Satriekts atgriezās vecais Burtnieks mājās no veltas
Meklēšanas. "Dēls," tas teica uz Lāčplēsi, "dieviem
Paticis grūti mūs abus piemeklēt. Veltīgas sēras
Neder še; manim liekas, ka Laimdota kritusi kāda
Ļauna nodoma varā, tādēļ vienīgi ātris
Apķērums šeitan var līdzēt. Sasauci kareivjus manus,
Dzenaties pakaļ ļaundariem, varbūt ka panāksiet viņus!"
Lāčplēs's atteica: "Ne tā, mīļais tēvoci; tavi
Ļaudis lai meklē sevišķi paši, mani tie tikai
Kavētu; iešu viens pats un svēti apsolu tevim
Laimdotu atrast un pārvest Burtnieku pili,
Jeb ar Lāčplēsi būsiet redzēj'ši pēdīgo reizi!"
Lāčplēs's bruņojās drīzi; Burtniekam teicis ar dieviem,
Atstāja pili, kur baudījis bija laimīgus brīžus.

*

Turaidas pilī sēdēja lielajā mājā trīs vīri,
Nopietni sarunādamies. Divi no viņiem bij abi
Svētuļi, Kangars un Diterichs, trešais bij slavenais Kaupa.
Glūnīgais Vāczemes priesteris bija drīzumā pratis
Kaislīgo virsaiti valdzināt savos mācības tīklos;
Sākumā stāstīja tas viņam daudz par Vāczemes dzīvi,

Gudrību, mākslu, tautas slaveniem varoņiem un par
Ticību patiesu, kura vienīgi mūžīgi svētu
Dara un apsola nomirstot dvēselei debesu priekus.
Tālāki stāstīja Ditrichs par Romas svētajo tēvu.
Kurš ar bruņnieku biedrību kopā nospriedis visām
Tautām pasaulē arī šās ticības svētību pievest.
Ditricham līdzēja Kangars, - tātad Kaupa jau bija
Tik tālu dabūts, ka šaubīties sāka par vectēvu dieviem.
Tagad tas ziņoja atkal, ka esot iz Vāczemes kuģis
Atnācis; Vāczemes ļaudis vēloties nomesties šeitan
Un pie Daugavas Rīdziņu grīvā dibināt jaunu
Pilsētu, kura daudz labuma darīšot tirdzības ziņā
Visā Baltijā, ja vien Kaupa to vēlējot labprāt.
Lasīja vēstuli vēl no Romas svētaja tēva,
Ka tas apsveicot Kaupu un savu svētību viņam
Nosūtot, vēlēdams virsaitim viņu apmeklēt Romā.
Turklāt Diterichs teica, ka Kaupa varēšot pats tad
Savām acīm skatīties Vāczemes jaukumus un caur
Svētā tēva draudzību pelnīties godu un slavu.
Kaupam sacēlās kārība slavēto Vāczemi redzēt,
Juta ar ļoti godātu sevi no svētajā tēva;
Tādēļ tas solīja vāciešiem atļaut pilsētu uzcelt,
Apņēmās doties uz Vāczemi līdzi ar lielajo kuģi.
Diterichs dzīrās to pavadīt, novest pie svētaja tēva.
Tajā dienā pēc veļu nakts gribēja doties tie ceļā.
Šķiroties solīja Kangars tos gaidīt pie Rīdziņu grīvas.

Dienā pēc veļu nakts Rīdziņu grīvā redzēja lielu
Ļaužu drūzmu staigājot. Lielais Vāczemes kuģis
Taisījās ceļā. Zēģeļus izpletis, līgojās tas uz
Lēnajiem Daugavas viļņiem. Dažādas Vāczemes lietas
Tika vēl ātrumā mainītas pretim ar šejienes precēm.
Vācieši, kuri palika šeitan, derēja līvus,
Latviešus viņiem palīdzēt jauno pilsētu uzcelt.
Drīzi ar ieradās virsaitis Kaupa, pavadīts tas no
Ditricha, gāja uz kuģi. Ļaudis to apsveica skaļi.
Augšā uz kuģa nostājies, runāja Kaupa uz ļaudīm:
"Mīļie tautieši, manim ir stāstītas brīnuma lietas
Par to slavēto Vāczemi, bagātu visādām mantām;
Tādēļ domāju noslēgt ar vāciešiem draudzību un tiem
Atļaut mūsēju zemē jaunu pilsētu uzcelt,
Caur ko arī pie mums še tirdzības avoti jauni
Atvērsies, vairosies manta un mūsu tēvija uzzels.
Lai nu dabūtu pats no tā pilnīgu uzskatu, braukšu
Tagad uz Vāczemi, solīdams visiem jums paziņot vēlāk,
Ko mums tautiešu labumā pienāksies tālāki darīt.
Tik ilgam dzīvojiet šeitan ar vāciešiem it kā ar draugiem!" -
"Kaupa lai dzīvo! Lai ar dzīvo kaimiņi svešie,
Ja tie ar labu nodomu mūsu draudzību vēlas!"
Saukdami ļaudis tā atbildi deva uz virsaiša runu.
Kuģis laidās ar pilnajo vēju projām, un ļaudis,
Cepures vicinot, pakal tam skatījās. Svētulis Kangars
Nebrauca līdzi, viņš vislabāki zināja, kādēļ
Šāda draudzība meklēta tika no vāciešu puses.

Abi ar Spīdalu, kura ar šurpu nākusi bija,

Skatījās viņi, spītīgi smiedamies, iepakaļ kuģim.

Tomēr vēl cits kāds zināja viņu nolūku ļauno.

"Lāčplēs's, milzu vārētājs, atjāj," dzirdēja saucam

Ļaužu' pulkā. Ātrumā drūzma dalījās, vietu

Dodama Lāčplēsim, kurš jau putās saskrietu zirgu

Turēja. Zemē nolēcis, devās tas Kangaram klātu,

Bargi to prasīdams: "Saki, tu vecais ļaundari: kur ir

Laimdota, Burtnieka meita? Jeb šis mans zobins tev kaulus

Sakapās! Labi zinu, ka tavi nodomi ļaunie

Vainīgi ir pie viņas zušanas." Kamēr vēl Kangars

Atbildēt varēja, rādīja Spīdala debešu malā

Tālu uz peldošu kuģi, spītīgi teikdama: "Lūk, tur

Viņa aizbrauc uz Vāczemi kopā ar Vāczemes zēniem!" -

"Blēži, ļaundari, tautas slepkavas!" jauneklis sauca.

"Ļaudis, neklausat viltniekiem šiem, es pazīstu viņus!

Svētulis Kangars un Spīdala abi ir pesteļu kalpi,

Kuri dēļ sava labuma nodod ticību, tautu!

Neticiet arī šiem viltīgiem svešajiem Vāczemes ļaudīm,

Ja jums brīvība ir un vectēvu ticība mīla!"

Kamēr ļaudis izbij'šies tādu briesmīgu vainu

Klausījās, saņēmās Kangars ātri šai bailīgā brīdī -

Nupat tas varēja pazaudēt visu labajo slavu;

Tādēļ tas teica uz Lāčplēsi: "Jaunais varoni, es par

Tādu apvainošanu vēlētu Pērkona sodu,

Ja man nebūtu zināms, ka pats esi mānīts un pievilts.

Gan par mūsu tautiešu labumu atbildēs Kaupa

Pats, kurš uz Vāczemi aizbrauca, lai tur varētu savām
Acīm redzēt, cik tālu mēs varam šiem sveš'niekiem ticēt.
Otrais tavs pārmetums skaidrojas pats jau gluži no sevis:
Laimdota viena nāv negribot vesta uz Vāczemi - Koknes's,
Kuru tā slepeni mīlēja, viņu pavada; tas jau
Agrāki zināja to, ka Kaupa gribēja braukt uz
Vāczemi un no pils savas kādus jaunekļus paņemt
Līdzi dēļ mācīšanas Vāczemes gudrības ziņās.
Arī Koknes's pieteicās, gribēdams biedroties pie šiem
Vāczemes mācekļiem. Viņu nakt' veļu nakts klusumā abiem
Viņiem ar Laimdotu brīdis bij izdevīgs Burtnieku pili
Atstāt un kopā ar Kaupas jaunekļiem aizbraukt uz tālo
Vāczemi. Dodies mierā, slavenais varoni jaunais,
Laimdota tevi nekad nav patiesi mīlēj'si, - viņa
Cienīja tavus varoņa darbus un negribēja tevi
Skumdināt, tavu mīlību neatbildot, bet sirds tak
Prasa savu tiesību; tagad Laimdota jūtas
Pilnīgā laimē pie sava īstenā mīļākā krūtīm!"
Pērkons ja būtu tai vietā piepeši iespēris, vairāk
Nebūtu Lāčplēs's iztrūcies nekā par Kangara vārdiem.
Bāls un satriekts tas nolaida roku ar zobenu, kuru
Bija pret Kangaru pacēlis. Neizsakāmas sāpes
Sirdi tam sažmaudza, greizsirds asajie asmeņi pirmo
Reizi sagrieza viņa krūtis. Koknes's; kā viņa
Ticamais draugs, tāds viltnieks, Laimdota, kuras pēc simtu
Dzīvības būtu nodevis, neuzticīga, - vai tas
Varēja būt? Un tomēr, lai gan tas Kangara vārdiem

Neticēja, taču nevarēja cita iemesla atrast.
Kādēļ gan Koknes's abi ar Laimdotu Burtnieku pili
Slepeni atstāja? Tūliņ tādas domas jau viņam
Pašam iešāvās prātā, bet tām viņš nedeva vietas.
Tagad caur Kaupas braukšanu tālu uz Vāczemi visas
Šejienes lietas dabūja savādu uzskatu; arī
Lāčplēsim nebij ko šaubīties tālāk par slaveno Kaupu;
Tādēļ tas teica: "Neticu abus jūs esam bez vainas,
Tomēr gaidīšu, kamēr Kaupa būs pārnācis mājās
Vai kāds kuģis vēl atnācis, pārnesis turienes ziņas;
Sargaities tad, jūs liekuļi abi, ja meloj'ši būsiet!"
Lāčplēs's, vairāk tos neievērodams, uzlēca zirgā
Un it stalti aizjāja projām gar Daugavas malu.
Jodiskā priekā skatījās Spīdala iepakaļ viņam, -
Tagad bij reizi izdevies, ko tā jau vēlējās ilgi;
Lāčplēša liktens šitādā ziņā bij rūgtāks kā nāve!
Dziļi noskumis nojāja tas beidzot Lielvārdē sava
Tēva mājās. Priecīgi tēvs še apsveica dēlu,
Bet ar tūliņ redzēja, ka tas ir nelaimīgs. Prasot,
Kādas lietas dēļ, Lāčplēs's tēvam stāstīja visu.
Lielvārds sacīja: "Priekšlaikā neizsamisējies, dēls mans,
Nezaudē cerību. Likteņa ceļi ir brīnišķi. Tādēļ,
Lai gan pretim viss liecina, Laimdota tomēr var būt bez
Vainas un vienīgi tevi mīlēt un ticīga palikt."
Lāčplēs's caur tēva sirsnīgiem vārdiem palika drusku
Mierīgāks, sūtīja vēstis vecajam Burtniekam, cik daudz
Tas par Laimdotas likteni zināja; pats viņš tad kādu

Laiku gribēja dzīvot pie tēva Lielvārdes pilī.

Tomēr skumjas un sēras pārņēma jaunekļa sirdi -

Vientulis staigāja tas gar stāvajiem Daugavas krastiem,

Baltajiem ūdeņu viļņiem bēdīgo likteni sūdzot;

Līdz ar ūdeņu viļņiem vēlējās doties tas jūrā,

Karot ar Ziemeļa vējiem, lūkoties Ziemeļa meitas;

Varbūt ka Ziemeļa meita, cēla kā ziemeļa blāzma,

Vēsotu karstošo galvu, dziedētu vainotās krūtis.

Jauneklis domāja tā un vēlējās - līdz kamēr viņa

Nebija Lielvārdē. Redzēts tas netika it ne no viena,

It nevienam nebija zināms, kur palicis varon's.

IV D Z I E D Ā J U M S

KAUPA PIE SVĒTAJA TĒVA ROMĀ - RĪGAS DIBINĀŠANA - LAIMDOTA NONNU KLOSTERĪ - KOKNEŠA UN LAIMDOTAS BĒGŠANA IZ KLOSTERA - LĀČPLĒSIS ZIEMEĻA JŪRĀ - ZIEMEĻA MEITA - SUMPURŅI - ZEMES MALA - DIMANTA KALNS - APBURTA JŪRAS SALA

Romā, lielā, vecā Romā,

Svētais tēvs kur dzīvoja,

Tur priekš svētas Māras zemes

Krusta karus izsauca.

Svētais tēvs par Māras zemi

Novēlēja Baltiju;

Bruņeniekiem, grēciniekiem

Visus grēkus atlaida,

Tos par Māras vietiniekiem

Baltijā še iecēla,

Lai tie turp ar kuģiem brauktu,

Karotu pret pagāniem,

Zemē mūra pilis celtu,

Apsargātu priesterus.

Pieteicās tad arī pulka

Tādu laimes ricaru,

Kuriem pašiem nebij zemes,

Bet pa zemi klaidoja,

Visus ceļus, jūras malas

Nedrošus tie darīja.

Šodien savā Pēt'ra pilī

Svētais tēvs tos pieņēma;

Cēla viņiem kara-vadus,

I7eva līdzi bīskapus.

Beidzot viņam priekšā laida

Divus vīrus sevišķi,

Ditrichi un Kaupu, abus

Nākušus no Baltijas.

Svētais tēvs tiem laipni lāva

Bučot savas tupeles;

Īpaši ar Kaupu mīļi

Tas caur tulkiem runāja:

Vaicāja par viņa zemi

Un par ļaudīm Baltijā;

Prasīja, vai viņi gribot

Pieņemt Kristus ticību,

Kura mācot, ka par brāļiem

Jātur visi cilvēki, -

Tādēļ arī šiem kā brāļiem
Nākoties tie labumi,
Ko viņš tagad šeitan redzot
Un ko redzēj's ceļodams.
Bet tas viss vēl mazums esot
Pret to laimi mūžīgo,
Kuru ticīgie pēc nāves
Paradizē baudīšot!

Kaupa apmulsis bij tiešām,
Redzēdams tos greznumus,
Kuri Pēt'ra pilī Romā
Tam priekš acīm stādījās,
Vāji likās viņa dievi,
Viņa tēvu cienāmie,
Pret to dievu, kas še tautām
Piešķir tādu laimību.
Tādēļ tas ar neiespēja
Pretoties šai spožībai,
Apsolīja, mājās nākot,
Kristīties ar savējiem.
Bruņenieku kārtā cēla
Svētais tēvs to žēlīgi,
Lika Kaupam kroni nēsāt
Ziemeļ'zvaigznes septiņas;
Deva viņam vēl daudz citas
Retas, dārgas dāvanas;

Darīja to pazīstamu
Bruņeniekiem, bīskapiem,
Kuru pulkā tagad tika
Arī Kaupa pieskaitīts.
Un, no Romas svētā tēva
Dabūjuši svētību,
Devās visi līdz ar Kaupu
Atpakaļ uz Baltiju.
Jaunekļi, kas līdzi ņemti
Kaupam bij uz Vāczemi,
Tika atstāti pie mūkiem
Klosteros dēļ mācības;
Viens no viņiem, vēlāk slavens,
Bija Latvju Indriķis.

Ziedon's atkal nācis bija,
Zemi tērpa zaļumā,
Visa daba atdzīvojās,
Radītāju slavēja.
Cilvēki vien nevīžoja
Acis pacelt, lūkoties,
Kas šo zemi jauku dara,
Kas šai dabā rīkojas.
Viņiem bija cita griba,
Citas kaislas kārības:
Dīkā dzīvot, rīt un plītēt,
Citus spiest un kalpināt.

Rīdziņ' grīvā Daugavmalā

Simtiem ļaudis strādāja:

Cirta, raka, sita, kala,

Cēla jaunu pilsētu.

Cietināja to ar valņiem,

Vidū domu būvēja,

Velves, stabus, tumšus gaņģus,

Viņai apkārt mūrēja;

Pilsētu pie Rīdziņ-upes

Rīgu arī nosauca.

Rīgas domas tumšos mūros

Bīskaps Alberts valdīja,

Priesterus un bruņeniekus

Tas pa zemēm sūtīja;

Mācīt, kristīt, laupīt, nokaut

Viņi visur iesāka.

Divas pirmās pilis cēla -

Ikšķeli un Salspili.

Bailes, briesmas visu zemi

Pārņēma pie Daugavas;

Ļaudis atzina par vēlu,

Ka tie bija pievilti.

Visiem svešiem uzbrucējiem

Rīgā bija patversme, -

Ļaudis, Rīgas vārdu minot,

Noskumuši izsaucās:

"Rīga, cik tu izlējusi

Mūsu brāļu asinis!

Rīga, cik tu izspiedusi

Vaimanas un asaras!

Rīga, cik tu postījusi

Mūsu druvas, sējumus!

Rīga, cik tu dedzināj'si

Mūsu mājas, paspārnes!

Rīga, cik tu apēdusi

Mūsu maizes tīrajas!

Rīga, cik tu izdzērusi

Mūsu miežu miestiņa!

Rīga, cik tu aizvedusi

Mūsu mantas laupītas!

Rīga, cik tu paņēmusi

Mūsu brāļiem brīvības!

Rīga, saki, - ko vēl vairāk

Varētu tu kāroties?"

Kamēr visas šādas lietas

Notika pie Daugavas,

Vācu zemē tālu tālu,

Kādā nonnu klosterī,

Sēdēja aiz bieziem mūriem

Noskumusi meitiņa,

Atšķirta no saviem mīļiem,

Aizvilta no dzimtenes,

Aizvesta ar varu projām -

Bija mūsu Laimdota.

Spīdala un Kangars abi

Izdarīja krāpšanu;

Klusā veļu-naktī viņi

Nogāja uz Burtniekiem;

Spīdala par mātes garu

Parādījās Laimdotai,

Izsauca no mājas laukā,

Kur tai bija palīgi,

Kuri viņu sagūsti ja,

Aizveda uz Turaidu

Un no turienes par nakti

Tālāki uz Daugavu;

Nelīdzēja viņas runas,

Viņas gaudas, asaras, -

Kuģī tika ieslodzīta,

Aizvesta uz Vāczemi.

Ceļā Ditrichs pie tās nāca,

Raudzīja to mierināt,

Teikdams, lai tā nebīstoties,

Ļaunums nekāds nebūšot;

Ar šo kuģi līdzi braucot

Daži viņas tautieši,

Kuru starpā virsait's Kaupa

Atrodoties arīdzan.

Viņi gribot laužu dzīvi

Apskatīties Vāczemē,

Līdz ar apgaismotām tautām,

Pieņemt Kristus ticību -

Un šī dieva žēlastība

Arī viņai piešķirta;

To par brūti izredzējis

Kristus, lielais dieva dēls!

Laimdota to uzskatīja

Acīm nicināmām,

Atbildēja viņam īsi,

Teikdama ar cienību:

"Ja tavs dieva dēls tas Kristus

Brūtes sev ar varu ņem,

Tad es viņa nemīlētu,

Kaut ar būtu svabada.

Bet es esmu saderēta

Kādam jaunam varonim;

Svētība, no tēva dota,

Mūsu sirdis vienoja;

Tādēļ laižat mani brīvu,

Nekārdinat veltīgi,

Citādi mans mīļais vēlāk

Briesmīgi jums atriebsies;

Bez tam esmu mātes meita,

Dzimusi no cilvēkiem,

Tādēļ kādam dieva dēlam

Es par brūti nederu."

Norūdīts iekš visa ļauna,

Ditrichs bez sirds apziņas

Pietvīka it kā no kauna,

Dzirdot tādu atbildi;

Tālāki vairs nerunādams,

Atstāja tas Laimdotu.

Tomēr netika vēl tādēļ

Viņas liktens labojies;

Gan tā lūdza pašu Kaupu

Sargāt viņas brīvību, -

Tas ar teica, ka ar varu

Viņas nepiespiedīšot;

Tomēr, ja nu liktens reizi

Viņu šeitan atvedis,

Tad tai taču jāpaliekot,

Līdz tas braukšot atpakaļ.

Tādēļ tas ar mieru bija,

Diterichs kad apņēmās

Laimdotu uz kādu laiku

Novest nonnu klosterī.

Taču tanī lielā skurbā,

Kas tam vēlāk gadījās,

Atpakaļ ar kuģi braucot,

Laimdotu tas aizmirsa.

Ditrichs arī neminēja,

Jo it labi zināja,

Kādu skaistu pērli devis

Bija nonnu klosterim

Un ka viņam pateicīga

Bija klost'ra priekšniece.

Priekšniece gan ļoti laipni

Apgājās ar Laimdotu,

Tomēr nekad neaizmirsa

Ņemties viņu pierunāt

Atstāt savus tēvu dievus,

Pieņemt Kristus ticību.

Kad tas neko nelīdzēja,

Tad ar draudiem iesāka;

Dzīrās kādam bruņeniekam

Atvēlēt to projām vest,

Kurš tad sev par lieku sievu

Viņu būšot paturēt.

Laimdota par tādu ziņu

Diezgan dikti izbijās,

Sevišķi, kad bija zināms,

Ka kāds tracīgs grafa dēls,

Apmeklēdams radinieci,

Augsto klost'ra priekšnieci,

Laimdotu ar bija redzēj's

Un, caur viņas skaistumu

Kairināts, tas bija lūdzis

Atdot viņam skaistuli;

Jo, pēc viņa grafa domām,

Nekristīgam meitenam

Nebija šai gaismas zemē

It nekādas tiesības, -

Varēja to paņemt, aizvest,

Darīt, ko vien vēlējās.

Laimdota nu tādēļ lūdza,

Laiku dot ko apdomāt;

Cerēja tā pa šo laiku

Atrast kādu padomu.

Laiks gan gāja, tomēr velti

Gaidīja uz glābšanu;

Rītā tai, ko apņēmusies,

Jāsaka bij priekšniecei.

Savus tēvu dievus atstāt,

Aizmirst tādas mācības,

Kādas bija lasījusi

Vecā pilī Burtniekos -

Ne par ko tā nevarēja,

Labāk nāvi vēlēties!

Vakarā tā savā gultā

Raudādama iekrita,

Lūdza visus labos garus,

Sūtīt viņai glābšanu.

Te uz reizi troksnis cēlās

Visā lielā klosterī -

Gāja, skrēja, lūdza, sauca

Visās malās cilvēki.

Beidzot lielais troksnis stājās,

Smagi soli tuvojās -

Viņas durvis vaļā slēdzās,

Un aiz durvīm rādījās

Vīri, dzelzu bruņās tērpti,

Apbruņoti ieročiem;

Viņiem līdzās vārtu sargi,

Veci mūki stāvēja;

Viens no tiem, ar tuklu ģīmi,

Bruņeniekiem sacīja:

"Ja tik vien kā šo jūs gribat,

Nekristīgo meiteni,

Tad to labprāt jūsiem dodam

Un vēl savu svētību;

Diezgan ilgi tā jau šeitan

Svēto vietu gānīja;

Ņemat viņu, vedat projām,

Taupat mūsu klosteri!"

Laimdota nu mūkus lūdza,

Priekšnieci lai pasaucot,

Jo zem viņas sargāšanas

Atrodoties viņa še.

Mūki viņai atbildēja:

Nevarot to izdarīt -

Priekšniece ar citām māsām,

Ieslēgušās baznīcā;

Bīdamies no laupītājiem,

Ārā viņas nenākot.

Vairāk dzelzu rokas grāba

Tagad nu pēc Laimdotas,

Nesa ārā, zirgā cēla,

Gribēja jau aizrikšot.

Bet te viņiem priekšā radās

Atkal varens bruņenieks;

Lielu dzelzu vāli rokā

Turēdams, tas uzsauca:

"Laižat mierā, laupītāji,

Nevainīgu meitenu,

Jeb es ar šo dzelzu vāli

Smadzenes jums šķaidīšu!"

Apskurbuši laupītāji

Pirmā brīdī apstājās,

Bet tad visi tie ar joni

Krita virsū svešajam.

šis nu tiešām izrādīja

Nedzirdētu spēcību:

Manīgi uz visām pusēm

Izgrozīdams vairogu,

Spēra tas ar dzelzu vāli

Tiem par dzelzu vācelēm,

Kuru trāpīja, tam šķīda

Galva līdz ar vāceli.

Beidzot tas no zirga grūda

To, kas veda Laimdotu,

Norāva tam drīz no galvas

Viņa bruņu cepuri, -

Pazīstams tas izrādījās,

Bija plosīgs grafa dēls.

"Vācu suns," nu sauca svešais,

"Nešķīstons starp kristītiem!

Zin', šī brīvas tautas meita

Iraid tik daudz cienīga,

Ka tai visi tādi grafi

Neder pienest ūdeni;

Tikumos un goda prātā,

Sievišķīgā skaistumā

Varbūt visā vācu zemē

Nevaid viņai līdzīgas!

Ej un saki saviem biedriem,

Kad tie nonāks Baltijā,

Tad šās meitas tautu dēli

Viņiem galvas sašķaidīs,

Tāpat kā es šonakt šeitan

Jums to esmu darījis;

Palaižu tev' šoreiz dzīvu,

Nāc, ja grib', uz Baltiju."

Laimdota bij atjēgusies,

Kamēr svešais runāja;

Tagad tas no galvas ņēma

Smago bruņu cepuri, -

Prieka sauciens dzirdams bija,

Mēnesnīcas gaišumā

Laimdota nu ieraudzīja

Savā priekšā Koknesi!

"Paldies dieviem, labiem gariem,

Ka vēl laikā atnācu!"

Teica Koknes's, viņas roku

Sveicinājot saņemdams.

"Tagad kopā bēgsim projām,

Šeitan nedrīkst kavēties;

Vēlāk tevim izstāstīšu

Arī savu likteni."

Tie nu abi sedlos kāpa

Diviem zirgiem mugurā,

Aizjāja bez kavēšanas

Prom pa meža celiņu.

Tālu kalnos kādā būdā

Atrada tie nāktsmāju -

Malkas cirtēji še laipni

Svešiniekus uzņēma.

Atpūtušies pāra dienas,

Devās viņi tālāki.

Laimdota bij pārģērbusies

Kā par bruņu nesāju,

Koknes's kā par bruņenieku,

Kādi toreiz ceļoja.

Tādā kārtā jūras ostu

Viņi sasniegt gribēja,

Tad ar kādu kuģi doties

Atpakaļ uz tēviju.

Ceļā Koknes's paziņoja,

Kā tam bija izdevies:

Veļu naktī Kangars bija

Saticies ar Koknesi,

Stāstījis, ka virsait's Kaupa

Braukšot rīt uz Vāczemi;

Svarīgas tam ziņas esot

Jāatstājot Burtniekam;

Bet, kad Burtnieks tagad naktī

Rijā veļus sagaidot;

Tad lai nākot Koknes's līdzi

Un tās ziņas saņemot:

Koknes's ļauna nedomāja,

Gāja līdz uz Turaidu;

Tur tas satika ar tiešām

Pazīstamus jaunekļus;

Kuri sataisījās Kaupam

Līdzi braukt uz Vāczemi

Un ar viņu aicināja,

Tos uz kuģa pavadīt.

Koknes's ar to mierā bija,

Kad vēl Kangars sacīja,

Ka tās ziņas tikai rītā

Dabūšot no virsaiša.

Kuģī nonākuši, viņi

Noturēja brokastu;

Kangars viņiem vīnu deva,

Dāvātu no Ditricha, -

Vienu otru glāzi dzēra

Jaunekļi it priecīgi;

Bet tad drīzi visi viņi

Dziļā miegā iemiga.

Koknes's atmodās, kad kuģis

Dziļā jūrā šūpojās,

Debess, ūdens vien bez zemes

Visur apkārt rādījās.

Dusmīgs tas ar smagu galvu

Pats par sevi kaunējās,

Ka bij dzēris vācu vinu

Šorīt tā bez apdoma;

Vajadzēja tagad viņam

Līdzi braukt, kaut negribot.

Citi viņu mierināja,

Teikdami, ka varēšot

Tagad kopā līdz ar viņiem

Apskatīties Vāczemi.

Koknes's arī mierā likās,

Ņēma līdz ar jaunekļiem

Dalību pie mācīšanas

Kādā lielā klosterī.

Tomēr tas ar apmeklēja

Grafa pili tuvajo,

Ņēma dalību pie cīņiem

Bruņenieku rīcībās,

Kur par viņa izmanību,

Spēku visi brīnījās.

Tas pavisam nezināja,

Laimdota ka Vāczemē.

Vēlāk viņam tika zināms,

Ka tur nonnu klosterī

Esot kāda jauna meita

Atvesta no Baltijas,

Kuru jaunais grafs bij gribēj's

Naktī vest iz klostera.

Zinādams, kāds likten's gaida

Tēvu zemes meiteni,

Tas bij apņēmies to sargāt

Pret šo lepno bruņnieku.

Bet, kad tas pie klost'ra vārtiem

Ieraudzīja Laimdotu,

Tad vairs dusmām nebij gala,

Tad vairs nebij saudzības;

Tādēļ ar tas laupītājus

Sakāva tik briesmīgi,
Pazemoja grafa dēlu
Daudz par viņa nedarbu.

*

Tēvis, tēvis, tais' man laivu,
Māte auda zēģelīt',
Lai es braucu jūriņāi
Ziemeļmeitas lūkoties.

Braucu dienu, braucu nakti -
Ziemeļmeitas neredzēj';
Uzbrauc vienu jūras kalnu -
Tur trīs milzi sniegu maļ.

"Labdien, sniega malējiņi, -
Vai redzējāt Ziemeļmeit'?" -
"Paldies, jūras braucējiņi,
Brauciet tālāk ziemeļos!"

Braucu dienu, braucu nakti, -
Ziemeļmeitas neredzēj';
Uzbrauc vienu jūras kalnu -
Tur trīs milzi ledu kaļ.

"Labdien, ledus kalējiņi, -

Vai redzējāt Ziemeļmeit'?" -

"Paldies, jūras braucējiņi,

Brauciet tālāk ziemeļos!"

Kuģa ļaudis, Ziemeļjūrā

Braukdami, tā dziedāja, -

Kamēr vecais stūrman's teica,

Ka vairs ceļa nezinot.

Lāčplēs's ar šo kuģi bija

Braucis jūrā Baltajā -

Gribējis uz Vācu zemi

Nobraukt, meklēt Laimdotu;

Bet caur lieliem vējiem, vētrām,

Kuri braucot gadījās,

Tālu nost no ceļa aizdzīts,

Tagad apkārt maldījās,

Likās, it kā ļauni spēki

Viņa kuģi apstāja -

Dienām naktīm jūras ķēmi

Kuģa ļaudis baidīja.

Dziļa krēsla, bieza migla

Visu gaisu pildīja;

Krusas graudus, sniega pērslas,

Ziemeļvēji mētāja.

Te uz reizi debess malā

Koša blāzma rādījās,

Un no blāzmas atdalījās

It kā balta zēģele,

Pār par tumšiem jūras viļņies7

Ātri kuģim tuvojās;

Tuvumā tā tiešām bija

Laiva līdz ar zēģeli.

Laivā sēdēja pie stūra

Cēla, skaista sievišķa;

Klātu nākot, viņa sauca,

Kuģa ļaudis sveicinot:

"Jūs ar savu jauko dziesmu

Man' no mājas izsaucāt, -

Lūk, es esmu Ziemeļmeita, -

Ko no manis vēlaties?"

Pirmā brīdī kuģa ļaudis

Stāvēja kā aizgrābti -

Brīnodamies visi viņi

Ziemeļmeitā lūkojās:

Sārts un bālgans viņas ģīmis

It kā blāzmas atspīdums;

Acis it kā debess velvē

Skaidrā laikā ziemeļos;

Gari mati zelta krāsā

Pleciem pāri laistījās;

Viņas cēlais milzu augums

Varavīksnes svārkos tērpts,

Un par slaido stāvu segta

Sniega balta villaine;

Galvā viņai kroņa vietā

Spoža kara cepure;

Arī ieroči tai klātu

Turpat laivā atradās,

Šķēps un vairogs, stops un bultas

Zaļa vara izkalti, -

Tāda bija Ziemeļmeita,

Par ko daudzas teikas teic,

Par ko stāsta laivinieki,

Kā tā vētrā rīkojas,

Kā tā līdz ar baigiem ceļas

Gaisā tāļi ziemeļos,

Kur tā lielos pulkos vada

Kara viru dvēseles, -

Un, kad tie ar šķēpiem svaida

Savās kara rīcībās,

Tad virs zemes ļaudis bīstas,

Saka: kari, mēri nāks!

Lāčplēs's pirmais runāt sāka,

Ziemeļmeitai stāstīdams,

Ka šie tālā Ziemeļjūrā

Esot apmaldījušies,

Vēlēšanās viņiem esot

Ceļu atrast atpakaļ

Un lai ceļā Ziemeļmeita

Viņiem pie tam palīdzot.

Ziemeļmeita izstāstīja,

Ka tas grūti izdarāms -

Jo tik reti, ļoti reti

Kuģiniekiem izdevies

Glābties iz šās briesmu jūras

Viņas tēva valstībā.

Viņas tēvs patlaban guļot

Savā ledus paspārnē,

Un tas būšot tālāk gulēt

Laikam visu mēnesi;

Tādēļ visu pirms tie varot

Viņas salā atpūsties,

Gan tad vēlāki šī būšot

Darīt to, kas iespējams.

Lāčplēsim cits neatlikās

Kā tik pieņemt padomu.

Ziemeļmeita brauca priekšā,

Kuģis pakaļ stūrēja.

Tāli, kur pie debess malas

Agrāk blāzma spīdēja,

Bija kāda liela sala,

Ledus kalniem apkrauta.

Ziemeļmeita pieturēja

Šeitan laivu, kuģi ar,

Lāčplēsi ar kuģa ļaudīm

Veda salas iekšpusē.

Še par brīnumu tie lielu,

Greznu pili redzēja,

Kuras sienas, torņi; jumti

Bij no tīra ledus vien.

Tomēr Ziemeļmeita viņus

Ledus pili neveda,

Jo tur auksts un drīzi vārot

Viņas tēvu uztraucēt.

Tāļ' aiz plašiem sniega laukiem

Pacēlās liels dūmu stabs -

Turp tā savus viesus veda,

Tik ar roku pamājot:

Labu laiku staigājuši,

Siltā gaisā ietika -

Sniega lauki pārmainījās

Zaļās pļavās, birzītēs;

Kamēr beidzot ļoti košā,.

Lielā dārzā iegāja.

Dārza vidū dziļš kā pekle

Zemē caurums atradās,

Un no turienes uz augšu

Uguns blāķis izšāvās.

Tas bij zemes vidus uguns,

Kas še dega mūžīgi; -

Un šīs ledus salas vidu

Košā dārzā pārvērta.

Kupli koki augļu pilni

Jaukās birzēs stāvēja;

Burbuļoši ūdens strauti

Birzēm cauri tecēja.

Tāpat arī šeitan radās

Visi dabas dzīvnieki:

Zvēri, putni, māju lopi

Birzēs, pļavās ganījās.

Ziemeļmeita šķēpu sita

Trīs reizes pret vairogu -

Un no visām pusēm skrēja

Kopā mazi cilvēki;

Tie bij zemes-malas ļaudis,

Ziemeļmeitas sulaiņi.

Viņa šiem nu pavēlēja

Viesus saņemt, pacienīt.

Drīzi vien bij skaistā teltī

Gari galdi apklāti

Un ar ēdieniem it, gardiem

Vis' pār pārim pielikti.

Ziemeļmeita tagad lūdza

Savus viesus maltītē;

Ēdot viņa pati nesa

Apkārt saldu miestiņu.

Vēlāk citā teltī tika

Mīkstas gultas taisītas,

Varēja tur atdusēties

Pēc daudz ceļa grūtībām.

Labu laiku tie jau bija

Šinī dārzā dzīvoj'ši,

Viss tiem pilnam pasniegts tika

Visi jutās laimīgi,

Tā ka neviens nedomāja

Salu atstāt, projām braukt;

Dien' un nakti neizšķīra,

Saules viņi neredzēj'.

Tomēr gaismas diezgan deva,

Dārzā lielais uguns .stabs;

Tā tiem bija visā laikā

Viena pati diena vien.

Beidzot Lāčplēs's atminējās,

Sāka Ziemeļmeitu lūgt,

Lai tā viņiem ceļu rādot

Un uz mājām palaižot.

Ziemeļmeita apsolīja

Vēlēšanos izpildīt;

Tomēr, ja tas gribot pieņemt

Viņas labo padomu,

Tad pa savu pirmo ceļu

Atpakaļ lai nebraucot,

Jo tur ar vēl tagad glūnot

Viņa ļaunie naidnieki,

Kuriem tagad izdošoties

Laikam viņu nomaitāt.

Tādēļ šī tad citu ceļu

Labāk viņam stāstīšot,

Kurš gan garš un pilns ar briesmām,

Bet šā skauģiem nezināms,

Vajagot ap visu lielo

Sumpurņzemi apkārt braukt

Un gar pašu zemes malu

Atkal mājās atgriezties.

Sumpurņi, ar suņu purniem -

Tādi esot cilvēki;

Viņi jēlu gaļu ēdot,

Dzerot siltas asinis,

Tādēļ esot ļoti nikni,

Sevišķi uz cilvēkiem,

Dzenoties pa pēdām pakaļ,

Panākuši pārplēšot.

Tomēr no tiem varot izbēgt

Tad, kad sevim pastalas

Ačagārni kājās aujot,

Priekšā griežot papēžus.

Tālāk, pašā zemes malā,

Zemes alās dzīvojot

Mazi ļaudis, kuri paši

Nekam ļauna nedarot;

Bet tur esot Saules dārzi,

Kur tā rītos uzlecot,

Debesis tik zemu stāvot,

Ka ar roku aizsniegt var,

Tādēļ rītos, saulei lecot,

Alās esot jāslēpjas,

Citādi no saules stariem

Tūliņ esot jāsadeg.

Šinī zemē nepazīstot

Plauktus, lietu karamos,

Paēduši karotītes

Aizbāžot aiz mākoņiem;

Meitām, drēbes velējoti,

Vāles metas debešos.

Zemes malai garām braucot,

Debešu vairs neredzot -

Tikai jūra bezgalīga,

Bezgalīga tumsība.

Šinī jūrā atrodoties

Zināms lielais dimantkalns,

Kura virsgals, tālu redzams,

Spožā gaismā atspīdot;

Gar šo kalnu garām jābrauc

Būšot arī Lāčplēsim,

Bet lai neviens nemēģinot

Uzkāpt kalna virsgalā.

Tālāk nākšot atkal debess,

Atkal dienas gaismiņa;

Tur tad viņi ieraudzīšot

Kādu salu tālumā,

Kura būšot parādīties

Ļoti lielā košumā;

Bet lai tuvumā šai salai

Ne par ko šie nebraucot -

Viņai tāda īpašība,

Ka tā ātri pievelkot

Visus kuģus, visas laivas,

Kuras nākot tuvumā,

Viss, ko reizi pievilkusi,

Mūžam projām netiekot.

Ja viņš caur šām likstām visām

Būšot gudri cauri tikt,

Tad no otrpus Ziemeļjūras

Laimīgs mājās pārnākšot.

Lāčplēs's tagad Ziemeļmeitai

Pateicās it sirsnīgi;

Sauca savus ļaudis kopā,

Lika ceļā taisīties.

Bet tie nebūt negribēja

Atstāt jauko viduci, -

Kamēr Ziemeļmeita teica,

Ka gan tēvs drīz celšoties,

Tad par velti būšot pūles,

Tie vairs projām netikšot.

Tagad visi ātri steidzās

Atpakaļ uz jūrmalu,

Kur tie tāpat savu kuģi

Atrada, kā bijušu.

Bet nu ledus pilī cēlās

Dimdēšana varena -

Visa sala, ledus kalni

It kā drebēt drebēja.

Ziemeļmeita ātri sauca:

"Braucat projām, glābjaties,

Tēvs mans jau sāk augšām celties,

Ziemeļvētra iesāksies!"

Kuģinieki nu gan veikli

Laida vaļā zēģeles

Un ar pirmo ziemeļvēju

Ātri projām aizlaidās;

Tomēr vējš it drīzā laikā

Bargā aukā pārvērtās,

Sniegs un aukstums jūrā 'griezās, -

Ziemel's bija uzcēlies!

Kuģa ļaudis nāves bailēs

Visus spēkus saņēma,

Lai jo ātri projām tiktu,

Lai no vētras izglābtos;

Bet tie tika ilgu laiku

Briesmu viļņos mētāti

Un, kad beidzot kuģis bija

Tuvu klāt pie grimšanas,

Tad pie kādas zemes tika

Jūras līcī iegrūsti.

Še nu viņi pirmā brīdī
Gan no nāves izglābās,
Bet no zemes puses atkal
Jaunas briesmas gaidāmas,
Jo caur vētru viņi tika
Sumpurņzemei piedzīti.

Vētra bija norimusi.
Jūra lēni viļņojās.
Kuģinieki arī sāka
Visu tuvāk apskatīt.
Kuģis bija diezgan stipri
Vētras laikā apskādēts, -
Tas bij krietni jāizlāpa,
Tad vien aizbraukt varēja.
Zeme, cik tāl' acis redzi,
Visur tukša rādījās,
Tik pie kāda sūnu kalna
Ziemeļbrieži ganījās, -
Tādēļ, kuģa puiši ātri
Ņēmās kuģi izlāpīt;
Lāčplēs's atkal drīz ar citiem
Gāja briežu medībās;
Viņiem cerība vēl radās,
Ka varbūt še tuvumā
Suņu purni nedzīvojot
Un tos nepamanīšot.

Lāčplēs's nu ar citiem klusi

Sūnu kalnam tuvojās;

Tiem ar kādus briežus nokaut

Pašu reiz bij laimējies,

Un jau gribēja ar dunčiem

Nogriezt mīkstus gabalus, -

Kad iz kalna atskanēja

Briesmīgākā bļaušana

Un iz kādas kalna alas

Skrēja laukā sumpurņi.

Acumirklī viņi tika

Visās pusēs aplenkti

Un turpat, līdz apdomājās,

Drusku druskās saplēsti.

Lāčplēs's tik ar smago šķēpu

Viens vēl pretim turējās

Un uz visām pusēm ātri

Daudz no viņiem nodūra.

Bet šie suņu izmanībā

Viņam klātu piekrita

Un ar zobiem gurnos, sānos

Dziļas brūces iecirta.

Lāčplēs's laikam nevarētu

Viens pats ilgi turēties,

Ja tam laikā derīgs padoms

Prātā nebūt' iekritis.

Kad bij manīj's, ka no alas

Sampurņi vairs nenāca,

Tad ar joni pats tur iekšā

Viņš it ātri ieskrēja.

Tagad, durvīs iestādamies,

Viņš it viegli varēja

Visus, kuri pakaļ skrēja,

Nodurt vai ar atgainīt.

Sumpurņi, to redzēdami,

Traku troksni sacēla,

Bet ar drīzi izdarīja,

Par ko Lāčplēs's satrūkās -

Viņi alai priekšā vēla

Lielus, smagus akmeņus,

Līdzkam visas alas durvis

Ar tiem cieti aizkrāva;

Lāčplēs's tādā ziņā bija

Alā it kā iemūrēts -

Kamēr sumpurņi aiz durvīm

To it cieši sargāja.

Kuģinieki nevarēja

Mediniekus sagaidīt,

Nedrīkstēja arī aiziet

Tālumā tos uzmeklēt.

Viņi kuģi sataisīja

Gatavu priekš braukšanas,

Tomēr vēl neviens no biedriem

Nebija tur ieradies.

Sevišķi tie nobēdājās

Daudz par savu Lāčplēsi,

Jo bez viņa nezināja,

Ko lai tālāk iesāktu.

Te uz reizi stūrman's sauca:

"Lāčplēs's, lūk, kur Lāčplēs's nāk!"

Un pēc kāda īsa laika

Lāčplēs's kuģī ieradās,

Vēlēja bez kavēšanas

Tūliņ ātri projām braukt;

Vēlāki tas izstāstīja

Medinieku likteni.

Pats caur to tas bija glābies,

Ka tur alas dibinā

Atradis aiz sūnu kalna

Kādu mazu caurumu,

Kuru tas ar smago šķēpu

Bija lauzis lielāku

Un pēc vairāk dienu darba

Tad no alas izlīdis.

Alā atradis tas bija

Kādas gaļas paliekas

Un ar tām vien visās dienās

Pārticis kā varēdams.

Otrā pusē sūnu kalnam

Sumpurņi to neredzēj', -

Tā tad ātri, nepamanot
Viņām aizbēgt izdevās.

Ilgu laiku atkal brauca
Lāčplēs's jūrā tālajā,
Kamēr pašā zemes malā
Pēdīgi tas nonāca.

Šī tā zeme teiku pilna,
Šī tā sapņu valstība -
Austrums - svēta ilgošanās,
Pirmais tautu šūpulis!
Zem' un debess nevaid šķirti,
Abi kopā saietas;
Še atrodas debess vārti,
Šeitan pekle atveras.
Še ir Pērkondēlu mājas,
Kur tie zeltu kaldina;
Saules dārzos Saules meitas
Zeltābolus audzina.
Šeitan Saule nakti guli
Dimantiņa laiviņā -
Uzlec saule no rītiņa,
Paliek laiva līgojot;
Saule savus kumeliņus
Šeitan jūrā peldina,
Pati sēdi kalniņāi

Zelta groži rociņā.

Zemes malas iemītnieki

Dzīvo īsti laimīgi;

Tie kā bērni nevainīgi,

Ļaunuma vēl nepazīst.

Dievu dēli, Saules meitas,

Viņu dzīvē iemaisās, -

Sargā tos no ļauniem gariem,

Vada viņu likteni.

Lāčplēs's līdz ar saviem ļaudīm

Šeitan ilgi dzīvoja,

Pavadīja jaukas dienas,

Redzēja daudz brīnumu.

Zemes ļaudis viens par otru

Dzinās viņus pacienīt

Un šīs zemes savādības

Viņiem labprāt izrādīt.

Tomēr Saules zelta dārzi

Bija nepieietami -

Cilvēkiem ir neiespējams

Panest viņu spožumu.

Lāčplēs's atkal atminējās,

Ka tam tālāk jāceļo;

Tādēļ kādā jaukā dienā,

Kad bij Saule lēkusi

Un ar saviem zelta ratiem

Debess velvē braukusi,

Nolaida viņš kuģa mastus,

Debešos lai nemetas,

Un aiz debess-, zemes-malas

Tumšā jūrā iebrauca.

Tumsība še bij tik liela

It kā pekles dziļumā -

Kuģinieki nevarēja

Neviens otra saredzēt.

Tikai tāli, kaut kur tāli

Kaut kas acis spīdēja, -

Turp nu viņi visiem spēkiem

Tagad kuģi stūrēja,

Kamēr beidzot gluži klātu

Dimantkalnam piebrauca.

Apkārt kalnam krēsla bija,

Virsgals augšā mirdzēja,

It kā segts ar saules stariem,

It kā zeltā, dimantā.

Stūrman's kuģi pieturēja,

Ļaudis malā izkāpa, -

Gribējās tiem visiem zināt,

Kas tur augšā atrodas.

Lai gan Lāčplēs's viņiem liedza,

Tomēr viens jau uzrāpās;

Augšā ticis, tas tik sauca:

"Ak tu dieviņ, cik še jauks!"

Un tad it kā vēja spārniem

Projām skrejot, nozuda.

Viņam pakaļ kāpa otris,

Augšā tāpat izsauca:

"Ak tu dieviņ, cik še jauks!"

Un tad projām aizskrēja.

Redzēdami, ka šie abi

Atpakaļ vairs negriezās,

Kuģinieki kādu trešo

Garā striķī piesēja.

Augšā tas nu tāpat sauca:

"Ak tu dieviņ, cik še jauks!"

Un, tāpat kā abi pirmie,

Projām aizskriet gribēja,

Tomēr citi to aiz striķa

Atkal zemē novilka.

Bet tas tagad it ne vārda

Izrunāt vairs nespēja.

Un par brīnumu jo projām

Mēms aizvienu palika.

Lāčplēs's tagad nekavējās

Pie šī kalna ilgāki;

Brauca apkārt, kamēr atkal

Dienas gaismā iebrauca.

Tagad ceļā negadījās

Vairs nekādi kavēkļi.

Laiks bij jauks, un ceļa vēji

Veicināja braukšanu.

Kuģnieki jau sāka cerēt

Baltā jūrā atgriezties,

Kad tie kādā miglas rītā,

Miglai krītot, redzēja

Jūrā kādu svešu salu

Ļoti košā izskatā.

Lāčplēs's tūliņ iedomāja,

Ka tā pati sala būs,

Par ko teica Ziemeļmeita,

Ka tā kuģus pievelkot.

Tādēļ viņš nu ātri lika

Kuģi no tās projām griezt;

Bet par velti, - it kā apburts

Kuģis salai tuvojās,

Kamēr ar jo lielu spēku

Salas krastā uzskrēja.

V D Z I E D Ā J U M S

UZ APBURTAS JŪRAS SALAS - TRĪS JODI - VECĀ RAGANA - SPĪDALA - LAIMDOTA UN KOKNESIS - SATIKŠANĀS - LAIMĪGA ATGRIEŠANĀS ATPAKAĻ UZ TĒVIJU

Spīdala, kad bija izšķīrusi

Lāčplēsi ar savu mīļāko,

Mierā vis vēl viņa nepalika,

Tiem jo projām ļaunu darīja;

Skrēja tālu pa daudz jūras salām

Abas tās ar veco raganu,

Jūrā vētras, lielus vējus cēla,
Lāčplēsi ar kuģi aizdzina
Nezināmā, tālā Ziemeļjūrā,
Kur tam būtu bijis jābeidzas,
Ja vien turpat laipnā Ziemeļmeita
Nebūtu to laikā glābusi.
Tagad atkal diezin kāda liksta
Varēja tam salā gadīties.

Kad no pirmām bailēm kuģinieki
Burvju salas malā atjēdzās,
Redzēja tie salas krasta malā
Daudzi kuģu, laivu dažādu,
Kuras visas šeitan laik' uz laiku,
Garām braucot, bija pierautas;
Visas stāvēja kā pienaglotas,
Jūras viļņi ap tām skalojās;
Laivinieki, nekustoši, mēmi,
Viņās gulēja kā akmeņi.
Arī visā salā nemanīja
It nekādas dzīvas darbības;
Tikai kādā meža stigas galā
Jūrā iekšā tilts bij uztaisīts
Un uz ūdens pašā tilta galā
Liela, skaista māja stāvēja.
Lāčplēs's līdz ar saviem kuģiniekiem
Pa šo tiltu mājā iegāja;

Arī šeitan viņi neatrada

It nekādu citu dzīvnieku,

Tomēr visā mājā redzams bija,

Ka tā apdzīvota atrodas,

Jo še pielikti bij lieli galdi

Daudziem ēdieniem un dzērieniem;

Tālāk atkal kādā citā telpā

Bija mīkstas gultas taisītas.

Kuģa ļaudis ilgi negaidīja:

Noturēja krietnu maltīti

Un tad vakarā iekš mīkstām gultām

Visi līdzi gulēt aizgāja;

Tomēr Lāčplēs's viņiem pieminēja,

Ka tas labi darīts nebūšot, -

Vajagot gan kādiem laukā stāvēt

Un šo māju naktī apsargāt.

Šie nu visi viņu lūdza ļoti,

Lai viņš pats šo darbu uzņemot,

Jo šie visi noguruši esot,

Nevarēšot nakti izturēt.

Lāčplēs's pats nu apbruņojās cieši,

Izgāja, pie tilta nostājās,

Bet neko tas ilgi nemanīja, -

Salā viss bij nāves klusumā.

Tad uz reizi pusnaktī kāds jātnieks

Drīz no meža stigas izjāja;

Tilta galā nākot, zirgs tam stājās,

Sprauslāja un negribēja iet;

Jātnieks dusmīgs zirgu apsaukt sāka:

Ko tu bīsties? Ienaidnieka nav;

Būtu gan tur tālā Ziemeļjūrā

Varon's Lāčplēs's manim pretinieks,

Bet tas jauns un nav tik tālu ticis,

Ka viņš šeitan atnākt varētu."

Lāčplēs's sauca pretim tam no tilta:

"Velti, ķaulis, tu tā domāji,

Esmu gan jau ticis es tik tālu

Un patlaban tevi sagaidu!"

Jātnieks, kurš bij jods ar trijām galvām,

Atteica tam pretim spītīgi:

"Ja tu tiešām varon's Lāčplēs's esi,

Tad nāc laukā spēkiem mēroties!"

Abi tie nu gāja salas vidū,

Bet tur bija tīri meži vien.

Jātnieks teica: "Nopūt tu šo mežu,

Lai mums klajums tiek, kur spēkoties!"

Lāčplēs's teica: "Tevim trijas mutes, -

Kādēļ negribi tu mežu pūst?"

Jods nu pūta, un par trijām jūdzēm

Riņķī apkārt meži pazuda.

Klajumā nu jods tam virsū skrēja

Un tik stipru pliķi iecirta,

Tā ka Lāčplēs's gandrīz līdz pat ceļiem

Salas cietā zemē iegrima.

Bet tas atkal tikpat ātri cirta

Pretim tam ar smago zobenu

Un uz reizi ar jo lielu spēku

Jodam vienu galvu nocirta.

Tas gan turējās vēl stipri pretim,

Tomēr Lāčplēs's viņu pārspēja

Un tam divas atlikušās galvas

Pēdīgi ar tāpat nocirta.

Tad viņš ņēma jātnieku ar zirgu

Un tos tuvā mežā noslēpa.

Pats tas griezās atpakaļ uz māju,

Noģērbās un gulēt nolikās.

Kuģinieki tilta gala mājā

Netika nu vairāk traucēti.

Otrā dienā priecīgi tie atkal

Ēda, dzēra kā pa godībām;

Naktei nākot, Lāčplēsi tie lūdza,

Lai šis atkal māju sargājot.

Lāčplēs's atkal apbruņojās cieši,

Izgāja, pie tilta nostājās.

Pusnaktī, lūk, atkal briesmīgs jātnieks

Drīz no meža stigas izjāja.

Jājot runāja tas pats pie sevis:

"Kur gan brālis vakar palika?

Vai varbūt nav Lāčplēs's manu brāli

Vakar šeitan salā saticis? .

Nevar būt, jo tas no Ziemeļjūras

Laikam mūžam neatgriezīsies."

Lāčplēs's sauca pretim tam no tilta:

"Velti, ķaulis, tu tā domāji,

Esmu klāt un vakar tavam brālim

Visas trijas galvas nocirtu!"

Jātnieks, kuram bija sešas galvas,

Atteica tam pretim dusmīgi:

"Ja tu manu brāli kāvis esi,

Tad es tavus kaulus samalšu;

Nāc vien laukā, nopūt salā mežu,

Lai mums klajums tiek, kur spēkoties!"

Lāčplēs's teica: "Tev ir sešas mutes, -

Kādēļ negribi tu mežu pūst?"

Jods nu pūta, un par sešām jūdzēm

Riņķī apkārt meži nozuda.

Klajumā nu jods tam virsū krita

Un tik stipru pliķi iecirta,

Tā ka Lāčplēs's dziļi, līdz pat gurniem,

Akminaiņā zemē iegrima.

Bet tas ātri tāpat pretim cirta

Un tam divas galvas nocirta.

Tie nu ilgi kāvās viens ar otru,

Kamēr Lāčplēs's jodu pārspēja

Un to atkal līdz ar visu zirgu

Salas biezā mežā paslēpa.

Noguris tas tagad mājā gāja

Un līdz lielai dienai gulēja.

Trešo nakti viņš uz ļaudīm teica:

Būšot iet gan māju apsargāt,

Bet lai šonakt viņi visi līdzi

Paliekot iekš mājas nomodā,

Jo varbūt šiem visiem vajadzēšot

Iet pa nakti viņam palīgā;

Tad lai spoguli šo ņemot līdzi

Un to viņam rokā iedodot.

Lāčplēs's tagad ņēma kādu trauku

Un to pielēja ar ūdeni,

Uzlika uz atsevišķa galda

Līdzās Staburadzes spogulim;

Ja par nakti, tā viņš ļaudīm teica,

Ūdens tīrs šai traukā paliekot,

Tad tie varot droši mājā palikt,

Palīgā lai viņam nenākot;

Bet, ja redzot tie, ka naktī traukā

Ūdens pārvēršoties asinīs,

Tad bez kavēšanas lai šie visi

Steidzoties tam salā palīgā!

Lāčplēs's atkal apbruņojās stipri

Un pie tilta laukā nostājās.

Pusnaktī, lūk, trešais briesmīgs jātnieks

Atskrēja ar galvām deviņām.

Tilta galā zirgs tam stāvu slējās,

Sprauslāja un negribēja iet.

Jātnieks dusmīgs zirgam virsū brēca:

"Ko tu bīsties? Ienaidnieka nav,

Ja ar Lāčplēs's pats še būtu nācis,

Tad to mani brāļi zinātu." -

"Lāčplēs's pats ir gan jau šeitan nācis,

Tavus brāļus vakar nokāvis

Un jau ilgi še pie tilta gaida,

Lai ar tevi tāpat darītu."

Lāčplēs's sauca tā no tilta pretim,

Par ko briesmon's ļoti pārskaitās.

"Ja tu manus brāļus kāvis esi,

Tad es tevi dzīvu aprīšu, -

Nāc vien laukā, nopūt salā mežu,

Lai mums klajums tiek, kur spēkoties!" -

Lāčplēs's teica: "Deviņas tev mutes, -

Kādēļ negribi tu mežu pūst?"

Jods nu pūta, it kā vētra krāca -

Deviņ' jūdzes mežu nopūta.

Tagad Lāčplēsim tas virsū krita

Un tik stipru pliķi iecirta,

Tā ka šis līdz pusei cietā zemē

Tur uz vietas tūliņ iegrima.

Šis nu cirta pretim visā spēkā

Un trīs galvas jodam nocirta.

Jods nu sita atkal vienu pliķi -

Lāčplēs's dziļāk zemē iegrima.

Tas nu atkal jodam pretim cirta

Un trīs galvas reizē nocirta.

Tagad tie nu kāvās ļoti ilgi,

Kamēr abi gluži nokusa -

Jodam vēl tik bija viena galva,

Lāčplēs's zemē līdz pat padusēm.

Tas nu gaidīja, kad citi nāktu

Viņam palīgā, kā norunāts,

Bet neviens no visiem viņa ļaudīm

Nerādījās šeitan tuvumā;

Tie bij visi sen jau aizmiguši,

Aizmirsuši viņa pavēli.

Lāčplēs's tagad savu kara vāli

Svieda turp ar tādu spēcību,

Tā ka tā par kādām trijām jūdzēm

Ieskrēja pa logu istabā.

No šī trokšņa visi kuģinieki

Iztrūkušies kājās uzcēlās;

Viņi skatījās uz galda traukā, -

Asins tajā jau pār malām gāj'!

Tagad viņi visi ātri skrēja

Salā iekšā meklēt Lāčplēsi,

Un, kad jods to gandrīz pašu laiku,

Gribēja jau zemē nogremdēt,

Pasniedza tie, ātri pieskrējuši,

Viņam Staburadzes spoguli.

Jods, to redzēdams, pie zemes krita

Un kā sasalis tur palika.

Ļaudis Lāčplēsim nu palīdzēja

Augšā tikt, no zemes izrāpties.
Uzcēlies tas arī pēdīgajo
Galvu jodam tagad nocirta,
Bet ar savus kuģa ļaudis stipri
Izbāra par neuzmanību.
Tagad, teica viņš, gan laikam būšot
Sala viņu varā atrasties,
Tomēr vajadzēšot to pa priekšu
Visās pusēs labi pārmeklēt:
Varbūt briesmīgajiem jodu-brāļiem
Atrodoties kaut kur palīgi.

Ar šo nolūku pēc kādām dienām,
Kad bij Lāčplēs's labi atpūties,
Gāja tas ar saviem kuģa ļaudīm
Apkārt, salu izmeklēdami.
Izgājuši kādam mežam cauri,
Ietika tie jaukā ielejā.
Ielejā bij skaidra, tīra aka
Un pie akas kupla ābele.
Kuģa ļaudis visi tūliņ steidzās
Klāt pie akas krietni nodzerties;
Tomēr Lāčplēs's viņiem pakaļ sauca,
Liegdams, lai tie tūliņ nedzerot.
Piegājis tas trīsstūrīgi cirta
Akā iekšā drīz ar zobenu -
Acumirklī akā tīrais ūdens

Pārvērtījās it kā asinis,

Un tur akas iekšā dzirdams bija

It kā ievainota vaimanas.

Tomēr pēc neilga laika atkal

Klusums drīz visapkārt iestājās,

Un ar ūdens noskaidrojās akā,

Tīrs kā zītars atkal palika.

Tagad, teica Lāčplēs's, lai šie dzerot, -

Vaina nu nekāda nebūšot.

Ābelei tur tuvumā pie akas

Bija ļoti skaisti āboli.

Ļaudis padzēruši steidzās klātu,

Gribēja sākt noraut ābolus.

Bet ir še uz viņiem Lāčplēs's sauca,

Lai tie neaizskarot ābolus.

Piegājis tas gribēja jau iecirst

Ābelē ar savu zobenu,

Kad iz ābeles ar bailēm sauca

Kāda balss: "Ai necērt, Lāčplēsi!"

Kamēr Lāčplēs's it kā satrūkdamies

Atrāvās no kuplās ābeles,

Pārvērtās tā līdz tai pašā brīdī

Par it skaistu jaunu sievišku.

Brīnodamies skatījās uz viņu

Tas ar jūtām neizsakāmām, -

Tā bij visa ļauna darītāja,

Viņa ienaidniece - Spīdala!

Spīdala nu tam pie kājām krita,

Lūdzās, lai šo nenomaitājot;

Būšot viņa noslēpumus atklāt,

Būšot noziegumus pārlabot;

Apsoloties visā savā mūžā

Lāčplēsim vairs ļauna nedarīt.

Lāčplēs's, lai gan visu neticēja,

Dāvināja viņai dzīvību, -

Varon's, kas ar milziem, jodiem kāvās,

Negribēja maitāt sievišku.

Tagad Spīdala tam izstāstīja

Visus ļaunus darbus, nodomus,

Kurus tā un Kangars abi kopā

Lāčplēsim par postu darīj'ši;

Ka tie vīluši iz Burtniek' piles

Laimdotu un draugu Koknesi -

Un kā draugs un mīļa līgaviņa

Uzticīgi viņam mūžīgi!

Vecā ragana, ko Velna bedrē

Lāčplēs's agrāk esot redzējis,

Apbūrusi šito jauko salu,

Tā ka kuģi šeitan pievilkti;

Kuģiniekus viņa aizskardama

Pārvērtusi drīz par akmeņiem.

Tie trīs jodi, kurus viņš še kāvis,

Esot viņas dēli bijuši,

Kurus tā tur mājā tilta galā

Barojusi daudziem ēdieniem,

Bet pa laikiem viņi kārojuši

Apēst arī kādus cilvēkus;

Kugniekus tad atdzīvinājusi

Ragana un viņiem devusi.

Kad šis viņas dēlus esot kāvis,

Tad tā pārskaitusies briesmīgi,

Palikusi ielejā par aku

Un šī līdzās tur par ābeli.

Ja šie būtot dzēruši no akas,

Iekām Lāčplēs's viņā iecirtis,

Tad šie visi gan ar lielām mokām

Nāvi būtot atraduši drīz;

Bet caur viņa stipro ieciršanu

Akā nonāvēta ragana.

Tāpat arī Spīdalai būt' klājies,

Ja šis nebūtot to žēlojis.

"Lāčplēsi, tu esi uzvarējis!"

Teica tā ar balsi aizgrābtu;

"Pērkons, dievi tevi sargājuši

Ir pret visiem jodiem, ļaundariem.

Tomēr tev vēl grūti darbi priekšā

Gaida mūsu mīļā tēvzemē;

Kamēr tu še tālā jūrā maldies,

Tēvu zemi sveši dedzina!

Steidzies, Lāčplēsi, uz tēvu mājām,

Atriebies tur svešiem varmākiem!

Ak, cik labprāt es ar palīdzētu,

Ja priekš manis būtu glābšana -

Ja es būtu tāda nevainīga,

Kāda tava daiļā Laimdota.

Bet kas var iz pašām velna rokām

Izraut norunātu derību,

Kuru pati zīmējusi esmu

Kaislībā ar savām asinīm!"

Spīdala, to teikusi, sev ģīmi

Apsedza un gauži raudāja.

Tagad Lāčplēs's nešaubījās vairāk,

Ka no sirds tā vēlas atgriezties;

Te ar viņam tagad prātā nāca

Nejauši tas mazais tīstoklis,

Kuru tas tai naktī Velna bedrē

Bija ņēmis līdz par piemiņu.

Viņš to lika atnest drīz no kuģa

Un tad Spīdalai to pasniedza.

Tikko Spīdala to ieraudzīja,

Kad tā lielā priekā iekliedzās,

Un vēl reizi Lāčplēsim pie kājām

Pateikdamās viņa nokrita:

"Lāčplēsi, tev visu savu mūžu

Būšu pateicīga kalpone!

Tu ar šo man devi svabadību,

Velna nagiem mani izrāvi -

Tīstoklis ir mana parakstītā,

Ļaunam apsolītā derība;

Tagad viņu es iznicināšu

Un tad dzīšos, kamēr dzīvošu,

Tikpat čakli labus darbus darīt,

Cik es agrāk jauna darīju!"

Spīdala no akas burvju spieķi

Paņēma, ar kuru ragana

Modināja augšām kuģiniekus,

Kad tos saviem dēliem atdeva.

Tagad viņa staigāja pa krastu,

Visos kuģos, laivās iegāja,

Aizskāra ar spieķi gulētājus, -

Un tie visi dzīvi uzcēlās.

Visiem likās, it kā vienu nakti

Vien tie salā būtu gulēj'ši,

Tādēļ visi priecīgi un spirgti

Salā pastaigāties iegāja;

Lāčplēs's arī viņus apskatīja

Un par ļoti lielu brīnumu

Ieraudzīja kuģinieku pulkā

Laimdotu ar draugu Koknesi!

*

Laimdota un Koknes's, abi kopā

Bēgdami iz nonnu klostera,

Sasniedza pēc ilgas ceļošanas

Beidzot vācu zemē jurmali;

Še tie atrada ar kādu kuģi

Gatavu uz tālu braukšanu.

Kuģinieki vācu zemes preces

Gribēja uz svešām ostām vest

Un ar Daugavā pie Rīdziņ-grīvas

Apmeklēt tur jauno pilsētu.

Laimdota un Koknes's nezināja

Vēl neko par jauno pilsētu,

Nezināja ar par saviem mīļiem,

Kā tiem klājas tālā dzimtenē;

Tādēļ viņu vēlēšanās bija,

Nokļūt ātri mīļā tēvijā.

Tomēr viņu abu vēlēšanās

Vis tik ātri neizpildījās;

Tā kā Lāčplēsim, ar' viņiem cēla

Vētras ceļā vecā ragana,

Kamēr beidzot tāļi nost no ceļa

Nezināmā jūrā iedzina.

Kad bij ilgi apkārt maldījušies,

Viņi kādā dienā redzēja

Tāļi debess malā jauku salu.

Priecīgi tie turpu nobrauca.

Salai tuvojoties, kuģis skrēja,

It kā vētra viņu aizrautu,

Kamēr neapturami tas beidzot

Salā citu pulkā ieskrēja.

Salā kuģiniekiem pretim nāca
Kāda īsti laipna vecene,
Aicināja tos iekš tilta mājas
Un tur bagātīgi mieloja.
Vēlāk viņi visi gulēt gāja
Savā kuģī, kur tie aizmiga
Un bij gulējuši visu laiku,
Līdzkam Spīdala tos piecēla.

Kas var izteikt visas viņu jūtas,
Kad tie satikās ar Lāčplēsi!
Laimdota tam drīz ap kaklu krita,
Koknes's roku spieda sirsnīgi.
Tik ar laiku viņiem vārdi radās,
Kad viens otram sāka pavēstīt
Savus gadījumus jūrās. zemēs,
Savas likstas, raibus likteņus.
Lāčplēsim pie tam pavisam zuda
Šaubīšanās savu mīļo dēļ;
Tie no jauna apsolījās cieši
Mūžam turēt savu derību.
Spīdala vien stāvēja pie malas,
Neņēma pie runām dalības,
Kamēr Lāčplēs's to pie rokas tvēra,
Laipni citiem klātu pieveda,
Stāstīja, ka caur šis meitas gribu
Esot viņi abi izglābti.

Laimdota un Koknes's tagad steidzās
Spīdalai daudz reizes pateikties
Un ar' to no savas puses lūdza
Pieņemt viņu visu draudzību:
Spīdala no sirds ar apsolījās
Palikt viņu īsta draudzene
Un uz priekšu visos gadījumos
Ar' ar viņiem kopā turēties.

Spīdalai šī jaukā jūras sala
Bij jau agrāk labi zināma;
Viņa tagad Lāčplēsim un citiem
Derēja par labu vadoni.
Izrādījās, ka šī jūras sala
Visa bija ļoti auglīga,
Tā ka daudzi še no kuģiniekiem
Vēlējās uz dzīvi nomesties.
Lāčplēsim, kā salas ieņēmējam,
Piederēja viņas valdība;
Tādēļ tam ar pašam vajadzēja
šeitan kādu laiku nodzīvot,
Kamēr ļaudis salā ietaisījās
Un tas iecēla sev vietnieku.
Viņi paši, visi četri draugi,
Mājā tilta galā dzīvoja.
Spīdala še atkal lielā mājā
Visas vietas labi zināja;

Viņa parādīja lielas mantas,
Noguldītas daudzos kambaros;
Arī lielu krājumu ar lietām,
Kuras derēja priekš pārtikas.
Laimīgas še pavadīja dienas
Mūsu slavenākie tautieši -
Un, ja šiem tik dārga tēvu zeme
Visā ziņā nebūt' bijusi,
Viņi būtu šinī jaukā salā
Laimīgi jo projām dzīvoj'ši.
Bet tāds nebij viņu visu likten's -
Mierā, laimē kaut kur nodzīvot;
Sirds tiem dzinās tēvu zemi redzēt,
Ņemt pie viņas cīņiem dalību.

*

Kādā dienā, kad jau sataisījās
Viņi nobraukt savā dzimtenē,
Kamēr Lāčplēs's ļaudīm deva ziņas,
Noteica, kā viņiem jādzīvo,
Gāja Koknes's vakarā pa salu
Pastaigāties savā nodabā.
Viņš bij ticis līdz tai jaukai lejai,
Kur bij akā kauta ragana.
Jau par gabalu tas ieraudzīja
Tur pie akas mazu uguni;

Tuvāk iedams, pazina tas skaidri

Spīdalu pie uguns stāvošu.

Rokās turēja tā raibu spieķi

Un vēl kādu mazu tīstokli -

Abus viņa ugunī tad meta, .

Pati tā pie sevis teikdama:

"Eita projām jūs pa gaisu gaisiem,

Iznīkstat kā dūmi, putekļi;

Jūsu vara par man' iznīkusi,

Esmu tagad no jums svabada!"

Uguns stabs ar troksni švirkšķēdamu

Acumirklī gaisā pacēlās,

Palika par līku uguns pūķi,

Sprēgādams tas projām aizlaidās.

Uguns zemē pēc tam arī zuda,

Klusa krēsla leju apklāja.

Spīdala bij nometusies zemē,

Slaucīja no acīm asaras.

Šinī brīdī Koknes's pie tās gāja,

Pacēla to augšām, sacīdams:

"Kāpēc, māsiņ, šeitan tu tik skumji

Slauki savas daiļās actiņas?"

Spīdala gan sākot nokaunējās,

Tomēr viņam lēni atteica:

"Asaras šīs slauku es aiz prieka,

Cerēdama vēl uz nākotni;

Domāju no jauna iesākt dzīvot,

Aizmirsdama tumšo pagātni.

Koknesi, ja tu ko redzēj's esi,

Turi to pie sev' kā slēpumu;

Drīzi laikam mūsu ceļi šķirsies,

Tad tev' pieminēšu klusumā."

Koknes's satvēra nu viņas roku,

Atbildēja dziļi jūtoši:

"Spīdala es tavus noslēpumus

Mūžam klusu pie sev' turēšu;

Tu jau pati aizmirsusi esi

Visu savu tumšo pagātni,

Kādēļ man būs par to kaut ko zināt -

Es tik zinu savu glābēju!

Bet vēl vairāk, arī manim iraid

Tevim jāsāka kāds noslēpums,

Kurš, ja tu vien viņam piekritīsi,

Mūsu ceļus tomēr savienos;

Spīdala, nāc ceļo ar man' kopā,

Zini ar, ka tevi mīlēju!"

Spīdala, to dzirdot, nobālēja.

Viņas krūtis ātri cilājās;

"Koknesi," tā teica, "vai tu zini,

Ko tu vēlies sev par līgavu?

šovakar še lejā dedzināju

Ugunī es velna derību!" -

"Zinu," teica Koknes's stingrā balsī,

"Redzēju, kā viņa iznīka;

Zinu ar, ka varu ļoti cienīt

To, kas krīt un atkal uzceļas -

Tas gan stāvēs stingrāki uz kājām

Nekā tas, kas vēl nav pakritis."

Kad vēl Spīdala, tik no nejauši

Pārsteigta, pie sevis domāja,

Koknes's viņai sēri tālāk teica:

Ja šī viņa jūtas atraidot,

Tad gan labāki tam būtu bijis

Krasta malā būt par akmeni,

Nekā tikt no savas izglābējas

Pirmā mīlestībā atraidīts.

Spīdala nu ilgāk neturējās,

Galvu paceldama, atteica:

"Ja tik cēla tava mīlestība,

Tad es arī citād' nevaru;

Ņemi man', es būšu uzticīga,

Kā var būt vien kāda pasaulē!"

Tagad apķēra to Koknes's cieši,

Skūpstīja no acīm asaras;

Silta vēsma viņiem garām laidās,

Tā bij Laimas-mātes svētība.

Otrā dienā Lāčplēs's savu kuģi

Laida projām jūrā līgoties, -

Salā visa burvība bij beigta,

Kuģi gāja, kur vien gribēja.

Ceļā Koknes's, Spīdala ar pati

Izstāstīja savu mīlību;

Lāčplēs's, Laimdoia, šie mīļie draugi,

Priecājās par viņu laimību;

Aizmirstas bij tagad visas bēdas,

Ko tie viens par otru cietuši.

Tagad viņu ilgošanās bija

Notikt ātri savā dzimtenē.

Kavēkļi vairs ceļā negadījās,

Ziemeļvēji vētras necēla, -

Likās, it kā pati jūras māte

Veicināja viņu braukšanu.

Kamēr beidzot tālā debess malā

Tumši priežu meži rādījās,

Krasti cēlās, nāca tuvāk, tuvāk -

Daugav-grīvā kuģis iebrauca.

V D Z I E D Ā J U M S

LĪGO SVĒTKI, LĪGAS NAKTS - VIRSAIŠU SAPULCE - LĀČPLĒSIS AR BIEDRIEM SAPULCĒ - KĀZAS - KARŠ AR BRUŅENIEKIEM - LĀČPLĒSIS LIELVĀRDĒ - KANGARS UN DITERICHS KĀ NODEVĒJI - LĀČPLĒŠA NĀVE - BEIGAS

Par gadskārtu Līgo nāca

Savus bērnus apraudzīt -

Tad pa visām latvju ārēm

Līgo, Līgo skanēja!

Pogāj' mīļi lakstīgala

Visos upju līcīšos, -

Līgo svētki, Līgo nakte

Bija atkal nākusi.

Zilā kalna kalnagalā

Dega gaišas ugunis;

Līgusoņi ragus pūta,

Svētkos sauca tautiešus.

Un tie nāca, jauni veci,

Lieli mazi, bariem vien.

Tēvi nesa medu alu,

Mātes sierus, plāceņus;

Jaunas meitas, jauni puiši -

Zāles, puķu vaiņagus.

Ligas naktī visi kopā

Pušķojās un priecājās:

Ēda, dzēra, dejas veda,

Līgo dievam ziedoja.

Līgusoņi tautas veda

Klāt pie dievu altara,

Izlēja tur medus kausus,

Dārgas zāles dedzināj'.

Un, kad liesmas, dūmu smarža

Pacēlās no altara,

Dziedāja tie visi kopā

Slavas dziesmas, lūgšanas:

"Mēs tev' redzam mīlestībā,

Līgo, Līgo,

Labu draugu saderībā, Līgo!

Svēti mūsu saimniecību,

Līgo, Līgo,

Pildi klētis, pildi bļodas, Līgo!

Ņemi savu sirmo zirgu,

Līgo, Līgo,

Apjāj mūsu miežu laukus, Līgo!

Izmin smilgas, lāču auzas,

Līgo, Līgo,

Lai aug mūsu tīri mieži, Līgo!

Mūsu pļavām zāli dodi,

Līgo, Līgo,

Mūsu telēm smalku sienu, Līgo!

Mūsu telēm smalku sienu,

Līgo, Līgo,

Tīras auzas kumeļiemi, Līgo!

Kaisi puķes, kaisi ziedus,

Līgo, Līgo,

Mūsu kalnos, ielejāsi, Līgo!

Lai pin visas ciemu meitas,

Līgo, Līgo,

Raibus puķu vainadziņus, Līgo!

Atved mūsu tautu dēliem,

Līgo, Līgo,

Daiļas, krietnas līgaviņas, Līgo!

Piešķir mūsu tautu meitām,

Līgo, Līgo,

Dižus miežu arājiņus, Līgo!

Nāci ciemā, nāci sētā,

Līgo, Līgo,

Savu bērnu apraudzīti, Līgo!

Lai bēg skauģi, lai bēg burvji,

Līgo, Līgo,

Lai mēs tevi mīlējami,

Līgo, Līgo,

Lai mēs tevi pieminami, Līgo!"

Kamēr dziesmu pilnas skaņas

Mežos, lejās aizlaidās,

Parādījās svētā birzē

Apakš kupliem ozoliem

Aizgājušo tēvu ēnas -

Tautas sargu dvēseles.

Vaideloši, līgusoņi

Redzēja šos varoņus,

Godbijīgi segtām galvām

Viņiem garām staigāja.

Tagad tautu pamācīja

Vaidelošu vecākais

Vienprātībā, saderībā

Visiem kopā turēties,

Visās kaitēs, gadījumos

Saviem brāļiem palīdzēt.

Un drīz visi, veci, jauni,

Mīļi rokas sadevās,

Visi solījās no jauna

Palikt labā draudzībā.

Kuram bij kāds zināms naidnieks,

Tas pie viņa nosteidzās,

Roku dodams, mīļi lūdza

Atkal mieru saderēt.

Un pie Zilā kalna birzēm

Dievu vaiga tuvumā,

Svētīta no tēvu gariem,

Visa tauta apmetās.

Zaļā zālē sēdēdami

Pulkos, baros, pulciņos,

Mājas tēvi, mājas mātes

Izdalīja dāvanas.

Pilnas kannas, kausi, ragi,

Pielieti ar miestiņu,

Ceļoja pa rindu rindām,

Krietnus malkus sniegdami;

Plāceņus un mīkstus sierus

Deva līdz, ko uzkosties.

Ēdot, dzerot sarunājās,

Daudzas lietas apsprieda.

Vīri savus darba biedrus

Šeitan kopā atrada,

Sievas savas tautu māsas,

Kuras tāli dzīvoja;

Arī sirmgalvji vēl dažus
Ņiprus večus satika,
Kuri tiem priekš ilgiem gadiem
Bija biedri jaunībā.
Bet par visiem jaunā audze
Līgas naktī priecājās:
Puiši pulkos kaislām jūtām
Dziedāja par mīlību;
Meitas koros atbildēja,
Mīlību tiem liegdamas,
Tomēr katra gan pie sevis
Klusumā tās vēlējās,
Kaut jel jaukais britiņš nāktu,
Mīļāko kad apkamptu.
Tālāk, tālāk puiši spiedās
Meitu baru tuvumā,
Kamēr drīzi katris savu
Izredzēto saķēra
Un ar viņām roku rokās
Rindu dejas uzveda.

Uzkalnā tur birzes malā
Apakš svēta ozola
Sapulcējās vaideloši,
Visi tautas virsaiši;
Pārsprieda par mieru, karu,
Zīlēja par likteni.

Viņu pulkā vecais Burtnieks

Atradās un Aizkrauklis,

Vēlāk arī vecais Lielvārd's

Svētā birzē ieradās.

Nopietni bij viņu ģīmji,

Nopietni tie runāja;

Runu-birkas, birzē lasot,

Grūtas zimes rādija.

Sevišķi bij vecais Lielvārd's

Šoreiz dziļi noskumis;

Kad bij savus vecos biedrus

Sirsnīgi tas apsveicis,

Nostājās tas viņu pulkā,

Uz tiem šādi runāja:

"Virsaiši ap Zilo kalnu,

Jūs to postu nezināt,

Kurš šai pašā laikā draudē

Mūsu tautu samaitāt;

Zināt, ka pie Rīdziņ-grīvas

Daugavmalā apmetās

Sveši ļaudis, kuriem līvi

Atļāva še tirgoties;

Vēlāk viņiem piebiedrojās

Dzelzu bruņu nesāji,

Kuri katru pavasaru

Pulkiem šeitan atnāca.

Tagad viņi Rīdžiņ-grīvā

Būvējuši cietoksni,

Ikšķilē un Salas pili

Mūra pilis cēluši;

Un no turienes kā zvēri

Glūn uz laupījumu vien;

Tie pa priekšu it kā lapsas

Viltīgi mēdz pieglausties,

Bet pēc tam kā nikni vilki

Aprij visu kārīgi.

Līdz šim viņi līvu zemi

Gluži postā likuši;

Viņu ciemus dedzināj'ši,

Viņu mantas laupīj'ši;

Nokāvuši vīrus, sievas,

Kuri pretim turējās,

Citus atkal piespieduši

Pieņemt svešu ticību.

Bet vispārais viņu nolūks

Ir šo zemi iekarot

Un šīs zemes tautas visas

Sev par vergiem padarīt,

Un tad visu Balt'jas zemi

Savā starpā izdalīt.

Tādēļ arī kādā dienā

Mani ļaudis vēstīja,

Ka pulks svešu kara vīru

Atjājot uz Lielvārdi.

Ātrumā, cik spējams bija,

Liku ļaudis apbruņot

Un ar viņiem tad aiz vārtiem

Svešiem priekšā nostājos;

Uzrunāju tos it īsi,

Prasīdams, ko vēlējas.

Tad iz pulka atdalījās

Drīz kāds plecīgs bruņenieks,

Teica, Dan'jel viņu saucot,

Sūtīts tas no bīskapa

Ieņemt savu nomas vietu,

Veco pili Lielvārdi.

Ja ar labu es to vēlot,

Tad šis manim atļaujot

Dzīvot savā vecā mājā

It kā viņa babuļnieks;

Jaunu mūra pili būšot

Viņš priekš sevim uztaisīt.

Iemītniekiem manos ciemos

Nodošanas uzlikšot;

Ņemšot tas no saimniecības

Sevim daļu desmito

Un priekš saviem baznīctēviem

Podu visas labības -

Pods no katra mājas arkla

Viņiem būšot jāskaita.

Zināms, ka es atraidīju

Bargi tādu bezkauņu.

Par to tika nopostīta

Manu tēvu vecā pils -

Ļaudis kauti, vaņģos ņemti,

Visas mantas laupītas.

Pats ar kādu mazumiņu

Karotāju izglābos;

Aizgāju uz Gaujas krastiem -

Dabrels mani uzņēma:

Viņa stiprā pilī nāca

Daži latvju virsaiši,

Salasīja karotājus,

Pilei vaļņus apmeta;

Un no šejienes tie kopā

Līdz ar līviem gribēja

Svešo varai pretim stāties,

Bruņeniekus apkarot,

Bet caur Danijelu ziņas

Rīgas bīskaps dabūja,

Lielu bruņenieku pulku

Tas uz Gauju sūtīja;

Viņu pulkā arī radās

Kaupa pats no Turaidas.

Tas par postu visai zemei

Bija licies kristīties

Un ar zemes ienaidniekiem

Slēdzis cietu draudzību.

Tagad viņš ar bruņeniekiem

Gaujas pili apsēda,

Dabrelu un citus sāka

Drauga prātā skubināt,

Lai šie savus tēvu dievus

Atstājot kā maldīgus.

Romas lielais pāvests esot

Sūtīj's savu vietnieku,

Kurš par šiem kā bērniem būšot

Valdīt Rīgas pilsētā,

Ja šie labā prātā gribot

Padoties un paklausīt.

Kad no vaļņa virsait's Rūsiņš

Gribēja tam atbildēt

Un, kā ierasts, godpratīgi

Noņēma sev cepuri,

Tad kāds bruņenieks iz stopa

Smagu bultu izšāva,

Kura neapsegto galvu

Rūsiņam ar aizķēra -

Nāvīgi no bultas trāpīts,

Virsait's zemē pakrita.

Par šo neģēlīgo darbu

Visi ļoti sašuta

Un iz piles vaļņiem laukā

Bruņeniekiem uzbruka,

Sakāva tos līdz pat naktei,

Piespieda uz bēgšanu.

Tomēr viņiem jauni pulki

Drīzi nāca palīgā;

Tautieši tad atkal pili

Visi devās atpakaļ.

Še nu bija asas cīņas

Daudzi dienu, nedēļu,

Kamēr visa staltā pile

Rokās krita pārspēkam.

Piles karotāji ļoti

Cīnījās kā varoņi,

Kamēr beidzot gandrīz visi

Vaļņos nāvi atrada.

Ar šīs piles ieņemšanu

Latvju zeme vaļā stāv.

Dzird, jau lielus kara pulkus

Bīskaps atkal rīkojot.

Virsaiši, es jums šo vēsti

Tagad nesu bēdīgu,

Bet, ja dievu prāts būs licis,

Gals var veikties laimīgi;

Vēl ir latvju plašās ārēs

Daudz to šķēpu kalēju,

Vēl ir simtu simtiem rokas,

Zobenus kas vicina, -

Pūšat taures, sitat bungas,

Saucat karā tautiešus,

Un šai dienā visa tauta

Kā viens virs būs gatava

Mirt vai savu brīvestību

Aizstāvēt līdz pēdīgam!"

Kamēr virsaiši šo vēsti

Sašutuši klausījās,

Apkārtnē pa visām lejām

Līgošana apklusa;

Bet tad simtas balsis sauca:

"Lāčplēs's, lūk, kur Lāčplēs's nāk

Un pēc kāda īsa laika,

Pavadīts no gavilēm,

Lāčplēs's līdz ar saviem biedriem

Svētā birzē iegāja.

Lāčplēs's savu veco tēvu

Apkampa it sirsnīgi,

Tāpat savus abus tēvus

Laimdota ar Spīdalu;

Koknes's arī sveicināja

Pazīstamus virsaišus.

Tagad visi sapulcētie

Bēdas, rūpes aizmirsa,

Kamēr Lāčplēs's viņiem tvu,

Tikmēr briesmas tālumā.

Sevišķi bij vecie tēvi

Daudz no prieka aizgrābti,

Ka tie atkal savus bērnus

Redzēj' sveikus veselus.

Lāčplēs's nu ar biedriem ņēma

Dalību pie sapulces,

Noklausījās visus stāstus,

Notikumus Baltijā.

Sirds tam dziļas sāpes juta,

Acīs dusmas zvēroja,

Kad starp citiem arī viņam

Stāstīja par Lielvārdi.

Vaideloši sludināja

Svētkus esam pabeigtus;

Novēlēja visu tautu

Dievu stiprā glābšanā,

Skubināja tautu-dēlus

Palikt labā cerībā

Un, ja vajadzīgs, priekš tautas

Nodot mantu, dzīvību.

Visi tagad apdomīgi

Savās mājās aizgāja,

Visi zināja, ka drīzi

Viņu rokām vajadzēs

Sirsnīgi šai grūtā laikā

Tēvu zemi aizstāvēt.

Bet jau saule uzlēkdama

Atrada tur pakalnā

Virsaišus vēl kopā sēžot,

Tautas lietas apspriežot;

Vienprātīgi viņi lēma

Karu vest ar svešniekiem,

Iznīcināt tos pavisam

Vai iz zemes izraidīt, -

To, uz šķēpiem stāvēdami,

Viņi svēti solījās.

Vadoni priekš kara pulkiem

Lāčplēsi tie vēlēja

Un par palīgiem tam klātu

Tālvaldi ar Koknesi.

Tad, vēl reizi solījušies

Pastāvīgu draudzību,

Virsaiši no Zilā kalna

Pēdīgi ar izšķīrās.

Lielvārd's, Lāčplēs's, Koknes's, Tālvald's,

Aizkrauklis un Spīdala

Pavadīja visi līdzi

Burtnieku ar Laimdotu, -

Jaunie pāri Burtniekpilī

Kāzas svinēt gribēja.

Viņu tēvi, vaideloši,

Tos jau tagad svētīja.

*

"Kādēļ mans vaiņadziņš

Šķībi stāv galviņā?

Kā tas šķībi nestāvēs,

Pilns kad tautu valodām!

Vainadziņu valkādama,

Par Laimiņu nebēdāj';

Kad noņēma vaiņadziņu,

Lūdzu Laimas raudādam'.

Tais', tautieti, niedru klēti,

Sudrabiņa vadzīšiem,

Lai tur kari mūs' māsiņa

Savu zīļu vaiņadziņ'.

Tilti rībi, tautas jāji,

Nejāj mani bāleniņ';

Kad jās mani bāleniņi,

Žvadzēs vara zobeniņ'!

Redz, kur stalti kara viri,

Mani balti bāleniņ',

Ar zobenu vārtus vēra,

Stāvu dīda kumeliņ'!"

Tā dziedāja panākstnieki,

Preceniekus gaidīdam',

Precenieki Burtniekpilī

Ar pie vārtiem sajāja;

Lāčplēs's, Koknes's ar daudz citiem

Pavadoņiem ieradās.

Tie pēc veca ieraduma

Gluži sveši izlikās:

Prasīja pēc mājas vietas

Sev un saviem kumeļiem;

Sētā atkal kāzu ļaudis

Viņus visād' tirdīja:

Prasīja, no kādas tautas

Un uz kurien' iedami,

Vai šos arī droši varot

Labā mājā paciemot.

Kamēr vecais Burtnieks nāca,

Pats tos iekšā ielaida.

Istabā bij galdi klāti,

Pielikti ar ēdieniem;

Pašā vidū divi krēsli

Izpušķoti stāvēja.

Uz šiem krēsliem precenieki

Abi divi nosēdās,

Vēlējās, lai viņiem rādot

Visu skaistās jaunavas.

Kāzinieki tagad vitoiem

Šādas tādas pieveda;

Bet tie visas atraidīja,

Prasīja pēc labākām,

Kamēr beidzot priekšā nāca

Laimdota ar Spīdalu.

Tās bij greznās rotās ģērbtas,

Galvās kroņi uzlikti,

Izrakstīti dārgām zīlēm,

Apkalti ar vizuļiem.

Precenieki augšām cēlās,

Teica, šis tās īstajas;

Sēdināja viņas krēslos,

Paši līdzās nostājās.

Tagad viņi vaicāt sāka,

Vai šos kroņus pārdošot.

Būšot šie ar dārgu naudu

Dārgu preci aizmaksāt.

Pašas jaunās klusu cieta,

Kāzinieki runāja;

Teica, ne ar pūru zelta

Nevarot tos aizmaksāt,

Ne ar varu, nedz ar karu

Tikt pie viņu vizuļiem.

Tomēr pēc no abām pusēm

Labprātīgi salīga

Un, kad šie bij solījušies

Sargāt tās un lutināt,

Arī pašas valkātājas

Preceniekiem vēlēja.

Tagad nāca vaideloši,

Abus pārus laulāja:

Salika tiem rokas kopā,

Laimai viņus dēvēja,

Apsēja ar ozollapām,

Sapītām ar vītenēm;

Pie tam viņi šādus vārdus

Svētīdami runāja:

"Tā kā slaida vītenīte

Vijas apkārt ozolu,

Tā lai vijas līgaviņa

Apkārt savu arāju!"

Jaunie vīri izplatīja

Tagad kāzu dāvanas;

Līgavas tiem savus kroņus

Atdeva ar asarām;

Un šie viņām galvā lika

Dārgas samta cepures,

Apšūtas ar cauņu ādām,

Izrotātas sudrabā;

Jaunās tad aiz galda veda

Un tām blakus nosēdās.

Nu tik sākās kāzu dzīres

Vairāk dienu, naksniņu,

Pavadītas koru diesmām,

Daudzām dejām uzvestām.

Tomēr vecais Burtnieks beidza

Kāzu dzīres agrāki,

Nekā citkārt ierasts bija,

Miers kad zemē valdīja.

Jaunie pāri nedabūja

Ilgi kopā priecāties

Un pēc kāzām klusā mājā

Baudīt jauno laimību,

Liktens, nenovēršams liktens

Jaunos vīrus piespieda

Atrauties no mīļām krūtīm,

Dot9es atkal klajumā,

Tur, kur, šķēpus, bruņas laužot,

Kājas samirkst asinīs.

Burtnieks lika kara taures

Pūst pa visiem pakalniem,

Lika visos kalnu galos

Naktī uzkurt ugunis.

Citi virsaiši, to redzot,

Arī tāpat darīja, -

Tā bij zīme, ka uz karu

Jāpulcējas tautiešiem.

Un pa visiem ciemiem, mājām

Visā plašā Latvijā

Tautu dēli, bāleliņi,

Visi karā rīkojās:

Zobenus un šķēpus tvēra,

Apsedloja kumeļus;

Māsas, jaunas līgaviņas,

Pušķoja tiem cepures,

Raudādamas, dziedādamas

Pavadīja kareivjus.

Drīz pa visiem ceļiem, jūtēm

Jāja stalti kareivji,

Salasījās baros, pulkos,

Naktī birzēs gulēja,

Kamēr otrā trešā dienā

Pulces vietā notika, -

Lāčplēs's līdz ar citiem vadiem.

Pulces vietā ieradās,

Kara pulki viņus sveica,

"Līkop, Līkop!" saukdami.

Burtnieks, Lielvārd's, abi vecie

Pavadīja kareivjus,

Viņi gribēja līdz beigām

Palikt kara tuvumā;

Arī abas jaunās sievas,

Laimdota ar Spīdalu,

Negribēja mājās palikt,

Gāja līdzi kareivjiem.

Turp, kur Gaujas krasti lokās

Dziļās gravās, ielejās,

Kur starp mežiem krastu līčos

Atrodas daudz pilskalnu,

Apdzīvotu latvju ciltīm,

Zemes vaļņiem apmestu,

Turpu devās kara pulki,

Vadīti no Lāčplēša;

Un, kur vien bij ieviesusies

Vācu sērga pilskalnos -

Ceļā tika izpostīti

Visi viņas perekļi.

Tālāk ceļā viņi nāca

Dabreļa pils tuvumā;

Šeitan pulka bruņenieku

Bija sapulcējušies,

Veco pili tie no jauna

Bija cietinājuši.

Lāčplēs's drīz ar saviem pulkiem

Stipro pili ieņēma,

Pie kam daudzi bruņenieku

Pazaudēja dzīvību.:

Tālāk, tālāk kar pulki,

It kā viļņi plūzdami,

Gāja cauri mežiem, lejām,

Apstāšanās nebija,

Kamēr beidzot Kaupa pili

Turaidu tie sasniedza.

Šeitan līvu zemes daļā

Pilnīgi bij redzama

Visās pilīs, visos ciemos

Vācu kungu valdība.

Treknās druvās mieži, rudzi

Zelta vārpām līgojās,

Līvi viņus ara, sēja, -

Svešie ņēma pļāvumu;

Trekni lopi, govis, vērši

Zaļās pļavās ganījās, -

Svešie viņu galu ēda,

Viņu ādas pārdeva,

Pilīm blakus bija celtas

Svešinieku baznīcas.

Priesteri un mūki viņās

Ļaudis dzina, kristīja.

Kristītos par kalpiem sevim

Svešinieki darīja

Un no viņiem nodošanas

Katrā gadā iedzina.

Tie, kas vēl bij palikuši

Savā tēvu ticībā,

Izklīda pa dziļiem mežiem

Nezināmās silavās;

še tie cirta aklus mežus,

Dedzināja līdumus,

Iegrozīja jaunas mājas,

Tēvu dieviem kalpoja.

Bet ir še tos uzmeklēja
Bruņenieku izlūki
Un, tiklīdz kā iedzīvojās,
Nodošanas uzlika.

Kara pulkiem tuvojoties,
Svešinieki iztrūkās,
Atstāja drīz savas muižas,
Savas mūku baznīcas.
Visi bēdza, ieslodzījās
Stiprā pilī Turaidā.
Lāčplēs's to no visām pusēm
Saviem pulkiem apsēda.
Nebija vis viegla lieta
Ieņemt stipro Turaidu -
Bruņenieki lielā pulkā
Iekšpusē tur atradās,
Šāva simtiem smagas bultas,
Atgainīja kareivjus;
Līdzkam Lāčplēs's lika taisīt
Pulka trepes, stalažas
Un tad kādā tumšā naktī
Piles vaļņus pārkāpa.
Kaušanās uz piles vaļņiem
Tagad bija briesmīga!
Krita daudz no abām pusēm,
Abas daudzreiz atkāpās;

Lāčplēs's, visiem pašā priekšā,

Bruņeniekus nāvēja,

Viņa spēkam nelīdzēja

Dzelzu bruņas stiprākās.

Bruņenieki, tādu spēku

Redzēdami, pārbijās,

Tā ka visi sāka nomest

Savus kara ieročus

Un uz dzīvību vai nāvi

Lāčplēsim tad padoties.

Kaupa pats še neatradās,

Tas bij Rīgas pilsētā,

Kur aizvienu uzturējās,

Dzīvodams pie bīskapa.

Lāčplēs's lika viņa pili

Sagraut līdz pat pamatiem,

Baznīcas un mūku mājas

Pelnu čupās dedzināt,

Lai jo projām svešiniekiem

Nebūtu še patversme.

Bruņenieku pulkā bija

Arī priester's Diterichs;

Tas ar lišķu mēli teica,

Ka šie šeitan nākuši

Vien ar Kaupa vēlēšanu,

Kurš tiem pili atdevis;

Tādēļ lūdzot šiem kā viesiem

Dāvināt jel dzīvību.

Lāčplēs's arī vēl arvienu

Kaupu ļoti cienīja,

Tādēļ beigās paklausīja

Diterícha lūgšanu,

Lai gan viņam līvi teica,

Neklausīt šim cilvēkam:

Šis ar savu lišķu mēli

Esot visu niknākais -

Esot šos jau simtas reizes

Lišķēdams tas piekrāpis;

Tādēļ, ja ar visus citus

Viņš še dzīvus atlaižot,

Ditrichi, šo melu mūku,

Lai tas viņiem izdodot.

Lāčplēs's tagad pavēlēja

Izdot viņiem Ditrichi.

Šie to veda svētā birzē

Saviem dieviem upurēt.

Bet, kad sirmais zirgs pār šķēpu

Trīs reiz bija pārkāpis

Un ikkatru reiz papriekšu

Kreiso kāju pārspēris,

Tad bij zīme, ka ir dievi

Atraida šo nelieti.

Tādā ziņā arī Ditrichs

Vēl no nāves izglābās.

Lāčplēs's lika svešiniekiem

Atņemt bruņas, ieročus

Un tad tos ar plikām galvām

Aizdzīt Rīgas pilsētā.

Tagad viņš še visu zemi

Deva līvu vecākiem,

Atstāja še Tāluvaldi

Līdz ar viņa kareivjiem,

Lai šie kopā līdz ar līviem

Gaujas krastus sargātu;

Pats ar Koknesi un tēvu

Ņēma citus kareivjus

Un tad devās mežiem cauri

Taisni tie uz Lielvārdi.

Tā kā Turaidā, bij arī

Bruņenieki Lielvārdē

Nometušies pilnā dzīvē,

Kā jau visur raduši.

Tomēr še par visiem niknāks

Bija vigu vecākais, -

Dan'jels Bannerovs bij cilvēks

Bez nekādas apziņas;

Tas bij vecas piles vietā

Mūra pili uzcēlis

Pašā stāvā Daugav's krastā,

Darīj's nepieietamu,

Un no šejienes visapkārt

Uzbrucis un laupījis,

Ciemus, mājas dedzinājis,

Ļaudis visād' spaidījis.

šādas briesmas redzēdami,

Bija daži vecajie

Bēguši ar savām ciltīm,

Dziļos mežos slēpušies.

Dan'jels beidza laupīšanu -

Izsūtīja vēstnešus,

Lika teikt, ka gribot mierā

Dzīvot tas ar vecajiem,

Un dēļ miera derēšanas

Lūdza tos uz pili nākt.

Vecie, kuri nezināja

Paši ļaunas viltības,

Paklausīja negantniekam

Un uz pili nonāca.

Dan'jels viņus kādā klēti

Arpus piles saņēma,

Sniedza viņiem ēst un dzerti,

Sarunājās draudzīgi;

Bet uz reizi, kamēr visi

Vēl pie galda sēdēja,

Izgāja tas ātri laukā,

Klētes durvis aizslēdza.

Tad ar saviem bendes kalpiem

Klēti salmiem apkrāva

Un no visām pusēm ātri

Uguni tai pielika.

Uguns liesmas drīz vispāri

Visu klēti apņēma, -

Karstums, dūmi spiedās cauri,

Iekšā brēca cilvēki!

Dan'jels pats ar saviem biedriem

Piles vaļņos stāvēja

Un ar jauniem velna smiekliem

Uguns liesmās skatījās.

Tomēr tam šie smiekli galā

Palika par izbailēm,

Jo turpat pa meža ceļiem

Atskrēja daudz jātnieku -

Viņiem priekšā Lāčplēs's jāja,

Smago šķēpu turēdams;

Dzirdot kliegšanu tur klētī,

Lāčplēs's durvis iesita

Un ar citu palīdzību

Vecos ātri izglāba.

Šie kā debess-nokritušo

Ieraudzīja Lāčplēsi, -

Prieka pilni pateicību

Izteica par glābšanu

Un tad ātri izstāstīja,

Kā šos krāpis Danijels.

Dzirdot šādu velna darbu,
Lāčplēs's ļoti apskaitās,
Sauca savus ļaudis kopā,
Sāka pili apkarot.
Lai gan bruņenieki stipri
Līdz pat nāvei turējās,
Tomēr pēc neilga laika
Lāčplēs's pili ieņēma.
Pēc tam viņš bez žēlastības
Lika visus nomaitāt -
Bez vien pašu Danijelu,
Kuru dzīvu saņēma;
To viņš vēlāk atvēlēja
Saviem ciemu vecākiem,
Lai kā zinādami paši
Atriebjas šim ļaundarim.

Ātri izpaudās šī ziņa:
Lāčplēs's esot Lielvārdē.
Visos ciemos, visās mājās
Prieka vēsti saņēma.
Visi atkal kā no jauna
Atdabūja dzīvību;
Tie, kas bija izklīduši,
Dziļos mežos slēpušies,
Salasījās atkal kopā,
Vecās vietas ieņēma;

Visi steidzās prieka pilni

Drīz uz pili Lielvārdi

Pateikties par svabadību,

Apsveicināt Lāčplēsi.

Lielvārdē bij prieka dienas,

Svētki kara uzvarai;

Vecais Lielvārd's visiem ļaudīm

Lielas dzīres darīja,

Ēda, dzēra, dejas veda,

Laupījumu dalīja.

Kādā dienā atminējās

Danijela virsaiši -

Tie to ņēma, laukā veda,

Daugavmalā nolika,

Teikdami: "Tu, vācu sunis,

Nodevi mūs ugunim;

Tagad, kur tu mūsu rokā,

Mēs tev' dosim ūdenim!"

Tad tie ņēma biezu dēli,

Danijelu uzlika

Augšpēdu uz biezā dēļa

Un ar virvēm piesēja;

Pēc tam viņu apsmiedami

Iestumdīja Daugavā:

"Brauci nu uz savu zemi,

Savu brāļu meklēdams!

Līdz ar tevi projām aizbrauks

Arī svešā ticība."

Briesmas, bailes nu visapkārt
Svešiniekus pārņēma;
Dzirdot šādus kara darbus
še no latvju varoņa;
Visi viņi, kur vien bija;
Nu uz Rīgu aizbēdza;
Meklēja tur paglābšanu
Domas mūros stiprajos.
Bet ir še pats bīskaps Alberts
Nejutās vairs drošumā,
Redzēja, ka viņa vara,
Baltijā drīz iznīcīs,
Ja tas vēl iz vācu zemes
Kara pulkus nedabūs.
Tādēļ tas ar kuģi brauca
Atpakaļ uz Vāczemi,
Gribēja tur lielus pulkus
Bruņenieku saderēt
Un tad jaunā pavasarī
Karu atkal atjaunot.
Tikām Rīgā savā vietā
Viņš nu Kaupu atstāja,
Kur še palikušos svešos
Apņēmās pats apsargāt.
Lāčplēs's, zinādams, ka zemei

Tālāk briesmas nedraudē,

Atlaida uz mājām ļaudis,

Palika pats Lielvārdē.

šeitan jauki ietaisījās

Abi tie ar Laimdotu;

Laimdota pa iekšu posa,

Lāčplēs's laukā strādāja,

Cietināja tēvu pili,

Saimniecību vadīja.

Koknes's arī devās mājās,

Līdzi ņēma Spīdalu.

Aizkrauklis tos pavadīja

Līdz pat pilei Koknesei.

Sirsnīgi ar dieviem teica

Lāčplēsim un Laimdotai;

šķirdamies viens otram draugi

Labu laimi vēlēja.

Vecais Lielvārd's pavadīja

Mājās draugu Burtnieku, -

Abi veči Burtniekpilī

Dzīrās kopā padzīvot.

Laimdota un Lāčplēs's abi

Nu priekš sevim dzīvoja,

Apbalvoti slavas darbiem,

Godāti no tautiešiem,

Še uz Daugav's jaukiem krastiem

Viņi tagad panāca,

Ko bij grūti meklējuši -

Mīlību un laimību!

*

Ziedon's atkal kalnus, lejas

Tērpa zaļā uzvalkā,

Atkal dabas dzīvinieki

Kustējās it modrīgi.

Tēvu zemei grūti laiki

Likās it kā bijuši -

Katris savās mājās steidza

Pavasara darbus sākt:

Arklus iesiet, griezes uzsist,

Sētas, žogus izlabot.

Arī Kangars bija laukā

Savā mazā dārziņā, -

Grieza zarus, mēja mietus,

Savu dārzu apkopa.

Viņa ģīmis izskatījās

Tagad ļoti saīdzis;

Tam bij arī notikušas

Lietas nepatīkamas.

Posts, ko bija palīdzējis

Tēvu zemē izplatīt,

Kā vispāri, arī viņam

Sliktus augļus ienesa;

Zemes ļaudis kā papriekšu

Viņa neapmeklēja;

Svešinieki tā pavisam

Nedomāja ievērot.

Bet par visu vairāk kremta

Sirdi vecam liekuļam,

Ka bij Lāčplēs's, tautas varon's,

Lielu slavu panācis

Un ka Spīdala bij brīva,

Velna nagiem izrauta.

Viņam vien bij jāsagaida

Moku nāve briesmīga

Un ar savu ļauno sirdi

Vientuļam še jādzīvo.

Tādēļ tikko neiztrūkās,

Kad, jau saulei noejot,

Kāda balss pie dārza vārtiem

Dobji viņu apsveica.

Galvu paceļot, tas dārzā

Ieraudzīja Ditrichi.

"Tiešām brīnos, ka tu reizi

Arī mani apmeklē,

Vai gan tev tais mūra pilīs

Apnikuši cepeši?"

Teica Kangars, viņu sveicot,

Pasmīnēdams spītīgi.

"Cepeši nav apnikuši,

Bet drīz viņu pietrūcīs,

Ja ar savu mākslas spēku

Nenāksi man palīgā;

šoreiz tevim solu visu,

Ja vien manim līdzēsi,"

Teica Ditrichs, izstāstīdams,

Ka pie Rīgas atnākšot

Ar jo lielu karaspēku

Bīskaps Alberts drīzumā;

Tomēr viss par velti būšot,

Kamēr Lāčplēs's Baltijā -

Bruņenieki nevarēšot

Vis šo zemi iekarot.

Tādēļ lai šis izmeklējot,

Kur tā stiprums pastāvot,

Un ka pretinieks kāds stipris

Varētu to pārvarēt.

Kangars teica, viņš jau desmit

Reizes esot sūtījis

Viņam ceļā milžus, jodus,

Bet tas maz ko līdzējis;

Lāčplēs's visus zemē kāvis,

Dzīvs no valgiem iznācis.

Ja tas tagad bruņeniekus

it kā lakstus kapājot,

Tad šim gan maz bēdas būtot,

Ja to citi apstākļi

Nepiespiestu izturēties

Naidīgi pret varoni.

Pats šis nezinot, ko iesākt

Tālāki pret Lāčplēsi;

Varbūt viņa kalpu gari

Došot kādu padomu.

Ditrichs ja par labu ņemot

Viņa prasto dzīvokli,

Tad lai kādu laiku šeitan

Viņa mājā paliekot.

Naktī ieslēdzās nu Kangars

Viens pats savā kambarī,

Pieteikdams, lai, ja ko dzirdot,

Ditrichs mierīgs paliekot.

Pusnakti nu cēlās viesul's,

Visa māja šķobījās,

Kambarī bij stenēšana,

Ņurdēšana dzirdama,

Tā ka Ditricham aiz bailēm

Mati stāvu sacēlās;

Tas sev meta krustus priekšā,

Noskaitīja pātarus.

Naktis trīs bez gulēšanas

Kangars šādi pūlējās,

Kamēr trešā rītā teica

Nopietni tas Ditricham:

"Nolādēta būs šī diena,

Noslēpumu atklājot;

Arī mēs kā nodevēji

Nolādēti paliksim.

Tomēr ļaunam būs jo projām

Darīt atkal jaunumu.

Tādēļ, manas dabas biedri,

Klausies, ko tev stāstīšu:

Lāčplēs's ir no lāču mātes

Dziļā mežā piedzimis,

Kur tā tēvs, kāds dievu svētīts,

Vientulībā dzīvojis.

Tas no mātes lāču ausis

Un ar' spēku mantojis;

Ja nu kāds tam lāču ausis

Cīnīdamies nocirstu,

Lielais spēks tai pašā brīdi

Tad ar' viņu atstātu!

Tagad ej, es esmu galā,

Pateicības negribu."

Lielus pulkus bruņenieku

Alberts bija atvedis

Atkal Rīgā un no jauna

Karu uzsākt rīkojās.

Viņu pulkā tagad radās

Ar' kāds tumšais bruņenieks,

Kurš daudz gadus vācu zemē

Laupīdams bij dzīvojis;
Stāstīja, ka viņa māte
Bijusi par raganu
Un caur savu velna skolu
Dēlu apvārdojusi,
Tā ka tam neviena brūce
Nebijusi nāvīga.
Šo nu Ditrichs izredzēja
Ņemt par savu ieroci
Un ar viltu neģēlīgu
Lāčplēsi tad samaitāt;
Arī Kaupu aicināja
Pie šī darba palīgā,
Apsolīdams dieva vārdā
Viņam debess valstību.

*

Kādā dienā abi divi,
Laimdota ar Lāčplēsi,
Sēdēja pie galda pilī,
Runādami dažādi.
Laimdota jau kādu laiku
Likās it kā skumīga,
Nebija tik naigi jautra
Kā no pirmā sākuma.
Tagad viņa kādu bridi

Palika it domīga,

Tad ar kustinošu balsi

Šādi runāt iesāka:

"Lāčplēsi, mans mīļais, saki,

Ko gan tas lai nozīmē:

Dažu reizi nenovilši

Skumjas mani grūtina,

It kā bailes sirdi pārņem,

Lai gan pati nezinu

Iemesla, par ko tā notiek.

Es jau esmu laimīga,

Ak, tik laimīga, ka baidos,

Vai tik kaut kas nenotiks,

Kas var traucēt mūsu laimi,

Mūsu dzīvi izpostīt."

Kamēr Lāčplēs's nepaspēja

Laipni viņu mierināt,

Vārtu sargs tam ziņu deva,

Ka aiz vārtiem jātnieki

Saucot, lai tos iekšā laižot,

Esot labi draugi šie.

Lāčplēs's skatījās caur logu, -

Tur pie vārtiem stāvēja

Kādi sveši bruņenieki,

Viņu pulkā Kaupa ar.

Lāčplēs's, zināms, nekavējās,

Lika vārtus attaisīt,

Saņēma tos it kā viesus

Visa goda cienīgus.

Kaupa viņam pavēstīja,

Nākot šie no bīskapa,

Par šīs zemes mieru runāt,

Noslēgt labu draudzību.

Lāčplēs's jau bez vajadzības

Nemeklēja karu vest,

Tādēļ tas ar labu prātu

Kaupa runās ielaidās.

Vairāk dienas svešinieki

Nodzīvoja Lielvārdē, -

Lāčplēs's viņus pacienīja,

Cik vien labi iespēja;

Izrīkoja dažas veiksmas,

Kara ciņus uzveda.

Tomēr Laimdota šīs dienās

Ļoti nemierīga bij,

Viņa nevarēja ieciest

Bruņenieka tumšajā,

Lai gan viņš ar glaimiem vārdiem

Pieglaudījās Laimdotai.

Kādu reizi, kad tie atkal

Kara cīņus darīja

Un bij citus uzvarējis

Drīzi tumšais bruņenieks,

Tas pie Lāčplēša ar gāja,

Izsauca to cīkstēties.

Lāčplēs's viņu atraidīja,

Labā prātā jokodams.

Par to šis it dusmīgs likās,

Atbildēja izsmiedams:

Laikam tikai nieki esot

Viņa lielā spēcība

Un, ko par šo agrāk dzirdēj's,

Būšot tikai lielība.

Lāčplēs's tagad nekavējās,

Viņam priekšā nostājās,

Un ar zobeniem jo smagiem

Abi sāka karoties;

Lāčplēs's tikai atgainījās,

Vēl ar to kā jokodams;

Bet šis ļoti lielu spēku,

Izmanību rādīja,

Kamēr Lāčplēsim uz reizi

Vienu ausi nocirta.

Lāčplēs's, par to dusmīgs ticis,

Deva tādu cirtienu,

Ka tam visas bruņas pušu

Pārcirta ar zobenu.

Asins sāka tecēt laukā,

Bet ar zobens salūza.

Bruņenieks, to ievērojis,

Cirta otru cirtienu

Un tam atkal otru ausi

Trāpīdams tas nocirta.

Nu vairs dusmām nebij gala,

Lāčplēs's vinu sagrāba,

Sāka tie nu abi lauzties,

Tā ka zeme līgojās.

Trīs reiz Lāčplēs's cēla augšām

Bruņenieku smagajo,

Trīs reiz pats tas streipuļoja,

Bruņeniekam sperоties.

Klātbūdamie kara viri

Nobāluši skatījās, -

No šī skata viņu kājas

Bij kā zemē iemietas.

Lauzdamies tie tuvu bija

Stāvam krastam nākuši;

Lāčplēs's beidzot bruņenieku

Gāza dziļā nolejā,

Bet šis krizdams smagām bruņām

Norāva to līdz ar sev' -

Ūdens blākšķiens norībēja,

Viļņi augstu šļakstēja,

Un šie abi karotāji

Pazuda tur dziļumā!

Gaudu kliedziens ieskanējās

Mūra pilī šausmīgi -

Laimdota tai pašā brīdī

Beidza savu dzīvību.

Saules stari rietēdami

Bāli grima Daugavā,

Bieza migla izplatījās,

Birdama kā asaras;

Sēri krāca ūdens viļņi

Putodamā Daugavā, -

Viņi savā klēpi ņēma

Latvju tautas varoni

Un ap viņa guļas vietu

Cietu salu uzcēla.

Citi latvju karotāji,

Radi, draugi, tautieši,

Drīzi viens pēc otra krita,

Cīnoties pret pārspēku.

Svešinieki zemē nāca,

Bargi kungi valdīja, -

Tauta, viņu mīlā tauta,

Simtiem gadu vergoja,

Tomēr vēl pēc simtiem gadu

Atminējās Lāčplēša;

Tas priekš tautas nebij miris -

Zelta pili gulēja

Daugavā tur apakš salas,

Tuvu klāt pie Lielvārdes.

Laik' no laika laivinieki,

Braukdami pa Daugavu,

Pusnaktī redz divus vīrus

Stāvā krastā cīkstoties;

Pa to laiku piles drupās

Atspīd it kā uguntiņš.

Divi vīri cīnīdamies

Pienāk pašā krastmalā,

Kamēr beidzot tie no krasta

Ūdens dzelmē iegāžas;

Gaudu kliedziens atskan pilī,

Nodziest uguns gaismiņa.

Tas ir Lāčplēs's, kas te cīkstas

Vēl ar svešo naidnieku,

Laimdota tur pili skatās,

Gaida, kamēr uzvarēs.

Un ar reizi nāks tas brīdis,

Kad viņš savu naidnieku,

Vienu pašu lejā grūdis,

Noslīcinās atvarā, -

Tad zels tautai jauni laiki,

Tad būs viņa svabada!